

การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
สำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี

นางสาว อภิชนา โตคำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

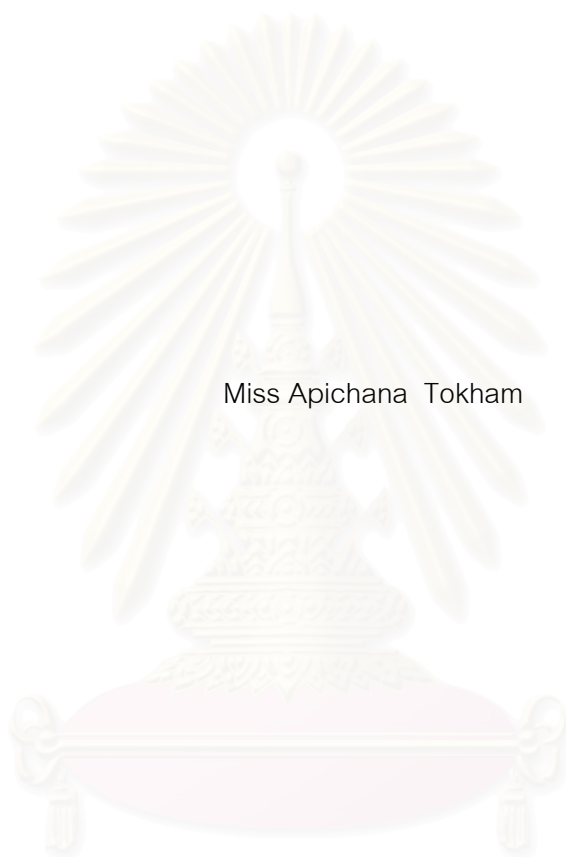
ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-346-323-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF STATE AND PROBLEMS IN ORGANIZING NON - FORMAL
EDUCATIONAL ACTIVITIES FOR KAREN HILL TRIBES IN
CHANGWAT UTHAI - THANI

Miss Apichana Tokham

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Non - Formal Education

Department of Non - Formal Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-346-323-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาศาสนาและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี
โดย	นางสาวอภิชนา ไตคำ
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สุรกุล เจนอบรม

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สีนลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรกุล เจนอบรม)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรพินท์ วิบูลย์พันธุ์)

..... กรรมการ
(ดร.ศรีสว่าง เลี้ยววาริณ)

อภิชนา ไตคำ : การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี. (A STUDY OF STATE AND PROBLEMS IN ORGANIZING NON-FORMAL EDUCATIONAL ACTIVITIES FOR KAREN HILL TRIBES IN CHANGWAT UTHAI-THANI) อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.สุรกุล เจนอบรม, 196 หน้า. ISBN 974-346-323-2.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของหน่วยงาน 5 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมอนามัย ที่จัดให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานีใน 6 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ ด้านวัดผลและประเมินผล และด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริหาร (หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ) และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มาจากหน่วยงาน 5 หน่วยงาน ที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 149 คน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 18 คน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 131 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และส่งให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 149 ฉบับ ได้กลับคืน จำนวน 149 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านหลักสูตร พบว่า สภาพปัจจุบัน ทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และระดับปัญหาพบว่าทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
2. ด้านบุคลากร พบว่า สภาพปัจจุบันและระดับปัญหา ทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหา ทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
4. ด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ พบว่า สภาพปัจจุบัน ทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย และระดับปัญหา พบว่า ทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
5. ด้านวัดผลและประเมินผล พบว่า สภาพปัจจุบันและระดับปัญหา ทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น กรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
6. ด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน พบว่า สภาพปัจจุบัน ทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และระดับปัญหาพบว่า กรมอนามัย กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และกรมประชาสัมพันธ์และกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา	การศึกษานอกโรงเรียน	ลายมือชื่อนิสิต
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา	2543	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม -

4183837927 : MAJOR NON – FORMAL EDUCATION

APICHANA TOKHAM : A STUDY OF STATE AND PROBLEMS IN ORGANIZING NON-FORMAL EDUCATIONAL ACTIVITIES FOR KAREN HILL TRIBES IN CHANGWAT UTHAI THANI
 THESIS ADVISOR : ASSOCIATE. PROFESSOR. SURAKUL JANOBROM, 196 pp.
 ISBN 974-346-323-2.

The objectives of this research were to study the state and problems of the non - formal educational activities in 5 Departments which were Department of Non - Formal Education, Department of Community Development, Department of Public Welfare, Department of Agricultural Extension and Department of Public Health provided to Karen hill tribe in Changwat Uthai-thani in 6 aspects namely curriculum, personnel, instructional activities, instructional media, evaluation and community service and community development.

Samples were chief district administrators and staff from 5 departments who organized non - formal educational activities for Karen hill tribe in Changwat Uthai - thani. The total numbers were 149 samples, comprising 18 administrators and 131 staff. The researcher used the questionnaire for gathering data. The usage of Mean (\bar{X}) and Standard Deviation (S.D.) were employed for analysing data. The results of the research were as follows :

1. Curriculum : the state of non – formal educational activities by all departments were overall at moderate level and problems in organizing non – formal educational activities were overall at moderate level, except Department of Community Development was at low level.
2. Personnel : the state and problems of non – formal educational activities by all departments were overall at moderate level.
3. Instructional activities : the state and problems of non – formal educational activities by all departments were overall at moderate level.
4. Instructional media : the state of non – formal educational activities by all departments were overall at moderate level, except Department of Public Health was at low level, and problems in organizing non – formal educational activities by all departments were overall at moderate level.
5. Evaluation : the state and problems of non – formal educational activities by all departments were overall at moderate level, except Department of Public Welfare was at low level.
6. Community Service and community development : the state of non – formal educational activities by all departments were overall at moderate level, except Department of Public Health and problems in organizing non – formal educational activities by Department of Agriculture Extension, Department of Non – Formal Education were overall at moderate level, and Department of Public Welfare and Department of Community Development were at low level.

Department	Non - Formal Education	Student's signature.....
Field of study	Non - Formal Education	Advisor's signature.....
Academic year	2000	Co-advisor's signature ----

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.สุรกุล เจนอบรม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำในการวิจัยอย่างดียิ่งและงานวิจัยนี้บางส่วนได้รับเงินทุนมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาช่วยให้คำแนะนำในการแก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณครูบาอาจารย์ ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียนทุกท่านที่ได้ประสาทพระสิทธิ์วิชาแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล และ ดร.ศรีสว่าง เลี้ยววาริณ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำในการวิจัยอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา คุณตา (รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สมศักดิ์ ตั้งตระกูล) คุณยาย (ม.ร.ว.อิงค์สุวรรณ ตั้งตระกูล) ที่อบรมสั่งสอนสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยในทุก ๆ ด้าน

ขอขอบคุณ คุณจิราภา แสนจันทร์, คุณอุษณีย์ ตั้งตระกูล, พี่ชาย, น้องชาย และเพื่อน ๆ ของผู้วิจัยทุกท่านที่ได้ให้กำลังใจผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ขอขอบคุณ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในจังหวัดอุทัยธานีทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนเป็นผลสำเร็จอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณ คุณศิริภาณี โพธิ์นิ่มแดง ที่ช่วยพิมพ์วิทยานิพนธ์ด้วยความเรียบร้อยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณภัทรพล มหาจันทร์ ที่ช่วยเหลือให้คำปรึกษา คำแนะนำในการวิจัยอย่างดียิ่ง รวมทั้งพี่ ๆ ปริญาเอกรุ่นที่ 1 และพี่ ๆ ปริญาโทรุ่นที่ 18 ทุกท่าน ที่ให้การช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา

ท้ายนี้ ผู้วิจัยรู้สึกอาลัยและเสียใจอย่างยิ่งต่อการถึงแก่กรรมของ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรกุล เจนอบรม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ถ้าการวิจัยในครั้งนี้มีประโยชน์ต่อผู้ใด ก็ขอบุญกุศลที่ได้มอบให้แก่ท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.สุรกุล เจนอบรม ผู้จากไป

อภิชนา ไตคำ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียน.....	10
ปรัชญาการศึกษานอกโรงเรียน.....	16
องค์ประกอบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน.....	17
หลักการในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน.....	17
ประวัติชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในประเทศไทย	44
.....	
ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี	50
.....	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	64
.....	
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	70
.....	
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	71
ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	71
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	72
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ	73
.....	

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	75
มูล.....		
	การวิเคราะห์ข้อมูล	76
มูล.....		
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
5	สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ.....	135
	สรุปผลการวิจัย.....	137
	การอภิปรายผลการวิจัย.....	157
	ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย.....	164
	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	165
	รายการอ้างอิง.....	166
	ภาคผนวก.....	172
	ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาเครื่องมือ.....	173
	ภาคผนวก ข. หนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ.....	175
	ภาคผนวก ค. หนังสือขอความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือ.....	177
	ภาคผนวก ง. หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	179
	ภาคผนวก จ. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	181
	ประวัติผู้เขียน.....	196

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัย.....	78
2	จำนวนร้อยละของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจาก 5 กรม จำแนกตาม สถานภาพส่วนตัว.....	79
3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ 5 กรม ซึ่งจำแนกตาม สภาพปัจจุบันในด้านหลักสูตร.....	84
4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ 5 กรม ซึ่งจำแนกตาม ปัญหาในด้านหลักสูตร.....	87
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ 5 กรม ซึ่งจำแนกตาม สภาพปัจจุบันในด้านบุคลากร.....	90
6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ 5 กรม ซึ่งจำแนกตาม ปัญหาในด้านบุคลากร.....	93
7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ 5 กรม ซึ่งจำแนกตาม สภาพในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน.....	96
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ 5 กรม ซึ่งจำแนกตาม ปัญหาในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน.....	99
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ 5 กรม ซึ่งจำแนกตาม สภาพในด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์.....	102
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ 5 กรม ซึ่งจำแนกตาม ปัญหาในด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์.....	105
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม ซึ่งจำแนกตาม สภาพในด้านวัดผลและประเมินผล.....	108
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม ซึ่งจำแนกตาม ปัญหาในด้านวัดผลและประเมินผล.....	111
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม ซึ่งจำแนกตาม สภาพในด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน.....	114

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม ซึ่งจำแนกตามปัญหาในด้านการบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน.....	117
15	ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาของ 5 กรม ในการจัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี.....	120

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการเรียนการสอน.....	19
2	แสดงองค์ประกอบการเรียนการสอนอย่างง่าย.....	19
3	แสดงองค์ประกอบของการเรียนการสอน.....	20

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์พัฒนาคุณภาพชีวิตของตน และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุขและสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535) การที่ประเทศหนึ่งประเทศใดจะก้าวหน้าในการพัฒนาหรือการพัฒนาจะเป็นอย่างไร รวดเร็วมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญหลายประการ แต่คงไม่มีผู้ใดปฏิเสธว่า บรรดาปัจจัยที่สำคัญต่าง ๆ เหล่านี้ ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) เป็นปัจจัยสำคัญที่ละเลยไม่ได้ เครื่องมือที่สำคัญที่มีบทบาทให้มนุษย์กลายเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการพัฒนา คือ “การศึกษา” (อุทัย บุญประเสริฐ, 2527)

รัฐมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้แก่คนในชาติทุกคนและมีการจัดระบบการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลเรียนรู้และพัฒนาตนเองตามความสามารถของบุคคล และการศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์แก่สังคม (กรมวิชาการ, 2532) ซึ่งในการจัดการศึกษาโดยรัฐนั้น การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาที่สำคัญประเภทหนึ่ง ที่ดำเนินการจัดการศึกษาให้กับบุคคลที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ผู้ไม่มีโอกาสได้เรียนในระบบโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นคนพิการทุพพลภาพ ทุพวิสัยทัศน์ หรือผู้ที่อยู่ในบริเวณชายแดน หรือผู้ที่มีวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่น ชาวไทยภูเขา ชาวเล เหล่านี้เป็นต้น

ชาวไทยภูเขาเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศที่อาศัยกระจัดกระจายอยู่ตามชายแดน ติดต่อกับประเทศข้างเคียง ตามป่า ตามเขา ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ส่วนมากจะอาศัยอยู่ตามภาคเหนือของประเทศ มีหลายพวกหลายเผ่าแต่แต่ละเผ่าจะมีชีวิตความเป็นอยู่ค่านิยม สภาพแวดล้อม ประเพณี และวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ได้แก่ ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง แม้ว อีเก้อ ลีซอ เย่าละว้า มูเซอร์ ฉาน ฯลฯ

ถึงแม้ว่าชาวไทยภูเขาเหล่านี้จะเป็นชนกลุ่มน้อย แต่ก็ยังเป็นประชาชนคนไทยส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในฐานะเป็นประชากรของประเทศ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าประชากรทั่วไป จึงควรได้รับการพัฒนาให้เท่าเทียมกับบุคคลอื่น ๆ หรืออย่างน้อยที่สุดควรจะยกระดับความเป็นอยู่ให้ใกล้เคียงกับคนส่วนใหญ่ของประเทศ รัฐเองก็ตระหนักในเรื่องนี้ จึงพยายามที่จะส่งเสริมให้ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ได้รับการศึกษาอย่างพอเพียง โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้มีการกล่าวถึงการพัฒนาชนกลุ่มคนไทยต่างวัฒนธรรมไว้ดังนี้ (สำนักงานแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540) “การพัฒนาชนกลุ่มคนไทยต่างวัฒนธรรม เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้มีทักษะในการดำรงชีวิต และประกอบอาชีพโดยผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพใน ชุมชนของตนเองได้อย่างยั่งยืนและไม่สร้างผลกระทบทางลบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเร่งรัด พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยต่างวัฒนธรรมให้ได้รับสัญชาติ การรับรองสิทธิทางกฎหมาย การคุ้มครอง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเข้าถึงบริการในพื้นที่ฐานด้านการศึกษา สาธารณสุขและสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ รวมทั้งเร่งรณรงค์ให้มีการวางแผนครอบครัวและป้องกันเอดส์อย่างทั่วถึง สนับสนุนการศึกษาวิจัยและรวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับคนไทยต่างวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน และปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละกลุ่มอีกด้วย”

ชุมชนบนที่สูงมักมีปัญหา และมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนร่วม และความมั่นคงของชาติ กล่าวคือ ชาวไทยภูเขาเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมากกว่า 5 แสนคน บุคคลเหล่านี้อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร มีการอพยพย้ายถิ่นกันอยู่เสมอ นับว่าเป็นอุปสรรคต่อการจัดระเบียบการปกครอง และเป็นจุดอ่อนต่อการแทรกแซงและแสวงหาผลประโยชน์จากฝ่ายตรงข้าม ชาวไทยภูเขามีหลายเผ่าพันธุ์ แต่ละเผ่าพันธุ์ยังมีความแตกต่างกันไปในด้านภาษา ขนบธรรมเนียม และศาสนา ทำให้ชาวไทยภูเขาและคนไทยมีความรู้สึกแยกออกจากกัน ชาวไทยภูเขายังประกอบอาชีพทำไร่เลื่อนลอย ถางป่าทำไร่ การกระทำเช่นนี้ทำให้ป่าไม้ถูกทำลายอย่างมากมาย อันเป็นการทำลายต้นน้ำลำธาร และกระทบกระเทือนต่อการไหลของน้ำลงสู่ที่ราบ สำหรับการเพาะปลูกเบื้องล่าง เช่น การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก่อผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคมโดยส่วนรวมและภาพพจน์ประเทศไทยในวงการระหว่างประเทศ จากสภาพที่กล่าวมาแล้ว พบว่าปัญหาของชนบทพื้นที่สูงสามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม คือ (กรมประชาสงเคราะห์, 2532)

1. ปัญหาด้านการเมืองการปกครอง
2. ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม
3. ปัญหาพืชเสพติด
4. ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากสภาพปัญหาเร่งด่วนดังกล่าว รัฐบาลโดยสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาบนที่สูง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฯลฯ ได้จัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชนสิ่งแวดล้อมและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูงขึ้นเป็นกรอบในการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ (สำนักงานศูนย์อำนวยการประสานงานแก้ไขปัญหายาเสพติดและกำจัดปลูกพืชเสพติด กองทัพบกที่ 3, มปป.)

สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปของชาวไทยภูเขา ยังมีปัญหาในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการศึกษาที่ถือว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประชากรและจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างอื่นต่อไปนั้น ชาวไทยภูเขายังมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา เพราะการดำเนินชีวิตของชาวไทยภูเขายังอยู่ในจารีตประเพณีเดิม การติดต่อโลกภายนอกมีน้อยการเรียนรู้ส่วนใหญ่ใช้วิธีสังเกตจากพฤติกรรมของบรรพบุรุษ การดำรงชีวิตด้วยการทำเกษตรกรรมและจำเป็นต้องใช้แรงงานของทุกคนในครอบครัว การให้ลูกหลานเรียนหนังสือ จึงอาจทำให้แรงงานและผลผลิตที่ได้ลดลง ดังนั้นจึงมีการนำเอากระบวนการทางการศึกษานอกโรงเรียนมาใช้ เพื่อช่วยให้ชาวไทยภูเขาได้พัฒนาการเรียนรู้ทางด้านพื้นฐานในการแสวงหาข้อมูลในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม มีทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยที่ยังสามารถทำงานเป็นแรงงานของครอบครัวได้ โดยไม่จำเป็นต้องไปเรียนในระบบโรงเรียน เพราะงานทางการศึกษานอกโรงเรียน เป็นงานที่จัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กเยาวชนและผู้ใหญ่ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต มีพื้นฐานการเรียนรู้ รู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ให้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์และทันต่อเหตุการณ์ รวมทั้งมีโอกาสพัฒนาทักษะและวิชาชีพตามความจำเป็นต่อเนื่องตลอดชีวิต (กรมการศึกษานอกโรงเรียน : 2529)

รูปแบบหรือลักษณะในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนให้กับชาวไทยภูเขา ในจังหวัดอุทัยธานีนั้นมีการจัดหลายรูปแบบภายในกรอบกิจกรรม 3 ประเภท ได้แก่ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน การศึกษาด้านทักษะอาชีพ การศึกษาด้านข่าวสารข้อมูล

ในการจัดกิจกรรมทั้ง 3 รูปแบบนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นรัฐหรือเอกชน ซึ่งจะมีผู้รับผิดชอบแต่ละหน่วยงาน บุคคลเหล่านี้จัดว่าเป็นส่วนสำคัญในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนของจังหวัด

สำหรับชาวไทยภูเขาในประเทศไทยนั้นส่วนมากจะอาศัยอยู่ในภาคเหนือและภาคกลางของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรีและอุทัยธานี ในจังหวัดทางภาคเหนือ จะมีการจัดหลักสูตรสำหรับชาวไทยภูเขา เพราะมีหน่วยงานรัฐบาลร่วมมือกับเอกชนในการจัดไม่ว่าเป็นหน่วยงานจากกรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำรวจตระเวนชายแดน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักงานเกษตรภาคเหนือ ฯลฯ และหน่วยงานภาคเอกชน เช่น โครงการหลวงภาคเหนือ มูลนิธิส่งเสริมผลผลิตชาวเขาไทย งานแพทย์อาสาในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี องค์การยูนิเซฟ ฯลฯ จะเห็นได้ว่าชาวไทยภูเขาทางภาคเหนือมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนหลายหน่วยงาน จึงทำให้การจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนเป็นไปอย่างเหมาะสมตามสภาพท้องถิ่นและมีประสิทธิภาพแต่ชาวไทยภูเขาในภาคกลางโดยเฉพาะจังหวัดอุทัยธานี ยังมีการจัดการศึกษาออกโรงเรียนโดยใช้หลักสูตรกลางเช่นเดียวกับชาวพื้นราบ และจังหวัดอุทัยธานี มีชาวไทยภูเขาตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่มาเป็นเวลาช้านาน รายงานจำนวนชาวไทยภูเขาจากศูนย์วิจัยชาวเขาปี 2540 พบว่า จังหวัดอุทัยธานี มีชาวไทยภูเขาอาศัยอยู่รวมกันถึง 6,628 คน ซึ่งชาวไทยภูเขาในจังหวัดอุทัยธานีทั้งหมดอาศัยอยู่ในเขตอนุรักษพื้นที่สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ซึ่งปัจจุบันได้เป็นมรดกของโลกแล้วจึงทำให้มีชาวไทยพื้นราบและชาวต่างประเทศได้เดินทางไปเที่ยวเขตอนุรักษพื้นที่สัตว์ป่าห้วยขาแข้งกันมากขึ้น จึงทำให้เกิดธุรกิจท่องเที่ยว มีการขยายตัวทางด้านการท่องเที่ยวมากขึ้นในช่วง 3 - 4 ปีนี้จึงทำให้ชาวไทยภูเขาในจังหวัดอุทัยธานีต้องเตรียมตัวรับความเจริญที่เกิดขึ้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือการศึกษารเรียนรู้ทักษะด้านต่าง ๆ ของประชากรหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาให้แก่ชาวไทยภูเขา จึงควรมีบทบาทให้กว้างขวางและจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวไทยภูเขาและตลาดแรงงาน ซึ่งจะเป็นการประสานช่องว่างและพัฒนาคุณภาพของประชากรให้รับกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นการปรับการบริหารจัดการ

ศึกษานอกโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงนับเป็นงานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาตามปรัชญาที่ว่า การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับสภาพของเศรษฐกิจ สังคมที่เป็นอยู่ และการระดมสรรพกำลัง ความคิดของบุคคลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแสดงความคิดเห็นเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียน ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยงานได้เข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและเอกชน ดังนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมอนามัย กรมพัฒนาที่ดิน กองอำนวยการรักษาความมั่นคงแห่งชาติและมูลนิธิปกป้องผืนป่า และรักษาสัตว์แห่งโลก (WWF) ฯลฯ แต่ละหน่วยงานจะมีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้กับชาวไทยภูเขาหลายรูปแบบ แต่หน่วยงานที่เป็นหลักและมีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชาวไทยภูเขาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหาของชาวไทยภูเขาทั้งในเรื่องของการจัดบริการขั้นพื้นฐานด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุขให้กระจายอย่างทั่วถึง รวมทั้งด้านการแก้ปัญหาพื้นฐานทางด้านการเกษตรต่าง ๆ ชาวไทยภูเขาในจังหวัดอุทัยธานีนั้น ได้แก่ หน่วยงานต่าง ๆ ที่มาจาก 5 กระทรวง คือ 1. กรมการศึกษานอกโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ) 2. กรมพัฒนาชุมชน (กระทรวงมหาดไทย) 3. กรมประชาสัมพันธ์ (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม) 4. กรมส่งเสริมการเกษตร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) และ 5. กรมอนามัย (กระทรวงสาธารณสุข) ซึ่งหน่วยงานทั้ง 5 หน่วยงาน มีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ดังนี้

1. กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้มีการจัดการศึกษาสายสามัญ การศึกษาทางไกล การศึกษาทางทักษะ วิชาชีพ โดยมีศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนในระดับอำเภอเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกับครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนภายในพื้นที่ชาวไทยภูเขามีกการจัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชนด้วย

2. กรมพัฒนาชุมชน ได้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดอบรมฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ จัดกลุ่มสนใจ จัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

3. กรมอนามัย ได้มีการจัดฝึกอบรมสาธารณสุขมูลฐาน อบรมอาสาสมัครสาธารณสุข จัดอบรมให้มีความรู้ด้านโภชนาการ การป้องกันโรคภัย และการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม

4. กรมประชาสัมพันธ์ ได้มีการจัดฝึกอบรมอาชีพและบริการสงเคราะห์พัฒนา
 ชาวเขาโดยตรง โดยเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในพื้นที่ชาวเขาเป็นศูนย์กลางของ
 หน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่

5. กรมส่งเสริมการเกษตร ได้มีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ทางการเกษตร
 ให้แก่แม่บ้านเกษตรกร ยุวเกษตรกร และเกษตรกร

จะเห็นได้ว่าหน่วยงานทั้ง 5 กรม มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชาวไทย
 ภูเขาอย่างแท้จริง เพื่อให้ชาวไทยภูเขาที่มีพื้นฐานในการเรียนรู้ คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น รวมทั้งมี
 โอกาสพัฒนาทักษะและวิชาชีพตามความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพ ปัญหาและ
 เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของหน่วยงานทั้ง 5 หน่วยงานว่าปฏิบัติงาน
 ในพื้นที่ที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้กับชาวไทยภูเขานั้น สภาพการปฏิบัติในปัจจุบัน
 เป็นอย่างไรและมีปัญหาในการดำเนินงานแต่ละกรมเป็นอย่างไรและเปรียบเทียบดูว่า แต่ละ
 กรมมีสภาพและปัญหาต่างกันอย่างไร กรมใดจะมีสภาพและปัญหามากกว่ากัน โดยผู้วิจัย
 สนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาใน 6 ด้าน คือ (1) ด้านหลักสูตร (2) ด้านบุคลากร (3)
 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (4) ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ (5) ด้านวัดผลและประเมินผล
 (6) ด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน โดยการดำเนินการจัดกิจกรรมทั้ง 6 ด้านนี้ ครอบคลุม
 การปฏิบัติงานทุกส่วนในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่และเพื่อให้การดำเนิน
 การจัดกิจกรรมทั้ง 6 ด้านนี้ ไม่มีปัญหาในระหว่างดำเนินงาน และเพื่อให้ การจัดกิจกรรมการ
 ศึกษานอกโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขได้ถูกต้องตรงประเด็น ดังนั้น
 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม ปฏิบัติงานในพื้นที่
 เพราะผู้ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จะทราบสาเหตุแห่งปัญหาที่แท้จริงเพื่อจะแก้ปัญหาได้ถูกต้อง ทำให้
 การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนนั้นมีประสิทธิภาพบรรลุตามเป้าหมายและส่งผลต่อการ
 ยกระดับคุณภาพการศึกษาและคุณภาพชีวิตของชาวไทยภูเขาให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของ 5 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน กรมอนามัย กรมประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร ที่จัดให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของ 5 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน กรมอนามัย กรมประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร ที่จัดให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของ 5 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน กรมอนามัย กรมประชาสัมพันธ์ และกรมส่งเสริมการเกษตรที่จัดให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของหน่วยงานของรัฐที่จัดให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยจึงเลือกประชากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี จึงได้ประชากรทั้งสิ้น 149 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมต่าง ๆ ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1

หน่วยงาน	ผู้บริหาร	ผู้ปฏิบัติงาน	จำนวน
กรมการศึกษานอกโรงเรียน	4	29	33
กรมพัฒนาชุมชน	2	23	25
กรมอนามัย	2	32	34
กรมประชาสัมพันธ์	4	24	28
กรมส่งเสริมการเกษตร	6	23	29
รวม	18	131	149

2. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี ที่จัดโดยหน่วยงาน 5 หน่วยงาน ซึ่งได้แก่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน กรมอนามัย กรมประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร โดยจะศึกษาการจัดกิจกรรมใน 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร
2. ด้านบุคลากร
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์
5. ด้านการวัดผลและประเมินผล
6. ด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. **สภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน** หมายถึง ลักษณะทั่วไปของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน

2. **ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน** หมายถึง สิ่งซึ่งไม่ได้อำนวยหรือเป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน

3. **ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง** หมายถึง ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ที่อำเภอบ้านไร่ อำเภอลานสัก อำเภอย่อยคต ในจังหวัดอุทัยธานี

4. **ผู้บริหาร** หมายถึง หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่มาจาก 5 กรม ซึ่งได้แก่ กรมการศึกษาออกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน กรมอนามัย กรมประชาสัมพันธ์ และกรมส่งเสริมการเกษตร

5. **เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน** หมายถึง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่มาจาก 5 กรม ซึ่งได้แก่ กรมการศึกษาออกโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ) กรมพัฒนาชุมชน (กระทรวงมหาดไทย) กรมอนามัย (กระทรวงสาธารณสุข) กรมประชาสัมพันธ์ (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม) กรมส่งเสริมการเกษตร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เพื่อทราบสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน สำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงจังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนำไปใช้ปรับปรุงและส่งเสริมการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

- 1.1 ความหมายและปรัชญาการศึกษานอกโรงเรียน
- 1.2 องค์ประกอบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
- 1.3 การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อการพัฒนาชนบท

ตอนที่ 2 ประวัติและการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขา

- 2.1 ประวัติความเป็นมาของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในประเทศไทย
- 2.2 ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non – Formal Education)

การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความหมายครอบคลุมถึงมวลประสบการณ์ การเรียนรู้ทุกชนิดที่บุคคลได้รับการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติ การเรียนรู้จาก สังคมและการเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาใน โรงเรียนตามปกติ ซึ่งกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนี้เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มี ได้อยู่ในระบบโรงเรียนปกติ ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ทักษะ ทักษะคิดเพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกฝนอาชีพ หรือเพื่อพัฒนาความรู้เฉพาะเรื่องตามที่ตนสนใจ

สำหรับความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบไว้ใน ลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นการศึกษาที่มีลักษณะยืดหยุ่นไม่ว่าจะเป็นผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา หลักสูตร เวลา และสถานที่เรียนโดยจะยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการและ

ความพร้อมของผู้เรียนเป็นสำคัญ การให้นิยามของผู้ทรงคุณวุฒิและนักการศึกษาแต่ละท่านจะแตกต่างกันดังนี้ คือ

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2529) ได้ให้ความหมายของ “การศึกษา นอกระบบ” ว่าเป็นกิจกรรมทางการศึกษาใด ๆ ที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ แต่จัดขึ้นนอกเหนือจากระบบโรงเรียน ภาคปกติ ทั้งนี้ไม่ว่าจะแยกออกเป็นกิจกรรมหนึ่งต่างหาก หรือเป็นส่วนสำคัญ ของกิจกรรมหลักก็ตาม โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้บริการต่อประชากรให้ได้รับการเรียนรู้ ทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่

อุ้นตา นพคุณ (2523) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ผู้รับการศึกษาเองก็มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ในการที่จะรับการเรียนรู้ กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชากรทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชน และทุกระดับการศึกษา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ ทักษะและทัศนคติ ค่านิยมที่ดี กิจกรรมทางการศึกษาที่เรียกว่า เป็นการศึกษา นอกระบบโรงเรียนจะต้องจัดขึ้นในระยะเวลาอันสั้น หลักสูตรยืดหยุ่น ประหยัด และตอบสนองความต้องการความสนใจของผู้เรียน และปัญหาของชุมชน

สุนทร สุนันท์ชัย (อ้างถึงใน อุดม เขยกีวงศ์, 2534) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า นิยามของการศึกษาในทางสังคมวิทยา คือการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ความคิดที่ผู้ใหญ่กระทำต่อผู้เยาว์ เพื่อให้ผู้เยาว์มีความสามารถที่จะรับบทบาทของผู้ใหญ่ในอนาคต

โกวิท วรพิพัฒน์ (อ้างถึงใน ศุภร ศรีแสน, 2521) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง ประสบการณ์และกิจกรรมที่จัดนอกระบบการศึกษา นอกในโรงเรียนภาคปกติ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถทั้งในด้านความรู้ทั่วไปและวิชาชีพให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีสัมมาอาชีพ และทำหน้าที่พลเมืองให้ดีขึ้น

ปฐม นิคมานนท์ (2522) ได้ให้ความหมายของคำว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมที่สังคมสนใจจัดขึ้น เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดยเฉพาะ นอกเหนือจากการเรียนตามปกติในโรงเรียน กิจกรรมดังกล่าวอาจจัดเป็นกิจกรรมเฉพาะ หรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่นใด ทั้งนี้เพื่อมุ่งสนองความต้องการด้านการเรียนรู้ตามแต่ละบุคคลจะสนใจ

ฟิลลิป เชน คูม (Phillip H. Coombs) (อ้างถึงใน กชกร สังขชาติ, 2528) ได้ให้คำนิยามการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบ การศึกษาภาคปกติ ไม่ว่าจะกิจกรรมจะจัดขึ้นเป็นกิจกรรมต่างหาก หรือจัดเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกิจกรรมใหญ่ ๆ อื่น ๆ เป็นกิจกรรมที่มุ่งบริการกลุ่มผู้เรียน ที่ได้กำหนดเป็นเป้าหมายและอย่างมีความมุ่งหมาย ตัวอย่างเช่น สถานเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน (ยกเว้นโรงเรียนอนุบาล) โรงเรียนมุ่งให้โอกาสแก่ผู้ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเมื่ออยู่ในวัยที่ควรได้รับการศึกษาหรือที่ต้องออกจากโรงเรียนก่อนกำหนด โรงเรียนผู้ใหญ่ กิจกรรมลูกเสือ อนุภาชาต ยุวกสิกร กลุ่มสนใจศึกษาดนตรี การฝึกฝนอาชีพ กลุ่มกสิกร ฯลฯ

เดวิด ไคลย์ และโทมัส คีน (David Kline and Thomas B. Keehn) (อ้างถึงใน ทวีป อภิสัทธ์, 2523) ได้สรุปความหมายของการศึกษานอกระบบไว้ว่า การศึกษานอกโรงเรียน เหมือนกับการศึกษาที่เรียกว่า การศึกษานอกระบบ การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาชั่วชีวิต การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ เป็นคำที่หมายถึงชนิดของการศึกษาที่พัฒนาขึ้นมา เพื่อเป็นทางเลือกหรือส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อช่วยปิดช่องว่างของประชากรจำนวนมาก ซึ่งไม่สามารถจะรับบริการจากระบบการศึกษาในโรงเรียนแล้ว การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการศึกษาที่ยืดหยุ่นได้ง่าย

เจมส์ อาร์. เซฟฟีลด์ และ วิคเตอร์ พี. ดีโจมา (James R. Sheffield and P. Diejomaoh, 1972) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นคำที่มีความหมายกว้าง ครอบคลุม การฝึกอบรม และการสอนนอกระบบชั้นเรียนเกือบทั้งหมด เริ่มตั้งแต่การเรียนของบุคคลแต่ละบุคคล จากพ่อแม่ จากโรงงาน ไปจนถึงการรณรงค์เพื่อให้ประชาชน ให้อ่านหนังสือ การศึกษานอกระบบโรงเรียนควรจะเป็นบริการเพื่อสนองความต้องการ เช่น

1. เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสเรียนในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน
2. เพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาจากระบบโรงเรียนแล้วได้มีโอกาสหาความรู้และได้การฝึกฝนเพิ่มเติม โดยเฉพาะสำหรับการที่จะไปประกอบอาชีพ
3. สำหรับช่วยให้ผู้ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

โคล เอส. เบรมเบ็ค และ ทิมโมธี เจ. ทอมสัน (Cole S. Brembeck and Timothy J. Thomson : 1973) ได้ให้คำจำกัดความของการศึกษานอกโรงเรียนว่า เป็นการศึกษาที่ก่อให้เกิดทักษะและความรู้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนอกระบบโรงเรียนตามปกติ เป็นการผสมผสานของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่มีมาตรฐานแน่นอน และดูเหมือนว่าไม่สัมพันธ์กันเลย โดยมีจุดมุ่งหมายไปสู่เป้าหมายนานัปการ

พอล จาง (Paul Chang : 1971) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า เป็นการศึกษาหรือเรียนรู้ที่ตอบสนองของความต้องการของบุคคล 3 ประเภท โดยไม่คำนึงถึงอายุเป็นเกณฑ์ นั่นคือ

1. ประชาชนที่ไม่ได้รับการศึกษาจากโรงเรียน และกลายเป็นบุคคลที่อ่านเขียนไม่ได้
2. ประชาชนที่ได้รับการศึกษาบ้าง แต่ด้วยเหตุบางประการ จึงจำเป็นต้องออกจากโรงเรียนเสียก่อน
3. ประชาชนที่ได้รับการศึกษาระดับหนึ่ง และภายหลังเข้าทำงานมีความจำเป็นและประสงค์ที่จะศึกษาเพิ่มเติม

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2533) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า เป็นกิจกรรมการศึกษาที่ไม่มีรูปแบบแน่นอน จัดขึ้นตามความเหมาะสม และความต้องการของผู้เรียน ยึดหลักปรัชญาที่ว่า การศึกษาคือชีวิต ชีวิตคือการศึกษา โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักใช้ความคิด ตัดสินใจเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยเหลือตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนมีอิสระจากสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยมีวิธีการเป็นส่วนประกอบที่จะทำให้คนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และยังเป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดเพื่อคนทุกคนในสังคม

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2538) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียน โดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนี้ มีทั้งจัดเป็นกิจกรรมโดยเอกเทศ หรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนนั้น อาจเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาโดยตรง หรือเป็นหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชนที่อาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือไปสู่วัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรและสังคม รูปแบบของกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความยืดหยุ่น คล่องตัว ปรับเปลี่ยนตามวัตถุประสงค์

ประสงค์และสถานการณ์ซึ่งต่างกับการศึกษาในระบบโรงเรียน ที่มีโครงสร้างของกิจกรรมการศึกษากำหนดไว้ตายตัว ขณะเดียวกันการศึกษานอกโรงเรียนจะมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ตลอดจนมวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะสนองวัตถุประสงค์นั้น ๆ อย่างชัดเจน

อาชัญญา รัตนอุบล (2540) ได้สรุปความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า “กิจกรรมทางการศึกษาและมวลประสบการณ์ความรู้ใด ๆ ก็ตามที่ได้จัดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงาน และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยได้จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยยึดหลักการที่ว่าเป็นการสนองความต้องการ ความสนใจและแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายดังนี้ (สุภรณ์ ศรีพหล, 2538)

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ โดยฝึกนิสัยให้เป็นผู้รักการอ่านค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองอยู่เสมอ
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิด หรือที่เรียกว่า ฝึกให้เป็นคน “คิดเป็น – ทำเป็น” รู้จักคิด แก้ปัญหาด้วยเหตุผล ไม่หลงเชื่ออะไรง่าย ๆ อย่างมกมาย
3. เพื่อให้ผู้ที่มิได้มีโอกาสได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด ก็ตาม ได้มีโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อเนื่องกันไป
4. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนอบรม ทักษะที่จำเป็นสำหรับอาชีพที่ตนทำอยู่และนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที และเพื่อยกฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัว
5. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้วยการศึกษาค้นคว้าและปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีกิจกรรมแตกต่างกันไปตามสภาพ ปัญหา และความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เพ็ญศรี ทวีสุวรรณ (2532) ได้สรุปลักษณะที่สำคัญของการศึกษานอกระบบ คือ

1. รูปแบบการจัดไม่แน่นอนแตกต่างกันไปตามจุดมุ่งหมาย
วัตถุประสงค์ของผู้จัดและผู้รับบริการ
2. หลักสูตรและเนื้อหายืดหยุ่นได้มากขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้เรียน
สภาพแวดล้อมของท้องถิ่น จุดมุ่งหมายของวิชา
3. การเรียนการสอนมีรูปแบบ วิธีการแตกต่างกันไปตามความ
เหมาะสมของเนื้อหาวิชา ตัวผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน
4. ระยะเวลา ขึ้นอยู่กับลักษณะของวิชา ความสนใจของผู้เรียนและ
จุดมุ่งหมายของการเรียน
5. สถานที่ สถานที่เปลี่ยนแปลงโยกย้ายได้เป็นไปตามความพร้อม
และความเหมาะสมของท้องถิ่น และจำนวนผู้เรียน

ธำรง บัวศรี (อ้างถึงใน พรทิพย์ ทิพนา, 2537) ได้สรุปลักษณะของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสอดคล้องกับแนวความคิดข้างต้นไว้ดังนี้

1. ไม่ตายตัวและมีความยืดหยุ่นเป็นอย่างมาก เช่น ไม่จำกัดพื้นที่
ความรู้ของผู้เรียน ไม่กำหนดเวลาแน่นอน ไม่มีหลักสูตรตายตัว ไม่วัดผลเหมือนโรงเรียนทั่ว ๆ ไป
ไม่จำเป็นต้องมีสถานที่เรียนโดยเฉพาะ ไม่จำกัดความรู้ของผู้สอน
2. ผู้เรียนต่างมาเรียนด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ
3. สนองความต้องการของผู้เรียนได้ในเวลาอันรวดเร็ว หรือเกือบทันที
ทันใด ไม่ว่าผู้เรียนมีวัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ หรือเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ
ของตน
4. การจัดการศึกษาประเภทนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นความรับผิดชอบของ
สถาบันที่มีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาในโรงเรียนเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นความรับผิดชอบ
ของสถาบันที่มีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาในโรงเรียนเท่านั้น สถาบันทางสังคมอื่นก็จัดทำ
ได้
5. ผลของการศึกษาไม่จำกัดอยู่เฉพาะ เพื่อสนองความต้องการของ
ผู้เรียนโดยตรงเท่านั้น ยังมีผลต่อการพัฒนาสังคมโดยตรงอีกด้วย และเป็นผลที่อาจเกิดขึ้นใน
เวลาอันสั้น

สรุปได้ว่าจากความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนที่ได้ศึกษาพอจะสรุปได้ ดังนี้ การศึกษานอกโรงเรียนที่ไม่อยู่ในระบบโรงเรียน จัดให้กับผู้ด้อยโอกาสผู้ที่ไม่มีโอกาสได้เรียนในระบบโรงเรียนจะจัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงไปตามความพร้อมของผู้เรียน ไม่เฉพาะเจาะจง เพื่อที่จะตอบสนองของความต้องการของผู้เรียน

ปรัชญาการศึกษานอกโรงเรียน

ศุภร ศรีแสน (ศุภร ศรีแสน, 2523 : 28) ได้นำเอาความคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่ของ พอล เบอร์เจวิน (Paul Bergevin) ซึ่งได้กล่าวว่า

1. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้บรรลุถึงความสุข และมีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย
2. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจตนเอง ความถนัดตามธรรมชาติ ขีดจำกัดของของสมองของตน และมีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อคนอื่น
3. เพื่อช่วยให้ผู้ใหญ่ตระหนักและเข้าใจถึงความจำเป็นของการศึกษาตลอดชีวิต
4. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ได้ก้าวหน้าไปตามกระบวนการ วุฒิภาวะ ทั้งทางด้านจิตใจ และร่างกาย ทางสังคม ทางวัฒนธรรม ทางการเมือง และทางอาชีพ
5. เป็นการจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการในด้านไทรภาค (อ่าน เขียน และคิดเลขเป็น) ทักษะทางวิชาชีพ และสุขภาพอนามัยดี

ศุภร ศรีแสน (ศุภร ศรีแสน, 2523 : 30) ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษานอกระบบโรงเรียนของ โกวิท วรพิพัฒน์ ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าทุกคนต้องการความสุข วิธีทางอันหนึ่งที่จะช่วยให้คนบรรลุความสุขก็คือ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และการเป็นคนคิดเป็น

อุ้นตา นพคุณ (อุ้นตา นพคุณ, 2521 : 25) ได้ให้ความหมายของปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่ไว้ว่า การศึกษาผู้ใหญ่ก็เหมือนกับการศึกษาในสาขาอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นอุดมศึกษา มัธยมศึกษา หรือประถมศึกษา คือต่างก็ต้องการให้การศึกษากลายเป็นเครื่องมือช่วยให้สังคมวิวัฒนาการไปช่วยให้สมาชิกของสังคมมีความสุข มีสุขภาพดี มีความเป็นอยู่ดี เป็นผู้ที่อยู่ในจริยธรรมและถ่ายทอดมรดกของแต่ละสังคมให้ชนรุ่นหลัง

สนานจิตร สุคนธ์ทรัพย์ (2529) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาคนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ และการใช้การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนตามกระบวนการนี้ ซึ่งแนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์ดังนี้ คือ

1. มนุษย์ทุกคนต่างก็มีความสำคัญและมีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างกัน แต่ทุกคนจึงควรจะได้รับ การปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและมีเกียรติในฐานะเป็นมนุษย์คนหนึ่ง
2. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิ และสามารถกำหนดวิถีการดำรงชีวิตตามที่ต้องการได้
3. บุคคลถ้ามีโอกาสย่อมเรียนรู้เปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมตลอดจนพัฒนาขีดความสามารถในความรับผิดชอบต่อสังคมของตนให้สูงขึ้นได้
4. บุคคลแต่ละคนมีความสามารถในการคิดริเริ่ม การเป็นผู้นำและมีศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ ถ้าได้รับการพัฒนาให้ถูกต้อง จะสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

เบญญา ชั้นไพบุลย์ (2531) ได้สรุปว่า ปรัชญาของการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาผู้ใหญ่ นั้น ต้องการจะพัฒนาบุคคลให้เกิดความเจริญงอกงามในทุกด้าน เช่น ทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่สังคมได้อย่างมีความสุข คือเป็นคนคิดเป็น ปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเป็นปรัชญาที่ต้องการพัฒนาคนและสังคม ในทำนองเดียวกัน ปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตก็เป็นปรัชญา เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน สังคม และประเทศชาติอันเป็นเป้าหมายสูงสุดต่อไป

สรุปจากปรัชญาของการศึกษานอกโรงเรียนที่ได้ศึกษาพอสรุปได้ ดังนี้ ปรัชญา การศึกษานอกโรงเรียน คือการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนนำไปปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นเป็นสมาชิกของสังคมที่มีความสุข สุขภาพกาย สุขภาพจิตดี มีจริยธรรม มีคุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

1.2 องค์ประกอบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

เฉลียว บุรีภักดี (2532) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษา หมายถึงการเรียนการสอน การจัดและหลักวิชาว่าด้วยการจัดการศึกษา ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วการศึกษามีขอบเขตและหน้าที่ที่กว้างคือ ครอบคลุมกระบวนการทุกอย่างที่ช่วยหล่อหลอมจิตใจ นิสัยและความสามารถอันเป็นการศึกษาตลอดชีวิต และขอบเขตหน้าที่ คือการสอนให้เกิดความรู้เฉพาะอย่าง

ตลอดจนเจตคติของสังคมนั้น ซึ่งสอดคล้องกับเชียวศรี วิวิธสิริ (2530) กล่าวถึงว่า การเรียนการสอนเป็นกระบวนการให้การศึกษา ซึ่งการศึกษาหมายถึงกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ทักษะ ทัศนคติ ทั้งค่านิยมและอุดมคติต่าง ๆ อันเป็นมรดกทางสังคม เพื่อให้เกิดความเจริญของงานแก่ผู้เรียนและสังคม ในที่นี้การเรียนรู้มีความหมายเช่นเดียวกับการเรียนและการถ่ายทอดความรู้ก็คือ การสอนนั่นเอง ซึ่งสามารถให้คำจำกัดความได้คือ

การเรียนรู้ (Learning) คือกระบวนการที่บุคคลได้เจริญงอกงามขึ้นทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นการพัฒนามนุษย์ให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขในสังคม หรือเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากประสบการณ์

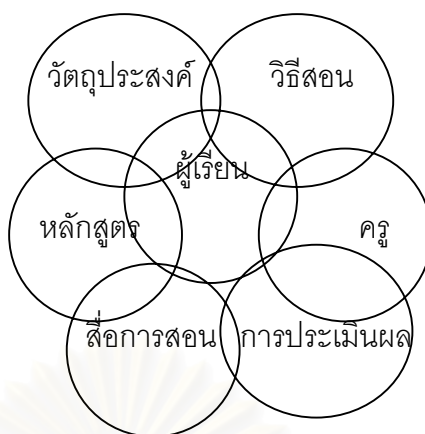
การสอน (Teaching) คือกระบวนการต่าง ๆ ที่กระทำส่งเสริมหรือช่วยให้บุคคลได้เจริญงอกงามขึ้นทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา สามารถปรับตัวเองให้ชีวิตมีความสุขอยู่ได้ในสังคม หรือเป็นกระบวนการถ่ายทอดเนื้อหา ความรู้ ทักษะ ทัศนคติต่าง ๆ จากผู้สอนไปยังผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จากผู้ไม่รู้เป็นผู้รู้ จากผู้ทำไม่เป็น เป็นผู้ทำเป็น จากผู้ไม่มีทัศนคติไม่ถูกต้อง เป็นผู้มีทัศนคติที่ถูกต้อง หรือเป็นผู้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้อย่างฉลาด (เชียวศรี วิวิธสิริ, 2530)

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงองค์ประกอบการเรียนการสอนที่สำคัญ ดังนี้

ลำพอง บุญช่วย (2524) และสมบุญธรรม สงวนญาติ (2535) ได้กล่าวทำนองเดียวกันว่า การเรียนการสอนมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 7 ส่วน คือ

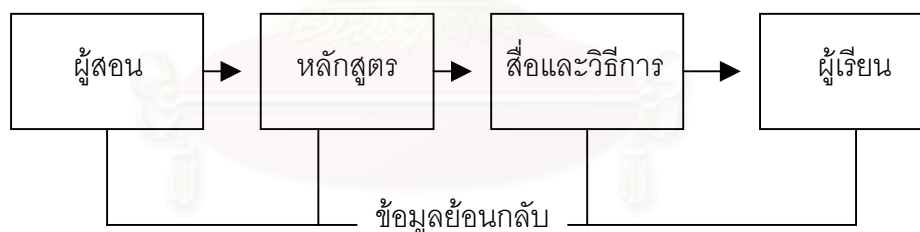
1. หลักสูตร
2. ครูผู้สอน
3. ผู้เรียน
4. วัตถุประสงค์ของการสอน
5. วิธีการสอน
6. สื่อการสอน
7. การประเมินผล

องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนทั้ง 7 ส่วนมีความสัมพันธ์กันดังภาพ

แผนภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการเรียนการสอน

นอกจากนี้ สมบูรณ์ สงวนญาติ (2535) กล่าวอีกว่า การเรียนการสอนเป็น กระบวนการสื่อความหมายรูปแบบหนึ่ง ประกอบด้วยองค์ 4 คือ มีครูทำหน้าที่เป็นผู้ส่ง หลักสูตร คือ สาร มีสื่อและวิธีการคือ ตัวกลาง และมีนักเรียนเป็นผู้รับ และเมื่อให้ข้อมูลผ่านวิธีการต่าง ๆ ไปแล้ว ควรหาวิธีการรับข้อมูลย้อนกลับเพื่อจะได้ทราบผลของการสอน หากพบข้อบกพร่องจะ ได้หาวิธีการแก้ไข ซึ่งอาจแสดงเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

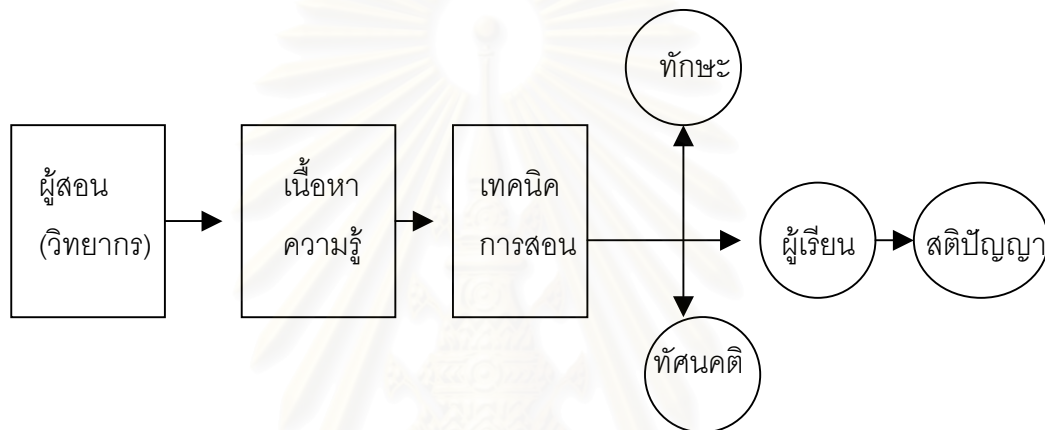
แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ประกอบการเรียนการสอนอย่างง่าย

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2524) กล่าวว่า องค์ประกอบหรือส่วนประกอบที่ก่อให้เกิด การเรียนการสอน ได้แก่

1. ผู้เรียน
2. ผู้สอน
3. หลักสูตร

4. วิธีสอน
5. การวัดผล
6. เครื่องอำนวยความสะดวกในกิจกรรมการเรียนการสอน (คือวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน)
7. กิจกรรมนักเรียน (กิจกรรมการเรียนการสอน)

เชิยรศรี วิวิธสิริ (2530) ได้ให้แผนภูมิแสดงองค์ประกอบของการเรียนการสอน ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงองค์ประกอบของการเรียนการสอน

ยูเนสโก (Unesco, 1975 อ้างถึงใน สันต์ ธรรมบำรุง, 2526) ได้เสนอรูปแบบขององค์ประกอบการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ส่วนคือ

1. องค์ประกอบของการสอนจะประกอบด้วย ผู้สอน นักเรียน สื่อการเรียนการสอน วิธีสอนซึ่งทำงานประสานสัมพันธ์กัน อันจะเป็นพาหนะหรือแนวทางผสมผสานกลมกลืนกับเนื้อหาวิชา
2. กิจกรรมการเรียนการสอน จะต้องมียุทธศาสตร์การเรียนการสอน และแหล่งที่มาของสื่อการเรียนการสอนเหล่านั้น
3. ผู้สอนจะต้องหาแนวทาง แนะนำ ช่วยเหลือ ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด
4. การเสริมกำลังใจ การจูงใจแก่ผู้เรียน นับว่ามีอิทธิพลต่อการที่จะเสริมสร้างความสนใจให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีคุณภาพ

5. การประเมินผล ผลที่ออกมาอย่างมีประสิทธิภาพโดยการประเมินทั้งระบบ เพื่อดูว่าผลที่ได้นั้นเป็นอย่างไร เป็นการนำข้อมูล ข้อเท็จจริง มาเปรียบเทียบกับประสิทธิผลของระบบเพื่อการแก้ไขปรับปรุงต่อไป

6. ผลที่ได้รับทั้งประเมินแบบ Formative และ Summative นั้นเพื่อประเมินผลในการปรับปรุงและเปรียบเทียบกับการลงทุนในทางการศึกษาว่าเป็นอย่างไร

จากแนวความคิดของนักการศึกษาที่กล่าวแล้ว สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการเรียนการสอนนั้นประกอบด้วย

1. หลักสูตร
2. ครูผู้สอนหรือวิทยากร
3. วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน
4. สื่อการเรียนการสอน
5. การวัดผลและประเมินผล

รายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเรียนการสอนทั้ง 5 ประการ ดังกล่าวข้างต้นดังนี้

1. หลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของ หลักสูตรไว้หลายทัศนะ ดังต่อไปนี้ สุมิตร คุณานุกร (2523) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่าหลักสูตรในระดับโรงเรียน หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน ไม่ว่าจะป็นภายในและภายนอกห้องเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

กรมวิชาการ (2521 : 10) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตร โดยทั่วไปอาจมีความหมายอย่างน้อย 2 ลักษณะ คือ ความหมายในวงแคบและความหมายในวงกว้าง ความหมายในวงแคบ หมายถึง วิชาและเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้เรียนในแต่ละชั้นมากน้อยเพียงใด จะต้องเรียนอะไรบ้าง ในความหมายกว้าง ๆ หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ มีทักษะ เกิดความคิดและทัศนคติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต (กรมวิชาการ 2521 : 10)

ภิญโญ สาร (2525 : 279) กล่าวว่า หลักสูตรคือ โครงการศึกษา ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเตรียมนักเรียนเยาวชนของชาติให้เป็นสมาชิกที่มี ประสิทธิภาพของสังคม

พนัส หันนาคินทร์ (2529 : 126) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมด ที่นักเรียนพึงได้รับ ภายใต้การนำของครูหรือโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังจะให้ เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ แก่นักเรียน กล่าวคือ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม

สังต์ อุทรานันท์ ได้สรุปความหมายของหลักสูตรจากบรรดานัก ปราชญ์ทางสาขาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้สอน
2. หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก
3. หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอน
4. หลักสูตร คือ สิ่งที่ตั้งคมคาดหวังหรือมุ่งหวังให้เด็กได้รับ
5. หลักสูตร คือ สื่อกลางหรือวิถีทางที่จะนำเด็กไปสู่จุดหมายปลายทาง
6. หลักสูตร คือ ข้อผูกพันระหว่างนักเรียนกับครูและสิ่งแวดล้อมทางการเรียน
7. หลักสูตร คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน (สังต์ อุทรานันท์, 2532 : 9 – 16)

อมรา เล็กเริงสินธุ์ ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้ หลักสูตร คือ เอกสารที่บรรจุแผนงานหรือโครงการ และเนื้อหากิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อ พัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมต่าง ๆ อันพึงปรารถนาของสังคมนั้น ๆ อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยที่แผนงานหรือโครงการ นั้น ๆ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สมบูรณ์ คือมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีการกำหนดเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน มีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นระบบระเบียบ มีการนำ แผนงานและโครงการนั้นไปปฏิบัติในสถาบันการศึกษา จนทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม จนสามารถวัดผลประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้ (อมรา เล็กเริงสินธุ์, 2537 : 8 – 9)

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้ หลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้ และประสบการณ์แก่ผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของ การศึกษาและเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นก็ย่อมมีความรู้และศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่าง เต็มที่ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539 : 11)

ทาบ (Taba, 1962 : 10) กล่าวไว้สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แนวทางในการเตรียมการศึกษา เพื่อที่จะให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็น สมาชิกที่สามารถสร้างสรรค์ผลผลิตให้แก่วัฒนธรรมนั้น

กู๊ด (Good, 1973 : 137) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง

1. เนื้อหาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เช่น หลักสูตร สังคมศึกษา หลักสูตรศิลปศึกษา เป็นต้น
2. โครงสร้างของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่ต้องสอน หมายถึง หลักสูตรทั้งฉบับรวมทุกวิชาเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนจบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตร
3. กลุ่มวิชาและประสบการณ์ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาวิชากลุ่ม หนึ่งและประสบการณ์อีกกลุ่มหนึ่ง

จากความหมายของหลักสูตร ที่ทั้งนักการศึกษาไทยและ ต่างประเทศได้ให้ไว้พอสรุปได้ว่าหลักสูตร หมายถึง แผนการหรือโครงการประเมินความรู้ เนื้อหาวิชา ประสบการณ์ทั้งในและนอกโรงเรียน กิจกรรม วิธีสอน วิธีการเรียนรู้ วิธีการประเมิน ผลซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีเจตคติและพฤติกรรมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ความสำคัญของหลักสูตร

จากความหมายของหลักสูตร จะเห็นได้ว่าหลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในการ จัดการศึกษาเพราะหลักสูตรได้รวมจุดมุ่งหมายของการศึกษาในแต่ละระดับเนื้อหาสาระและ ประสบการณ์ทั้งหลายของผู้เรียนเข้าไว้ด้วยกัน หลักสูตรจึงเป็นรากฐานของการเรียนการสอน

ซึ่งจะมีผลให้นักเรียนได้รับความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างดีนักการศึกษาได้กล่าวเน้นถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังต่อไปนี้

สุมิตร คุณานุกร (2523 : 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่าการศึกษาคือ เป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ การจัดการศึกษาที่จะให้บรรลุเป้าหมายนั้น หากปราศจากหลักสูตรเสียแล้ว การจัดการศึกษาจะไม่มีสำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ปรีชา นิพนธ์พิทยา ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. เป็นเอกสารของทางราชการ หรือเป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาไปปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษาของรัฐหรือเอกชน ดังนั้น หลักสูตรจึงเปรียบเสมือน “คำสั่ง” หรือ “ข้อบังคับ” ของทางราชการชนิดหนึ่งนั่นเอง

2. เป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ รวมทั้งเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณบุคลากร อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาของรัฐบาลให้แก่โรงเรียน

3. เป็นแผนการดำเนินงานของนักบริหารการศึกษา ที่จะต้องอำนวยความสะดวกและติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามนโยบายของการจัดการศึกษาของรัฐ (ปรีชา นิพนธ์พิทยา, 2525 : 9)

กาญจนา คุณารักษ์ ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้ หลักสูตรเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ปรัชญาหรือความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาบรรลุความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรเป็นข้อกำหนดและแนวปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จ หลักสูตรทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงได้ เพราะเมื่อประเทศชาติต้องการที่จะสร้างคุณลักษณะของประชาชนในชาติให้เป็นอย่างไร รัฐบาลก็สามารถที่จะกำหนดจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาวิชาที่จะพัฒนาและสร้างเสริมให้เยาวชนเป็นไปตามที่ชาติต้องการ (กาญจนา คุณารักษ์, 2527 : 4)

กองการมัธยมศึกษา กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนพิมพ์เขียว และรายละเอียดประกอบการออกแบบก่อสร้าง ผู้บริหารคือผู้ควบคุมการก่อสร้าง ครู คือ ช่างฝีมือทั้งหลาย หากผู้ควบคุมการก่อสร้างไม่เข้าใจแบบ ไม่สนใจรายละเอียด ประกอบแบบสิ่งก่อสร้างที่สำเร็จออกมาย่อมมีลักษณะเป็นไปตามความพอใจของช่างฝีมือ และผู้ควบคุมงานจะหามาตรฐานและลักษณะที่แน่นอนย่อมไม่ได้ ในโรงเรียนก็เช่นเดียวกันหากผู้บริหารและผู้สอนไม่สนใจหลักสูตรและรายละเอียดประกอบหลักสูตรแล้ว ผลการเรียนรู้การสอนจะไม่มีจุดหมายที่แน่นอน ยากแก่การควบคุมดูแล และไม่อาจจะประเมินได้ว่า งานวิชาการ ประสบผลสำเร็จหรือไม่ เพียงใด (กองการมัธยมศึกษา, 2527 : 136)

2. ครูผู้สอนหรือวิทยากร

ความสำคัญของครูผู้สอนการศึกษานอกระบบ ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดที่ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา และทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เริ่มจากเป็นผู้เตรียมการสอน จัดกิจกรรมการสอน วัดและประเมินผลในชั้นการเตรียมการสอนนั้น ครูจะต้องเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายในการสอน ให้แน่ชัดว่า จะให้ผู้เรียนเรียนรู้ในด้านใด และเรื่องอะไร แล้ววางแผนการจัดกิจกรรมการสอนทั้งในด้านเทคนิควิธีการสอนและการจัดบรรยากาศในการสอนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น ๆ แล้วหาเทคนิค เครื่องมือและวิธีการวัดที่จะสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ (ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล, 2534) จะเห็นได้ว่าครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีความสำคัญมากในการถ่ายทอดความรู้ความคิด ประสบการณ์ด้านการศึกษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมทั้งลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่สังคม ครูผู้สอนเป็นทั้งแหล่งข้อมูล ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยในการวางแผน แหล่งประชาสัมพันธ์ ผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง และเป็นผู้ช่วยติดตามประเมินผล (สมประสงค์ วิทย์เกียรติ, 2533)

อุ้นตา นพคุณ (2527) กล่าวถึงลักษณะครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ไว้ดังนี้

1. มีความรู้ในเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดี
2. มีทักษะในการสอนและมีความสามารถในการจัด

ประสบการณ์เรียนรู้สำหรับผู้เรียน

3. ให้ความสำคัญกับผู้เรียนได้ดี
4. ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ใหญ่

- ผู้เรียนแต่ละคน
5. ผู้สอนจะต้องพยายามเรียนรู้นิสัย บุคลิกภาพและลักษณะของ
 6. มีความเชื่อว่าบุคคลมีศักยภาพที่เจริญเติบโตได้
 7. มีจินตนาการในการจัดโปรแกรม
 8. มีความสามารถในการสื่อความหมายได้ดี ทั้งในการพูดและ
- ในด้านการสอน
9. มีความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้ใหญ่
- เรียนรู้ได้ดีที่สุด
10. มีความสามารถที่จะเรียนตลอดชีวิต
 11. มีประสิทธิภาพในฐานะผู้นำกลุ่ม
 12. มีความรู้เกี่ยวกับค่านิยมและข้อดีข้อเสียของตนเอง
 13. มีความเข้าใจว่าผู้ใหญ่มีแรงจูงใจอะไรบ้างที่เข้ามาเรียน
 14. มีใจกว้างยินดีรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 15. มีอุดมการณ์ในด้านการศึกษานอกโรงเรียน

สมประสงค์ วิทย์เกียรติ (2533) กล่าวถึง ลักษณะของครูผู้สอน
การศึกษานอกระบบที่ดี

1. สร้างความรู้จักคุ้นเคยกับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี
2. เข้าใจในความแตกต่างของผู้เรียน
3. จัดการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ
4. เป็นคนที่มองโลกในแง่ดี
5. ยอมรับในศักดิ์ศรีของความเป็นคน
6. ให้ความสำคัญในประสบการณ์ของผู้เรียน
7. นำทรัพยากรชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอน

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นบทบาทหลักของผู้สอนการศึกษานอกระบบว่ามีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ ทักษะตามที่เขาต้องการและสามารถที่จำและนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต การทำมาหากินหรือการส่งเสริมให้ชีวิตมีคุณภาพนั่นเอง ครูผู้สอนต้อง

1. ช่วยให้ผู้เรียนวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้
2. ช่วยวางแผนการเรียนร่วมกับผู้เรียน
3. จูงใจให้เกิดการเรียนรู้
4. เลือกใช้วิธีการสอนที่ดี
5. จัดหาแหล่งทรัพยากรให้ผู้เรียน
6. ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

โนลล์ (Knowles, 1970) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของครูสอนการศึกษานอกระบบผู้ใหญ่ ดังนี้

1. ผู้สอนนอกจากมีความรู้ดีแล้วจะต้องมีทักษะและความสำเร็จในการประกอบอาชีพ
2. ผู้สอนจะต้องมีความกระตือรือร้น ค้นคว้าศึกษาวิชาการ และมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น
3. ครูต้องมีอารมณ์ดี มีความเป็นกันเองกับผู้เรียน มีความสนใจผู้อื่นด้วย
4. ครูสอนผู้ใหญ่จะต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. ผู้สอนจะต้องนึกเสมอว่า ผู้ใหญ่มีความแตกต่างจากนักเรียน

ครูผู้สอนวิชาอาชีพ

ครูผู้สอนวิชาอาชีพ หมายถึง ผู้สอนวิชาความรู้ทั่วไปและวิชาอาชีพโดยมีจุดมุ่งหมายให้แก่ผู้เรียนเป็นช่างที่มีทักษะความรู้และความสามารถในสาขาช่างของตนหลังจากสำเร็จการศึกษา โดยครูผู้สอนวิชาอาชีพจะต้องรับผิดชอบการเรียนการสอนทั้งในชั้นเรียนและในโรงฝึกงาน (Unesco, 1973)

จากแนวความคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า ลักษณะของครูที่ดีนั้นจะประกอบด้วยลักษณะในด้านต่าง ๆ หลายด้าน พอสรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านวิชาการ ความรู้ในเนื้อหาวิชา เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล
2. คุณลักษณะด้านบุคลิกท่าทาง การวางตัว ฯลฯ
3. คุณลักษณะด้านจิตวิทยา การแนะแนว และการแก้ปัญหา
4. คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์

สรุปได้ว่า ครูผู้สอนวิชาอาชีพ มีลักษณะเช่นเดียวกับครูทั่ว ๆ ไป กล่าวคือต้องมีความรู้ทั้งวิชาสามัญ วิชาอาชีพ และจิตวิทยา ตลอดจนมีประสบการณ์และความชำนาญในการปฏิบัติตามสาขาวิชาอาชีพที่ตนสอนเพื่อที่จะสามารถเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพหรือบริการสังคมต่อไป

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดขึ้นเพื่อช่วยให้การใช้หลักสูตรบรรลุจุดประสงค์หลักสูตรทุกหลักสูตร จะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ถ้าไม่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ดังต่อไปนี้

สุทธิ ประจักษ์ดี กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน คือพฤติกรรมร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้และประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของการสอนการจัดการเรียนการสอนที่จะให้เกิดประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยวิธีสอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม แต่วิธีสอนมีอยู่มากมายหลายวิธี แต่ละวิธีย่อมเหมาะสมกับเนื้อหาวิชามากน้อยไม่เหมือนกัน ครูจำเป็นต้องมีความสามารถในการพิจารณาวิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้ให้เหมาะสมกับวิชาที่สอนหรือเหมาะสมกับผู้เรียน การเรียนการสอน จึงจะเกิดประสิทธิภาพสูง (สุทธิ ประจักษ์ดี, 2524 : 67)

สุมิตร คุณานุกร (2532 : 146) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกระบวนการนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอน คือ การบรรยาย การอภิปราย การทดลอง

เอกชัย กิสุขพันธ์ (2527 : 156) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนตามหลักสูตรหรือแผนการสอน

ศิริวรรณ สุวรรณธาดา กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น นิยมแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. กิจกรรมการเรียนการสอน ประเภทยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลางของการเรียนจะเริ่มจากผู้สอนวางแผนการเรียนการสอนและเป็นผู้ดำเนินปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนจึงมักจะมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว คือ ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ ส่วนผู้เรียนเป็นผู้รับมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมบ้างภายใต้การนำของผู้สอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียน ได้แก่ การบรรยาย การเล่านิทาน การสาธิต การตั้งคำถาม เป็นต้น

2. กิจกรรมการเรียนการสอนประเภทยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางผู้สอนจะทำหน้าที่ดังนี้

2.1 ประสานงาน

2.2 คอยส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรม

2.3 แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติกิจกรรม

2.4 ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี

กิจกรรมการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน ได้แก่ การอภิปรายกลุ่มย่อย การโต้วาที การสังเกต การทดลอง การแสดง บทบาทสมมุติ การสืบสวน สอบสวน การใช้บทเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น (ศิริวรรณ สุวรรณธาดา, 2523)

สันต์ ธรรมบำรุง (2525 อ้างถึงใน สุวิทย์ ชี้อย่าง, 2527) กล่าวว่า “วิธีการสอนหรือกิจกรรมในการเรียนการสอนคือพฤติกรรมร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนจัดขึ้นเพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความรู้ และประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของการสอน” วิธีการเรียนมีหลายแบบหลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมที่ประสงค์จะให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน วิธีสอนวิธีเรียนอาจเป็นในรูปของระบบผู้สอนคนเดียวสอนผู้เรียนกี่คนก็ได้ หรืออยู่ในรูปของการที่ผู้สอนกับผู้เรียนหรือผู้เรียนกับผู้เรียนสอนกันหรือเรียนด้วยกันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมที่ประสงค์ (รัตนา พุ่มไพศาล, 2528)

การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ จำเป็นจะต้องจัดเทคนิควิธีการสอนให้เหมาะสมกับความสนใจหรือวัยของผู้เรียน ผู้สอนควรได้ศึกษาถึงวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ให้รู้ถึงข้อดีข้อจำกัดของวิธีการสอนเหล่านั้น เหมาะสมกับเนื้อหาสาระประเภทใด หรือเหมาะสมกับผู้เรียนในวัยใด วิธีการสอนวิชาอาชีพมีอยู่มากมายหลายวิธี การเลือกใช้วิธีการสอนควรขึ้นอยู่กับผู้สอนแต่ละคน โดยมีข้อควรคำนึงคือ ควรจะเลือกวิธีการสอนที่เห็นว่าตนเองสามารถจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะและเจตคติที่ดีได้มากที่สุด เพื่อที่จะให้การเรียนวิชาชีพนั่น ๆ ได้ผลสำหรับวิธีการสอนที่สอดคล้องกับวิชาอาชีพนั้นได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความคิดเห็นไว้ต่าง ๆ กันดังนี้ (วิล ไยมัสาธา และวินัย สายหงษ์, 2533)

สุนทร สุนันท์ชัย (2533) ได้เสนอรูปแบบและวิธีการเรียนการสอนและการฝึกอบรมการศึกษานอกระบบ 3 ประเภท

1. การเรียนการสอนรายบุคคล
2. การเรียนการสอนเป็นกลุ่ม
3. การเรียนการสอนแบบชุมชน

วิล ไยมัสาธา และวินัย สายหงษ์ (2533) ได้เสนอเทคนิควิธีสอนวิชาอาชีพในเนื้อหาสาระแต่ละประเภทได้แก่

1. การสอนข้อเท็จจริง
2. การสอนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
3. การสอนทักษะ
4. การสอนเจตคติที่ดีในอาชีพ

หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สุนทร สุนันท์ชัย (2533) ได้เสนอว่า ผู้สอนควรคำนึงถึงหลักการดังนี้

1. ความพร้อมของผู้เรียน
2. การจูงใจในการเรียนรู้
3. ความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิธีการเรียนรู้
4. การตั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เด่นชัด
5. การวิเคราะห์งานหรือทักษะ

6. การปรับพฤติกรรม
7. การเร่งร้ำให้ตอบสนองอย่างกระตือรือร้น
8. การจัดให้มีการปฏิบัติ
9. การจัดให้มีคู่มือเรียน
10. การสร้างเป้าหมายและความสนใจ
11. การสอนให้เกิดความเข้าใจ
12. การใช้ปัญหาเป็นศูนย์กลาง
13. การใช้แหล่งวิทยาการ
14. การนำเสนอสิ่งที่เรียนให้เด่นชัด

กระบวนการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

กระบวนการเรียนการสอนวิชาอาชีพ จะประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ๆ คือ

1. การเตรียมความพร้อม ได้แก่ การสร้างสิ่งเร้าให้สนใจเรียนและประเมินสภาพผู้เรียน เพื่อทราบว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเดิมอย่างไร เท่าใด เพื่อจะได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ต่อเนื่องจากพื้นฐานเดิมของผู้เรียน
2. การให้ความรู้ประสบการณ์ใหม่ ในช่วงนี้จะต้องใช้กลวิธีการสอนและสื่อการสอนให้เหมาะสมกับความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน
3. การสร้างเสริมทักษะ เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากกิจกรรมการให้ความรู้ประสบการณ์ใหม่ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนมาแล้วให้ดียิ่งขึ้น
4. กิจกรรมสนับสนุน ก่อนจะสิ้นสุดการเรียนการสอน ควรจะได้มีกิจกรรมเพื่อ การสรุปทบทวนความรู้และทักษะในเรื่องที่เรียนมา เพื่อเป็นการย้ำและทำให้เกิดความเข้าใจ หรือสามารถนำเอาหลักการต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ได้ นอกจากนั้นครูอาจจะมีการมอบหมายภารกิจต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เตรียมตัวสำหรับการเรียนการสอนในครั้งต่อไป (วิไล แย้มสาขา และวินัย สายหงษ์, 2533)

ทองอยู่ แก้วไทรชะ (2527) นักการศึกษาออกโรงเรียน ได้ให้ความหมายของกระบวนการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ดังนี้

1. บรรยากาศในการเรียนการสอน ควรให้เป็นกันเอง มีการซักถาม ได้คิดได้ลงมือปฏิบัติจริง ไม่ใช่นั่งฟังอย่างเดียว
2. จัดสถานที่ให้เป็นธรรมชาติ สามารถปรึกษาหารือกัน ทุกคนได้ออกความคิดเห็น พูดและฟัง ได้ตอบกันได้
3. เนื้อหาที่จะนำมาสอนควรเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียน เป็นเรื่อง que ผู้เรียนสนใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
4. เนื้อเรื่องที่จะนำมาสอนควรสอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เพื่อให้เขาสามารถนำเอาประสบการณ์เดิมมาเป็นแนวคิดในการแก้ปัญหาด้วย
5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญา ความรู้ความสามารถของเขาได้เต็มที่ การอภิปราย ซักถาม แสดงความคิดเห็น ควรให้เวลาผู้เรียนพอสมควร
6. อุปกรณ์การเรียนการสอนให้ตรงตามวัตถุประสงค์และเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้
7. การเรียงลำดับข้อมูลให้เป็นไปตามลำดับ เพื่อผู้เรียนจะได้ไม่สับสนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์เดิมถ่ายทอดเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้เรื่องใหม่ที่มีพื้นฐานคล้าย ๆ กันได้
8. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนด้วยความเข้าใจ มองเห็นประโยชน์และมองเห็นแนวทางที่จะนำความรู้ ทักษะไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันและส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์แนวทางในการแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธี เพื่อการตัดสินใจเลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุด
9. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักกำหนดขั้นตอนการ ปฏิบัติงาน ตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเอง แข่งขันกับตนเองให้มีความสามารถสูงขึ้น
10. ผู้สอนควรให้ความเป็นกันเอง มีความยืดหยุ่นให้กำลังใจ และใช้วิธีเสริมแรงโดยการให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ

4. อุปกรณ์ประกอบการเรียน
5. วัสดุฝึก
6. คู่มือการสอนหรือคู่มือครู (กรมวิชาการ, 2522 : 17)

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ กล่าวว่า สื่อการสอน คือ สิ่งที่ครูใช้ประกอบบทเรียน ทำให้บทเรียนแจ่มแจ้งขึ้นและน่าสนใจยิ่งขึ้น สื่อการสอนมีหลายชนิด อาจเป็นหนังสือเรียน แบบฝึกหัด หนังสืออ่านประกอบ แผนภูมิ แผนที่ บัตรคำ ภาพ นูนจำลอง เทปบันทึกเสียง แผ่นใส สไลด์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ภาพยนตร์ ของจริง ฯลฯ (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, 2525 : 364)

กิดานันท์ มะลิทอง (2531 : 76) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอน หรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้

ดลฤดี สุจิตรานนทรัตน์ (2528) ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอน ไว้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุสิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ภาพ สถาบัน สถานที่ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูใช้ประกอบการสอน เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนประสบผลดีที่สุด อาจสรุปได้ว่า ของทุกสิ่งทุกอย่างตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ครูถ่ายทอดความรู้ข้อเท็จจริง ทักษะ เจตคติและมีความซาบซึ้งเห็นคุณค่าให้แก่นักเรียน

เชียรศรี วิวิธสิริ (2530) สื่อการเรียนการสอน คือตัวกลาง หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับการถ่ายทอดความรู้ของครูถึงผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้เป็นอย่างดี หรือสื่อการเรียนการสอนก็คือ วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการหรือเทคนิคที่ใช้เป็นตัวกลางให้ผู้สอนส่งหรือถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และทักษะไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รัตนา พุ่มไพศาล (2533) ได้อธิบายความหมายของสื่อการสอนและสื่อการศึกษาว่าหมายถึงตัวกลาง ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการที่ช่วยนำและถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามที่ตั้งไว้ในจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้แล้ว อาชัญญา รัตนอุบล (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า สื่อการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง ตัวกลางที่ใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการถ่ายทอดความรู้จากครูวิทยากรหรือนักการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปสู่ผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จากความหมายของสื่อการเรียนการสอนที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ พอสรุปได้ว่าการใช้สื่อการเรียนการสอน หมายถึง การใช้เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ตลอดจนความช่วยเหลือสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนจากวิทยาลัยพี่เลี้ยง

ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2524) ได้เสนอประเภทของสื่อการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและอาชีพไว้ดังนี้

1. หนังสือเรียนแต่ละรายวิชา
2. คู่มือการสอน
3. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ
4. ทรัพยากรในท้องถิ่น
5. หนังสืออ้างอิง หนังสืออ่านประกอบ นิตยสาร วารสาร

ประเภทของสื่อที่ใช้ในกิจกรรมการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

รัตนา พุ่มไพศาล (2533) ได้แบ่งประเภทสื่อเพื่อจัดการศึกษานอกระบบเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. สื่อโสตทัศน์
2. สื่อสิ่งพิมพ์
3. สื่อวิทยุและโทรทัศน์
4. สื่อคอมพิวเตอร์
5. สื่อพื้นบ้าน

สื่อโสตทัศน เป็นสื่อที่สัมผัสได้ด้วยการได้ยิน และการมองเห็น ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ โสตทัศนวัสดุ เครื่องมือโสตทัศน กิจกรรมทางโสตทัศน

สื่อสิ่งพิมพ์ คือ สื่อที่ใช้ติดต่อสื่อสาร ทำความเข้าใจกันด้วย ภาษาเขียน โดยใช้วัสดุกระดาษพิมพ์ออกมาพร้อมกัน เพื่อแจกจ่ายให้กับผู้อ่านได้ครวละ มาก ๆ หนังสือพิมพ์ ฝ่าผนัง หนังสือเสริมการอ่าน แผ่นพับ

สื่อวิทยุและโทรทัศน์ สามารถเสนอเรื่องราวและทักษะต่าง ๆ ได้ อย่างดี เป็นสื่อการสอนที่สามารถนำเอาสื่อการสอนหลายอย่างมาใช้ร่วมกันได้อย่างสะดวก เป็นการใช้อยู่ที่เรียกว่าสื่อประสมเป็นแหล่งวิทยาการที่สมบูรณ์แห่งหนึ่ง สามารถพัฒนา คุณภาพของประชากรได้ผลอย่างรวดเร็วและประหยัด

สื่อคอมพิวเตอร์ เป็นการนำเครื่องจักรอิเล็กทรอนิกส์มาทำงาน แทนมนุษย์เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ โดยทำให้การเรียนการสอนมีการโต้ตอบกันได้ ระหว่างผู้เรียนกับเครื่องคอมพิวเตอร์ เช่นเดียวกับการเรียนการสอนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนที่อยู่ใน ห้องตามปกติ

สื่อพื้นบ้าน เป็นรูปแบบของสื่อสารระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือ บุคคลกับกลุ่มคน หรือกลุ่มคนกับกลุ่มคนที่ได้ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเกิดความเคยชิน เป็นประเพณี ตัวอย่างเช่นเพลงระบำ ละคร เป็นต้น

นอกจากนี้ อาชัญญา รัตนอุบล (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงประเภทของ สื่อที่ใช้ในกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ดังนี้

1. **สื่อบุคคล** ได้แก่ วิทยากร ครูอาสา ครูประจำกลุ่มการ ศึกษาทางไกล
2. **สื่อสิ่งพิมพ์** ได้แก่ คู่มือหลักสูตร แบบเรียน ตำราต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาพพลิก ภาพโปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ ฝ่าผนัง เป็นต้น
4. **สื่อโสตทัศนศึกษา** ได้แก่ ภาพยนตร์ สไลด์ วีดิทัศน์ แถบบันทึกเสียง ฯลฯ

4. **สื่อมวลชน** ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หอกระจายข่าวสาร

5. **สื่อที่เป็นจริงและของจำลอง** ได้แก่ ศูนย์บริการเพื่อการศึกษา พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ การจัดนิทรรศการ การจัดพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

6. **สื่อพื้นบ้าน** ได้แก่ การแสดงการเล่นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น เป็นลิเก หมอลำ ละครหุ่น การละเล่นพื้นบ้านและกีฬาพื้นเมือง เป็นต้น

สำหรับเชียร์ศรี วิวิธศิริ (2530) ได้กล่าวว่า บางท่านจัดวิทยากร เป็นสื่อบุคคล (Resource Person หรือ Peopleware) และแบ่งสื่อที่ใช้ในการศึกษานอกโรงเรียน ประเภทให้การฝึกทักษะทางวิชาชีพ ได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. สื่อที่ใช้ประกอบการสอนของคุณ โดยมีครูเป็นผู้ฝึก มีตำราหรือใบ้ทำงาน ซึ่งครูเขียนขึ้นเอง เช่น ตำราประกอบอาหาร ตำราตัดเย็บเสื้อผ้า ใช้ประกอบการสอน

2. สื่อวิชาชีพที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองจากคู่มือหรือเอกสาร เป็นวิชาชีพที่ไม่ต้องการทักษะมากนัก หรือเป็นวิชาง่าย ๆ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนและฝึกด้วยตนเองได้

จะเห็นได้ว่าสื่อที่ใช้ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนนั้นมี ทั้งสื่อที่เป็นบุคคล สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ วีดิทัศน์ การจัดนิทรรศการ รวมทั้งการแสดง การเล่นต่าง ๆ ฯลฯ เป็นต้น

ความสำคัญของสื่อเพื่อจัดการศึกษานอกโรงเรียน 3 ประการ ได้แก่

1. คุณค่าทางวิชาการ สื่อการศึกษานอกเรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงมีผลการเรียนที่ดีกว่าการไม่ใช้สื่อการศึกษา ผู้เรียนจะเข้าใจความหมายได้กว้างขวาง ส่งเสริมความคิด และการแก้ปัญหาให้ประสบการณ์ที่เป็นจริงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง จดจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้มาก และจำได้นาน รวมทั้งช่วยเพิ่มทักษะในการเรียนรู้ด้วย

2. คุณค่าทางจิตวิทยา สื่อการศึกษาจากระบบ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ต้องการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ทำให้มีมีโนทัศน์ที่ถูกต้อง ทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจ

3. คุณค่าทางเศรษฐกิจ สื่อการศึกษาจากระบบ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้มากและ รวดเร็ว เป็นการประหยัดเวลา สามารถเอาชนะข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่ เวลาและระยะทางได้ สื่อการศึกษาจากระบบสามารถส่งไปได้ทุกแห่งทั่วประเทศ เป็นการกระจายและให้ความเป็นธรรมทางการศึกษา (รัตนา พุ่มไพศาล, 2533)

การเลือกสื่อการเรียนการสอน

สมบุญ สงวนญาติ (2536) กล่าวถึงการเลือกสื่อการเรียนการสอน อาจใช้หลักเกณฑ์ง่าย ๆ ดังนี้

1. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
2. ตรงกับเนื้อหา
3. น่าสนใจ
4. เหมาะกับวัยผู้เรียน
5. สะดวกต่อการใช้และเก็บรักษา

อาชัญญา รัตนอุบล (ม.ป.ป.) ได้กล่าวเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมต้องคำนึงถึง ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการศึกษจากระบบโรงเรียน นักการศึกษจากระบบโรงเรียนจำเป็นต้องวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการ เรียนรู้และเลือกใช้ สื่อการศึกษาให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ นั้น ๆ

2. ความเหมาะสมกับเนื้อหาการศึกษจากระบบโรงเรียน นักการศึกษจากระบบโรงเรียนควรพิจารณาเนื้อหาของกิจกรรม โดยควรให้สอดคล้องและทัน ต่อสภาพเหตุการณ์ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังควรพิจารณาความเหมาะสมของความยากง่าย ชับ ช้อนของเนื้อหา ความยาวสั้นของเนื้อหาด้วย

3. สอดคล้องกับวิธีการจัดกิจกรรมการศึกษจากระบบโรงเรียน กิจกรรมการศึกษจากระบบโรงเรียนมีลักษณะที่ หลากหลาย เช่น การบรรยาย การอภิปราย กลุ่มย่อย การสาธิต การลงมือปฏิบัติ การศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นต้น

ตัวอย่างสื่อการศึกษาที่มีผู้บรรยาย ได้แก่ แผนใบประกอบ คำบรรยาย เอกสารประกอบการบรรยาย เป็นต้น ฯลฯ หรือการสาธิตโดยใช้ของจริง ของจำลอง เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน เป็นต้น

4. ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกระบบโรงเรียน

นักการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพ และความเป็นมาของผู้เรียน เช่น อายุ ระดับสติปัญญา ภูมิลำเนา สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนความรู้พื้นฐาน ความสนใจ และเจตคติของผู้เรียนด้วย

5. ความเหมาะสมกับสภาพการนำไปใช้

สภาพการนำไปใช้หมายความว่าถึง วัตถุประสงค์ในการผลิต คุณสมบัติของสื่อ นั้น ๆ ความสะดวกในการนำไปใช้ ความเหมาะสมกับสถานที่ ความสามารถในการใช้ของผู้ใช้สื่อ ฯลฯ

สรุปได้ว่าการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต้องให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เหมาะสมกับผู้เรียน สะดวกต่อการใช้และเก็บรักษา และเป็นสื่อที่น่าสนใจ

5. การวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล เป็นกิจกรรมที่บ่งบอกถึงความสัมฤทธิ์ผลการใช้หลักสูตร เพราะการวัดผลและประเมินผลจะเป็นข้อมูลย้อนกลับที่สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ว่าบรรลุตามจุดประสงค์ของการสอนและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลไว้หลายทัศนะดังต่อไปนี้

พนัส หันนาคินท์ กล่าวว่า การวัดผล (Measurement) หมายถึง การเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถืออยู่ เช่น เราถือว่า $3 \times 7 = 21$ และเมื่อนักเรียนตอบเราได้ถูกว่า $3 \times 7 = 21$ เราก็เปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานที่เราตั้งไว้ว่า ถ้าเด็กแสดงให้เห็น ปรากฏว่า 3×7 ได้ 21 เราถือว่าเด็กมีความรู้และให้คะแนน 1 คะแนน เพื่อเป็นเครื่องนับสิ่งที่เราทำได้ถูกต้องการประเมินผล (Evaluation) เป็นการพิจารณากำหนดคุณค่า (Value Judgment) จากคะแนนที่เราได้จากการวัดผลนั้น เช่น เก่งหรือไม่เก่ง ดีหรือไม่ดี (พนัส หันนาคินท์, 2529 : 199)

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวไว้ว่า การวัด คือ กระบวนการ กำหนดค่า / ตีค่าคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือของบุคคลเป็นตัวเลข โดยใช้เครื่องมือเป็นหลัก ในการวัด

การประเมินผล คือ กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าของวัตถุประสงค์ คน สิ่งของ หรือการดำเนินงาน / กิจกรรมว่าบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อย เพียงใด หรือมีดีหรือเลวเพียงใด โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการวัดเป็นหลัก (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539 : 94)

นอกจากนี้ วิลาวัณย์ จรรย์ยานนท์ (2533) ได้กล่าวถึงเรื่องการวัดผล และการประเมินผล ว่ามักจะใช้ควบคู่กันจนมักถูกใช้แทนกันบ่อย ๆ และได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

การวัดผล เป็นศาสตร์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลมาจัดลำดับ

การประเมินผล เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการวัดผลมาตีค่าโดย เปรียบเทียบเป้าหมายของการศึกษาแล้วจึงตัดสินประเมินผลความสำเร็จของการเรียนการสอน

พจน์ สะเพียรชัย (2526) กล่าวว่า การวัดผล ประเมินผลวิชาอาชีพภาค ทฤษฎีนั้น ไม่แตกต่างไปจากการวัดผลประเมินผลวิชาสามัญทั่ว ๆ ไป แต่สำหรับในด้านการ ปฏิบัตินั้น วิธีการประเมินมีสิ่งที่แตกต่างจากวิชาสามัญอื่น ๆ โดยแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การวัดวิธีการ กระบวนการ และแนวทางปฏิบัติ
2. การวัดหรือประเมินผลงานขั้นสุดท้าย
3. การวัดเจตคติหรือคุณภาพทางจิตใจของผู้เรียนที่มีต่อการ

ทำงาน เช่น ความอดทน ความวิริยะอุตสาหะ ความเพียรพยายาม ระเบียบในการทำงาน การบังคับตัวเองให้ทำงานเสร็จภายในเวลา และอื่น ๆ

การประเมินผล หมายถึง การนำผลจากการวัดหลาย ๆ ครั้งมารวมกัน แล้วตีราคาผลสัมฤทธิ์ของการศึกษา สรุปคุณภาพของผู้เรียนอย่างมีหลักเกณฑ์ ว่าดีไม่ดียังไง ควรจะสอบได้หรือสอบตก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุดประสงค์ของการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

ชวาล แพรัตกุล (2516) ได้จำแนกจุดประสงค์ของการวัดผลการศึกษา หรือการสอบไว้ดังนี้

1. สอบเพื่อจัดตำแหน่ง (Placement) เป็นการสอบเพื่อเปรียบเทียบผลของเด็กแต่ละคนกับเพื่อน ๆ ทั้งหมด เป็นการสอบเพื่อวางหรือบรรจุเขาให้ถูกกับตำแหน่ง

2. สอบเพื่อวินิจฉัย (Diagnosis) คือเป็นการสอบเพื่อหาสมมุติฐานว่าเด็กคนนี้เก่งไม่เก่ง เนื่องด้วยสาเหตุใด เป็นการนำความสามารถชนิดหนึ่งของเด็กไปเปรียบเทียบกับความสามารถด้านอื่น ๆ ของเด็กคนนั่นเอง

3. สอบเพื่อเปรียบเทียบ (Assesment) คือเป็นการสอบเพื่อวัดดูว่าเด็กแต่ละคนหรือนักเรียนแต่ละห้องเปลี่ยนแปลง พัฒนาขึ้นจากเดิมเท่าใด เป็นการเปรียบเทียบสมรรถภาพของตัวเองกับตัวเอง ในการทดสอบมักจะใช้วิธีสอบซ้ำ โดยใช้ข้อทดสอบชุดเดิมก่อนวัดและหลังการสอนแล้วเปรียบเทียบดูว่าเด็กแต่ละคนทำได้มากขึ้นน้อยเพียงใด แล้วนำผลไปพิจารณาตัดสินชี้ขาด

4. สอบเพื่อพยากรณ์ (Prediction) คือเป็นการนำคะแนนที่ได้จากผลการสอบไปทำนายว่า เขาควรเรียนอะไรจึงจะสำเร็จ ซึ่งนักแนะแนวมักจะใช้กันโดยใช้แบบทดสอบความถนัดเป็นเครื่องมือวัด สำหรับพยากรณ์ภายหน้าซึ่งเป็นเรื่องของอนาคตกาล

5. สอบเพื่อประเมินค่า (Evaluation) คือการที่เอาคะแนนจากกาสอบไปประเมินคุณค่า หรือตีราคาผลการศึกษา โดยสรุปอย่างมีหลักเกณฑ์ว่า หลักสูตรนี้ วิธีสอนแบบนี้หรือโรงเรียนนี้มีความสามารถให้การศึกษแก่เด็กปานใด มีมาตรฐานการศึกษาตามที่กระทรวงปรารถนาหรือไม่ โดยการนำผลการสอบของชั้นหรือโรงเรียนนั้น ๆ ไปเทียบกับชั้นหรือโรงเรียนหรือโรงเรียนอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกันที่มีมาตรฐานการศึกษา ซึ่งถ้าพบว่ายังไม่ถึงเกณฑ์ก็จะได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้ได้มาตรฐานต่อไป

สำหรับการประเมินผลทางการศึกษา โดยเฉพาะที่ปฏิบัติอยู่ตามโรงเรียนหรือสถานศึกษาต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลในขณะที่มีการเรียนการสอน หรือเมื่อสอบผ่านไปชั่วระยะหนึ่ง จนบทเรียนหรือตอนหนึ่งเพื่อดูว่านักเรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด เพื่อนำผลประเมินที่ได้ไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

2. เพื่อตัดสินผลการเรียน (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการสอนในแต่ละระยะ เช่น ปลายภาคเรียน ปลายปี เป็นต้น เพื่อตัดสินว่าใครเก่งใครอ่อน ผ่านเกณฑ์ในการกำหนดไว้หรือไม่

1.3 การศึกษานอกโรงเรียนกับการพัฒนาชนบท

หลักการต่าง ๆ ที่ควรยึดถือในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพัฒนา (กรมการศึกษานอกโรงเรียน : 2532) มีดังนี้

1. **การจัดการไม่รู้หนังสือ** การไม่รู้หนังสือและความไม่รู้เป็นอุปสรรคอันสำคัญยิ่งของการพัฒนาประเทศใดที่ยังมีอัตราการไม่รู้หนังสือในระดับสูงจะต้องรณรงค์จัดการไม่รู้หนังสือโดยการให้การศึกษาสากลโดยเร็วที่สุด อย่างไรก็ตามการที่โครงการนี้ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับความจริงใจและความมุ่งมั่น การเตรียมตัวที่ดี การบรรลุ โครงการไม่รู้หนังสือให้เป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการแทนที่จะแยกออกมาเป็นโครงการต่างหากรวมทั้งต้องมีวิธีการนำเสนอโดยให้ผู้รับรู้จักคิดมีโอกาสเข้าร่วมพัฒนานั้นด้วย

2. **การส่งเสริมการเข้าร่วมของประชาชน** การที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้นั้น ต้องหาช่องทางให้เขาได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านการปฏิบัติงานและการกำหนดโครงการพัฒนาอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะช่วยพัฒนาความสามารถของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น การตระหนักถึงสภาพอันแท้จริงเสริมความเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึกถึงคุณค่าของตนเอง อันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในความสำคัญและการกระทำของกลุ่ม ทำให้บุคคลซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาเป็นสื่อ นำการพัฒนาแทนที่จะเป็นผู้รับเพียงฝ่ายเดียว

3. **การจัดระเบียบชาวชนบทยากจน** แม้ว่าการทำงานที่ช่วยให้ชาวชนบทรู้จักแสดงความคิดเห็น รู้จักตัดสินใจเรื่องราวในท้องถิ่น จะมีความจำเป็นยิ่ง แต่ข้อจำเป็นอีกประการหนึ่ง คือการจัดระเบียบเพื่อรวมตัวเป็นกลุ่มพลังซึ่งสามารถกระทำการได้ผลดี การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะช่วยในการสร้างและเสริมพลังกลุ่มดังกล่าว ตลอดจนการจัดการองค์การเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น การสหกรณ์ เป็นต้น

4. **การพัฒนาเจ้าหน้าที่การศึกษานอกระบบโรงเรียน** ในขณะที่การยกระดับความตระหนักในการพัฒนาให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านชนบทและคนยากจนเป็นสำคัญการสร้างสิ่งดังกล่าวให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความจำเป็น ดังนั้นจึงต้องมีการคัดสรร และการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติการด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างจริงจัง

5. **การกระตุ้นความสนใจในหมู่ผู้กำหนดนโยบาย นักวางแผน นักบริหารและปัญญาชน** จุดอ่อนประการหนึ่งของโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียนคือขาดความเข้าใจถึงความสำคัญของโครงการจากบุคคลดังกล่าว อันเป็นอุปสรรคยิ่งในการจัดโครงการในทุกๆระดับ จึงควรรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อการพัฒนาโดยเฉพาะในด้านการขจัดความยากจน

6. **การกระจายอำนาจการวางแผน** หากจะส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมแล้วกระบวนการวางแผนทั้งหมดจะต้องกระจายไปให้ถึงบุคคลเหล่านั้น เนื่องจากบุคคลจะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้ ดังนั้นเจ้าหน้าที่การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องช่วยให้เขาสามารถเข้าถึงความต้องการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อที่จะตัดสินใจถึงรูปแบบและความช่วยเหลือที่ต้องการจากหน่วยงานอื่น โดยพยายามช่วยตนเองเสียก่อน

7. **ส่งเสริมให้การใช้ประโยชน์จากความรู้ ทักษะและทรัพยากรที่มีอยู่** เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีการใช้หรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอยู่น้อยมาก การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะช่วยพัฒนาสิ่งที่ประชาชนมีอยู่ในตัวโดยการฝึกงาน การอบรม ฯลฯ

8. **ส่งเสริมการรู้จักเลือกความรู้และทักษะใหม่** ในขณะที่ต้องพัฒนาสิ่งที่มีอยู่เดิม เราจำเป็นต้องสรรสร้างสิ่งใหม่เพื่อเตรียมให้ประชาชนพร้อมที่จะรับกระบวนการทันสมัยโดยเฉพาะความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งประชาชนต้องรู้จักเลือกเฉพาะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชนบท

สำหรับการศึกษานอกโรงเรียนกับการพัฒนาชนบทพอสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนการที่จะจัดให้ประชาชนที่อยู่ในชนบทเกิดการพัฒนา และให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกรักถิ่นฐานตนเอง และร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐให้เกิดการพัฒนาในท้องถิ่น

ตอนที่ 2 ประวัติและการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง

2.1 ประวัติความเป็นมาของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในประเทศไทย

ชาวไทยภูเขามักอาศัยกระจัดกระจายอยู่ตามบริเวณเทือกเขาต่าง ๆ ตามพรมแดนของประเทศไทย เมื่อพิจารณาจากระยะเวลาของการอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยแล้ว อาจจำแนกได้เป็น 2 ตระกูลดังนี้ (ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี, 2529)

1. **ตระกูลออสโตรนีเซียน** เป็นชนชาติที่อพยพมาจากตอนใต้ของทวีป ออสเตรเลียขึ้นไปทางเหนือ และได้ตั้งรกรากอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย โดยเข้ามาก่อนชนชาติไทยน้อย ไทยใหญ่และลาว ซึ่งอพยพลงมาประมาณ 2,000 ปีเศษมาแล้ว ได้แก่ ชนชาติมอญ เขมรโบราณ ต่อมาชนชาติเจ้าของถิ่นเดิมถูกถิ่นชาติไปบ้าง อพยพไปอาศัยอยู่ตามป่าเขาทางตอนเหนือของประเทศไทย ได้แก่ ว่า ลัวะ ข่ามู ข่าฮ่อ ข่าถิ่น และผีตองเหลือง ซึ่งชอบอาศัยอยู่ในบริเวณหุบเขาเตี้ย ๆ ที่อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลไม่เกิน 3,500 ฟุต

2. **ตระกูลจีน – ทิเบต** เป็นชาติที่อพยพลงมาจากทางใต้ของจีน – ทิเบต พม่า และลาว ไปตามสันเขาอันคดเคี้ยว ชอบอาศัยอยู่ในพื้นที่ค่อนข้างสูงประมาณ 3,500 – 5,000 ฟุต จากระดับน้ำทะเล และได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยประมาณ 100 ปีเศษมาแล้ว แบ่งเป็น 2 ชนชาติคือ

2.1 **ชนชาติโลโล** ซึ่งเป็นตระกูลทิเบต – พม่า ได้รับอิทธิพลของชนชาติทิเบตมาก ได้แก่ เผ่าอีก้อ หรืออาซ่า เผ่ามุเซอ หรือลาฮู ซึ่งแบ่งเป็นมุเซอดำ แดง สี และเซเล เผ่ากะเหรี่ยง แบ่งเป็นกะเหรี่ยงโป สะกอ บะเว และตองสู กับเผ่าลีซอหรือลีซู

2.2 **ชนชาติจีน** พวกนี้มีความใกล้ชิดกับชาติจีน ได้แก่ เผ่าม้ง หรือแม้ว ซึ่งมีม้งดำ ชาว และกวมปา เผ่าเข้า และเผ่าจีนฮ่อ

ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มย่อย คือ

1. กะเหรี่ยงสะกอ (Sqaw Karen)
2. กะเหรี่ยงโป (Pwo Karen)
3. กะเหรี่ยงคะยา (Kayah Karen)
4. กะเหรี่ยงตองสู (Thongsue Karen)

กะเหรี่ยงเป็นชาวเขาเผ่าที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย โดยรวมตัวกันอยู่หนาแน่นในพื้นที่ป่าเขาทางทิศตะวันตกของประเทศไทยตามบริเวณชายแดนไทย - พม่า ชาวกะเหรี่ยงได้เคลื่อนย้ายเลื่อนมาทางทิศตะวันออกอย่างช้า ๆ ในระยะแรกประมาณ 200 ปีที่ผ่านมาชาวกะเหรี่ยงในประเทศไทยแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ คือ สะกอ และโป นักมานุษยวิทยาได้จัดชาวกะเหรี่ยงอยู่ในกลุ่มภาษาพม่า - ทิเบต (สถาบันวิจัยชาวเขา : 2538)

จากการรวบรวมข้อมูลในปี 2540 พบว่ามีชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ใน 15 จังหวัด 68 อำเภอ 2,130 หมู่บ้าน แยกเป็นหมู่ที่จัดตั้งถูกต้องตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 จำนวน 934 หมู่บ้าน และ 1,196 กลุ่มบ้าน (หย่อมบ้าน, ปีกบ้าน) จำนวนหลังคาเรือน 70,892 หลังคาเรือน ประชากรรวม 353,574 คน แยกเป็นชาย จำนวน 180,206 คน หญิง จำนวน 173,368 คน

คำว่า “กะเหรี่ยง” เป็นนามเรียกกันในภาคกลางของไทย พม่าเรียกว่า “กะยีน” คนไทยในรัฐฉานแห่งสหภาพพม่าและจังหวัดภาคเหนือของไทยเรียก “ยาง”

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาจากผู้เชี่ยวชาญและค้นคว้าเกี่ยวกับชาวไทยภูเขา พอที่จะทราบประวัติความเป็นมาของกะเหรี่ยงเป็นสังเขปได้ คือ

นายบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “ชาวเขาในไทย” กล่าวว่า

กะเหรี่ยง ถูกจัดอยู่ในตระกูลทิเบต - พม่า (Tibeto Burman) นักประวัติศาสตร์บางท่านสันนิษฐานว่า เดิมอยู่ในดินแดนด้านตะวันออกของทิเบต แล้วเข้ามาตั้งอาณาจักรอยู่ในประเทศจีนเมื่อ 733 ปี ก่อนพุทธกาลหรือประมาณ 3238 ปี ล่วงมาแล้ว ชาวจีนเรียกว่า ซนชาติโจว ภายหลังถูกกษัตริย์ในราชวงศ์จิ้นรุกรานเมื่อ พ.ศ. 207 พวกนั้นแตกพ่ายหนีลงมาอยู่ตามลำแม่น้ำแยงซี เกิดปะทะกับชนชาติไทย จึงถอยร่นลงมาอยู่ตามลำแม่น้ำโขงกับแม่น้ำสาละวิน ในเขตประเทศพม่า

เนื่องจากกรอยู่ตามพื้นที่ราบมักถูกรบกวนอยู่เสมอ จึงพากันอพยพไปอยู่ตามป่าลึกและบนภูเขา เพราะเมื่อเกิดศึกสงครามจะได้พากันหลบหนีไปสะดวก ซึ่งเป็นการยากที่ชนเจ้าของประเทศจะเข้าไปเก็บภาษีอากร เกณฑ์ผู้คนเสบียงอาหาร หรือเข้าไปทำการปกครอง เพราะภูมิประเทศถิ่นที่อยู่ล้อมรอบไปด้วยป่าทึบและภูเขาสูง มีภัยอันตรายจากไข้ป่าและสัตว์ร้าย

กะเหรี่ยง เคลื่อนย้ายลงมาอยู่ตอนใต้ก่อนชนชาติไทย แต่ภายหลังพวกตระกูลมอญ - เขมร ชนชาตินี้อาศัยอยู่ทางทิศตะวันออกในเขตสหภาพพม่ามากกว่า อยู่ในประเทศไทย และมีรัฐของตนเองต่างหาก ถึง 2 รัฐ คือรัฐกะยาซึ่งเป็นดินแดนของกะเหรี่ยงแดงกับรัฐก๋อตูเล อันเป็นที่ตั้งของกะเหรี่ยงขาว นอกจากนี้ยังกระจายอยู่ตามป่าตามเนินเขาในรัฐฉาน (รัฐไทยใหญ่) กับตอนกลางและตอนใต้ของรัฐใหญ่ของพม่า

ลักษณะกายภาพกะเหรี่ยง

กะเหรี่ยงโดยทั่วไปมีความสูงขนาดปานกลาง กะเหรี่ยงในพื้นที่ราบมีความสูงเฉลี่ยประมาณ 5 ฟุต 4 นิ้ว และกะเหรี่ยงบนภูเขาต่ำกว่าประมาณ 3 นิ้ว พวกผู้หญิงมีร่างเล็กกว่าชายกะเหรี่ยงบนเขาทำงานหนักมากเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและต้องเผชิญกับไข้มาเลเรียอยู่เสมอ ทำให้ร่างกายแคระแกรนบ้างเล็กน้อย ผู้หญิงมีรูปร่างอวบสมบุรณ์ ฟันมีรอยเปื้อนคราบหมาก เพราะกินหมากกันเป็นประจำ (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ : 2519)

กะเหรี่ยงมีสีผิวแตกต่างกันตั้งแต่สีเหลืองไปจนถึงสีน้ำตาลคล้ำ หน้าแบน มีโหนกแก้ม ตามีลักษณะหยีเล็กน้อย ลักษณะจมูกแบนกว้าง ไม่มีสัน ผมหสีดำ เขี้ยวตรงและเส้นค่อนข้างหยาบ บางคนหยักเป็นคลื่น แต่กะเหรี่ยงไม่มีใครนิยมผมที่หยักเป็นคลื่นเท่าไรนัก กะเหรี่ยงส่วนมากไม่นิยมไว้เครา มักจะใช้แหวนบนคอเคราเสมอ

กะเหรี่ยงเผ่าต่าง ๆ มีลักษณะทางกายภาพคล้ายกันแต่การแต่งตัวแตกต่างกัน ดังนี้

1. **กะเหรี่ยงสะกอ** กะเหรี่ยงสะกอ ผู้ชายสวมกางเกงขายาวแบบจีนสีดำ หรือขาบเสื้อแดงยกดอกฟูเป็นตอน ๆ แขนสั้น เสื้อยาวแค่วางขา บางคนสวมเสื้อเขีตสีขาบ แล้วทับด้วยเสื้อชุดสีแดง ผู้ชายบางคนสวมเสื้อชุดสีดำ แต่ทุกคนต้องมีเสื้อชุดสีแดงเตรียมไว้เสมอ โปกศีรษะด้วยผ้าแพรสีชมพูหรือสีต่าง ๆ เว้นแต่สีดำ บางคนตัดผมสั้นแบบผู้ชายไทยทั่วไป

ผู้หญิงสาวทุกคนสวมกระโปรงยาวลงไปจนถึงข้อเท้า บางคนทอเป็นเส้นสีแดง เล็ก ๆ รอบตะโพก และกลางขา ตัดกับสีขาว เสื้อแบบนี้ทอใช้กันเอง เย็บเอง เป็นรูปคล้ายถุงกระสอบหรือที่เรียกว่าทรงกระบอกมีแขนสั้น ตรงคอผ่าเป็นรูปสามเหลี่ยม ผมไว้มวยข้างหลังพันหลายรอบด้วยเส้นด้ายถักสีแดง หรือโปกด้วยผ้าสีขาวอย่างสั้น ๆ เจาะรูหูเอาต่างหูเป็นรูปกลมใส่และห้อยปุยเส้นฝ้ายย้อมสีต่าง ๆ เป็นพู่ลงมา รอบคอพันด้วยเส้นด้าย หรือสร้อย

ลูกเตี้ยยหีนลูกบัตหลายรอบ บางคนใช้คล้องคอหลายเส้น เด็กหญิงแต่งกายอย่างเดียวกับหญิงสาว นอกจากบางคนใส่กระโปรงยาวจนลากกับพื้นดิน ชุดสี่ขาวยังถือว่าเป็นสาวพรหมจารี

กะเหรี่ยงในสหภาพพม่ามีนามเรียกต่าง ๆ กัน ตลอดจนขนบธรรมเนียมการแต่งกาย ชีวิตความเป็นอยู่ เช่น พวกแขก กะเหรี่ยงดำ, ยินตะแล, ยินบ่อ, ปะดอง, ซาเยียน, กะแล, โปว์, บวอย ฯลฯ ภาษาที่ใช้พูดกันนับว่าใกล้เคียงกันมาก ผลการสำรวจสำมะโนครัว เมื่อ พ.ศ. 2497 สมัยอังกฤษยังปกครองพม่า มีกะเหรี่ยง 1,367,673 คน จำนวนนี้ นับถือศาสนาพุทธ 1,049,613 คน นับถือศาสนาคริสต์ 218,700 คน นับถือผี 99,270 คน เมื่อรวมกันเข้าเป็นสหภาพพม่าแล้วไม่มีการสำรวจพลเมืองอย่างชนิดแบ่งแยกชนชาติอีก ปัจจุบันมีกะเหรี่ยงอยู่ในเขตสหภาพพม่าประมาณ 2,800,000 คน

กะเหรี่ยง อาศัยในเขตไทย ก่อนที่ไทยเราจะเคลื่อนย้ายลงมาสู่แหลมสุวรรณภูมิ แต่เป็นจำนวนเล็กน้อยและเข้ามาอยู่ภายหลังพวกละว้าหรือลัวะ ดังปรากฏข้อความอยู่ในตำนานเพราะธาตุและพงศาวดารเมืองเหนือหลายฉบับว่า นอกจากมีพวกลัวะหรือละว้า ยังมีพวกยางหรือกะเหรี่ยงอยู่ตามป่ารอบ ๆ เมือง ชาวกะเหรี่ยงเล่าว่า พวกเขาเป็นพี่ชายของไทย

พวกกะเหรี่ยงเพิ่งอพยพเข้ามาอยู่ในเขตประเทศไทยเป็นจำนวนมากในสมัยเมื่อพระเจ้าอลองพญา (อ่องเจยะ) ทำสงครามกับพวกมอญ พวกมอญพ่ายแพ้ถูกกองทัพพม่าไล่ติดตามฆ่าฟันอย่างชนิดจะล้างผลาญชนชาติมอญให้สิ้นสูญไปจากโลก ในเวลานั้นพวกกะเหรี่ยงเป็นมิตรกับมอญ ได้ให้ที่พักอาศัยหลบภัยแก่พวกมอญ เมื่อพม่ายกกองทัพติดตามมา พวกกะเหรี่ยงเกรงภัยจึงพากันอพยพหลบหนีเข้ามาสู่เขตไทย

กะเหรี่ยงเข้ามาอีกครั้งหนึ่งคือ เมื่ออังกฤษยึดพม่าเหนือได้ใน พ.ศ. 2428 จ้อละผ่อหัวหน้าชาวกะเหรี่ยงไม่ยอมอ่อนน้อมต่ออังกฤษ ครั้นอังกฤษส่งกองทัพใหญ่มาปราบปราม พวกกะเหรี่ยงจึงพากันเข้ามาอยู่ในไทย

กะเหรี่ยงในภาคกลางตอนติดต่อกับพรมแดนพม่ามีอยู่มากใน จังหวัดกาญจนบุรี, อุทัยธานี, ราชบุรี, เพชรบุรี, ส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีผู้พบอยู่ใน กิ่งอำเภอกุยบุรี อำเภอเมือง และอำเภอหัวหิน บางพวกถูกเรียกว่า “กะหรั่ง” ขนบธรรมเนียม การแต่งกาย ความเป็นอยู่ แตกต่างกับกะเหรี่ยงในภาคเหนือเพียงเล็กน้อย ตลอดจนภาษา ก็ แปร่งผิดจากกันไปบ้างเช่นเดียวกับชาวไทยในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน และปักชำได้ ของเรา

กะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี อาศัยอยู่ตามป่าและเนินเขาแถบ พรมแดนไทย - พม่ามากกว่าทางด้านตะวันออก พวกนี้ชอบอาศัยตั้งบ้านเรือนอยู่ตามต้นน้ำ ห้วยลำธาร ซึ่งเป็นสาขาของแม่น้ำแควน้อย แม่น้ำแควใหญ่

การแต่งกายของหญิงมีสามีแล้ว แบ่งออกเป็นสองส่วน คือสวม เสื้อสั้นลงมาแค่ ใต้เอวใช้สีดำเป็นพื้น ตรงครึ่งกลางเย็บด้วยเส้นด้ายกับลูกเดือยหินสีขาวเป็น รูปตารางหมากรุก หรือเป็นจุด ๆ สีขาว ๆ เป็นเครื่องหมายแสดงว่าเป็นหญิงแต่งงานแล้ว ทั้งชาย หญิงและเด็กชอบสูบกถ้องยาสูบ **สุราเป็นของโปรดที่สุด**

2. กะเหรี่ยงปัว มีรูปร่างลักษณะชีวิตความเป็นอยู่คล้ายคลึงกันกับ กะเหรี่ยงสะกอ ทั้งสองเผ่าอาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน

ส่วนเครื่องแต่งกายต่างกันเล็กน้อย คือเสื้อติดกระโปรงสีขาว ของผู้หญิงสาวพรหมจารีย์เผ่าปัวมีแถบผ้าสีแดงกว้างประมาณ 1 คืบปิดคอรอบลำตัวตอน หน้าอก และชายผ้าข้างล่างปักลวดลายสีแดง บางคนกว้างเกือบ 1 ฟุต พวกอยู่ตามป่าลึกออกไป แถบลำพวนสูงเป็นกระพุ่มกลมแผ่บานและขมวดจุกไว้ มีผ้าแถบเล็กสีขาวหรือชมพูปิดผม ตอนเหนือ หน้าผากโดยรอบแต่มองเห็นทรงผมข้างบนได้อย่างถนัด ใต้แขนเสื้อซึ่งสั้นมีผ้าสีดำ เป็นปลอกแขนยาวถึงข้อมือ มีหวายกลม ๆ คาดเป็นตอน ๆ นอกจากนี้ยังมีปลอกโลหะซ้อนกัน จากข้อมือถึงข้อศอกหลายชั้น

เครื่องประดับกายอย่างอื่น นอกจากมีสร้อยลูกปัดลูกเดือยหินร้อย เป็นพวงพันคอหรือคล้องคอหลายรอบแล้วยังใช้สต่างค์แดงแบบเก๋ร้อยเป็นพวงสะพายคล้าย สายสะพายที่ข้อมือและข้อเท้ามีลูกกระพวนหรือกระดิ่งเล็ก ๆ ร้อยพันอยู่รอบ เวลาเดินจะได้ยินเสียงดังกระทบกันน่าฟัง พวกอยู่ใกล้เมืองมีเครื่องประดับน้อยกว่าพวกอยู่ห่างไกลออกไป

ผู้หญิงแม่เรือนใช้เสื้อผ้า 2 ส่วน เสื้อทรงกระสอบ คอเสื้อเป็นรูปตัววี เหมือนกัน แต่สั้นเพียงแค่ใต้เอว ตัวเสื้อตอนบนมีพื้นเป็นสีดำ ได้ออกมาเป็นสีแดงเย็บปักลวดลายหรือติดลูกปัดลูกเดียวหินหรือหลอดไม้สีขาวไขว้กันเป็นลายตารางหรือลายตั้ง ตามแต่จะประดิษฐ์ให้สวยงาม ฝ้านุ่งสีแดงมีลายสีขาว ส่วนผู้ชายปกติใช้เสื้อสีดำถ้ามีงานพิธีใช้สีแดง ตัดด้วยเส้นสีขาว บางคนใช้สีขาวมีลายสีแดงเล็ก ๆ ยาวลงไปขนาดครึ่งขา ใช้กางเกงสีดำแบบกางเกงจีนแต่กว้างและกันหย่อน

ผู้หญิงชอบสักหมึกเป็นเครื่องหมายสวัสดิภะที่ข้อมือส่วนน้องสักเป็นรูปกระดูกงู เชื่อกันว่าสามารถป้องกันเวทย์มนต์คาถาและภูติผีปีศาจได้ ทุกคนไม่ว่าหญิงหรือชายเด็กหรือผู้ใหญ่มีกลิ่นยาเส้นคาบอยู่ที่ปากเสมอ จนมีผู้ล้อเลียนว่าพวกกะเหรี่ยงถือกลิ่นยาเส้นมาเกิด กลิ่นยาเส้นนี้ทำด้วยรากเง่าไม้ไผ่ บางอันทำด้วยโลหะเงินเป็นรูปโค้งงอมีลวดลายสวยงาม เขาสูบยาเส้นเป็นของโปรดไม่น้อยกว่าการดื่มสุรา

3. กะเหรี่ยงบเว ชาวเหนือและไทยใหญ่เรียกว่า “ยางแดง” คงเป็นเพราะพวกนี้ชอบสวมชุดสีแดงมากกว่าสีอื่น ๆ นั่นเอง ส่วนการแต่งกายคล้ายคลึงกับกะเหรี่ยงขาวหรือสะกอ และโปว์

พวกผู้หญิงทั้งสาวและแม่เรือน สวมชุดสีดำและสีแดง มีผ้าสีขาวพันรอบเอวแล้วห้อยชายยาวลงมาด้านหน้าเป็นสองแฉกมีผ้าผืนใหญ่คลุมไหล่ คลุมผม บางทีโพกผ้าสีแดงผืนใหญ่ ผู้ชายนอกจากสวมเสื้อสีแดง สีดำแล้ว ยังนิยมเสื้อกางเกงลายแดงสลับขาวเป็นเส้นตรงลงมาจากบนถึงล่าง

4. กะเหรี่ยงตองสู พม่าเรียกกะเหรี่ยงขาว ส่วนกะเหรี่ยงสะกอเรียกตองสูว่า กะเหรี่ยงดำ ผู้หญิงใส่ชุดดำหมด

การตั้งรกรากบ้านเรือน

การปลูกสร้างบ้านเรือน แล้วแต่สิ่งแวดล้อม คือถิ่นไหนอยู่ในป่าไม้ไผ่ก็ปลูกสร้างบ้านเรือนด้วยไม้ไผ่ทั้งหลัง ตลอดจนมุงหลังคาด้วยไม้ไผ่เรียกว่า “โชน” บ้านแบบนี้มีรูปร่างลักษณะปลอดโปร่ง บางหลังก็ปลูกสร้างด้วยเสาไม้จริง ๆ นอกนั้นใช้ไม้ไผ่เช่นไม้ฟากปูพื้น ฝา ช่อแป ประตู่ ฯลฯ หลังคาบางที่มุงด้วยใบคา ใบพลวง ใบหวาย แล้วแต่ความสะดวก

แบบบ้านของกะเหรี่ยงมีชายคาคลุมไปหมด คือฝ้าต่ำหลังคาสูง มีเตาไฟอยู่กลาง ทำให้ภายในห้องมืด ไม่ถูกสุขลักษณะ ประกอบกับผู้อาศัยอยู่ไม่ค่อยรักษาความสะอาด ภาชนะเครื่องใช้ เครื่องนุ่งห่ม เมื่อมีโรคระบาดจึงติดต่อกันง่ายและล้มตายกันเป็นจำนวนมาก

ภาษา

กะเหรี่ยงแต่ละเผ่ามีภาษาพูดที่เกี่ยวข้องกันกับภาษาต่าง ๆ พื้นฐานของภาษายังไม่เป็นที่รู้แน่นอน บางแห่งบอกว่ามาจากต้นตระกูลในจีน - ทิเบต คือพวกการานิค แต่บางแห่งบอกว่ามีความใกล้เคียงกับแขนงของทิเบต - พม่า

พวกกะเหรี่ยงสะกอ ส่วนมากพูดภาษาไทยเหนือ ภาษาไปวี่ก็คล้าย ๆ กับภาษาสะกอ แต่ไม่สามารถจะเข้าใจกันได้ พวกบเวกก็คล้ายคลึงกับภาษาสะกอ และยังพูดภาษาฉาน ได้ดีอีกด้วย หรือบางคนก็พูดภาษาพม่าได้ ส่วนพวกกะเหรี่ยงตองสู พูดภาษาฉานและภาษาพม่าแต่ก็มีบางคนเข้าใจภาษาสะกอ และภาษาไปวี่

2.2 ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี

จังหวัดอุทัยธานี กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี เป็นจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคกลาง มีระยะห่างจากกรุงเทพฯ ไม่มากนัก แต่ก็มีชนกลุ่มน้อยที่ทางราชการเรียกว่าชาวไทยภูเขาอยู่จำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะชาวเขา เผ่ากะเหรี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดที่กล่าวว่ามีจำนวนถึง 120 หมู่บ้าน ประชากร 20,387 คน (ตัวเลขเกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่, มิถุนายน 2540)

ชาวกะเหรี่ยงเหล่านี้มีประวัติศาสตร์การอพยพและตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยที่ยาวนานประมาณว่าอยู่ในระยะปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา ปัจจุบันกระจายตัวหนาแน่นอยู่ในเขตอำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอบ้านไร่ อำเภอห้วยคต อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ หรือเกือบทั้งหมดที่ตั้งชุมชนอยู่ในเขตพื้นที่สามจังหวัดที่กล่าวข้างต้นเป็นกะเหรี่ยงกลุ่มย่อย “โปว์” (Pwo) ที่เรียกตัวเองว่า “โพล่ง” หรือ “เกอโพล่ง” เช่นเดียวกับกะเหรี่ยงกลุ่มย่อย “โปว์” ในเขตภาคเหนือแต่ภาษาพูดและคติความเชื่อบางอย่างผิดเพี้ยนกันเป็นต้นว่า การนับถือผีของชาวกะเหรี่ยง “โปว์” ในภาคเหนือใช้หมูและไก่เป็นของเซ่นไหว้ ขณะที่กะเหรี่ยงในเขตพื้นที่สามจังหวัดใช้อันปลา (เกล็ด) งา ดอกไม้ ขนมหหรืออย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเครื่องเซ่นไหว้ ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

มีข้อสันนิษฐานประการหนึ่งว่า กะเหรี่ยงกลุ่มย่อย “โปว์” ในเขตพื้นที่สามจังหวัดดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งชาวกะเหรี่ยงในเขตจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ มักจะเรียกชาวเขากะเหรี่ยงกลุ่มย่อย “สะกอ” ในภาคเหนือว่า “กะห้วง” หรือ “เซียง” ในภาษากะเหรี่ยง “โปว์” ของตน และเรียกตนเองว่าเป็น “กะเหรี่ยง”

กะเหรี่ยงในเขตพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี เชื่อว่า พวกเขาอพยพมาจากเมืองทะวายถิ่นของชาวมอญในประเทศพม่าเมื่อหลายร้อยปีก่อน ดังนั้นพวกเขาจึงมีชื่อเรียกตนเองอีกชื่อหนึ่งว่า “โพล่งทะเว” หรือ “โพล่งทู่เว” ซึ่งแปลว่า กะเหรี่ยงเมืองทะวาย

ความเชื่อเช่นนี้ สืบเนื่องจากมีเรื่องเล่าเป็นตำนานกล่าวถึงบรรพบุรุษเมื่อครั้งตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศพม่า และเกิดความขัดแย้งกับเจ้าของประเทศ ทำให้ต้องอพยพหนีเข้ามาอยู่ในเมืองไทย

จากคำบอกเล่าของบรรพบุรุษที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาถึงปัจจุบันนี้ ได้กล่าวถึงขณะที่ได้มีการอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยนั้น เป็นช่วงเวลาก่อนที่จะมีการสถาปนากรุงเทพฯ หรือกว่า 200 ปีมาแล้ว

ภูมิอากาศ

ภูมิอากาศ หน้าหนาวอากาศหนาวมาก และหน้าร้อนอากาศร้อน ฝนตกชุกมากในฤดูฝน ฝนตกประมาณ 5 เดือน และแล้งประมาณ 7 เดือน คือ ฤดูร้อนกับฤดูหนาว จะแล้งตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – พฤษภาคม และหน้าฝน เริ่มเดือนมิถุนายน – ตุลาคม

ทรัพยากรธรรมชาติมีแร่ธาตุและป่าไม้ แร่ที่พบคือ ดีบุก ตะกั่ว
 วุลแฟรม ส่วนทรัพยากรป่าไม้ มีไม้ชนิดต่าง ๆ คือ ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้ตะเคียน ไม้สัก ไม้ตะแบก
 ไม้อินทนิล ไม้เสลา ไม้ยาง ไม้เต็งรัง และไม้ไผ่ชนิดต่าง ๆ

ลักษณะบ้านเรือน

เดิมการตั้งบ้านเรือนจะตั้งอยู่ตามริมห้วยน้ำ การตั้งหมู่บ้าน จะ
 รวมกันเป็นกลุ่ม ๆ ลักษณะบ้านเป็นแบบบ้านเรือนยกพื้นสูง วัสดุส่วนใหญ่เป็นไม้ไผ่ หรือ
 ไม้แดง (ไม้ในป่ามีมากเพราะเป็นป่าสมบูรณ์ และไม่มีเจ้าหน้าที่ห้ามตัดไม้มาปลูกบ้าน
 จึงทำให้ชาวบ้านตัดไม้มา ปลูกบ้านได้ตามชอบใจ) พื้นและฝาใช้ไม้แดงหรือไม้สักปอก หลังคา
 ใช้หญ้าคาหรือสังกะสี สำหรับบ้านที่มีฐานะดีก็จะปลูกด้วยไม้แดง หลังคาสังกะสี

การปลูกบ้านจะใช้ไม้กระดานที่รื้อมาจากบ้านเก่าแล้วนำมาปลูก
 ใหม่ และตั้งบ้านเรือนอยู่ตามริมถนนภายในหมู่บ้าน ลักษณะบ้านก็เป็นบ้านเรือนยกพื้นสูง
 บางบ้านก็เป็นบ้านตึก มีอยู่ประมาณ 2 - 3 หลังคาเรือน นอกนั้นก็จะเป็นบ้านเรือนยกพื้นสูง หรือ
 ก็มีบ้านแบบไม้ไผ่ พื้น และฝาใช้ไม้สักปอก หลังคาใช้หญ้าคาที่มีหลายหลัง แต่สภาพบ้านใน
 ปัจจุบันที่ปลูกใหม่จะมีลักษณะเหมือนคนไทยมาก

ภายในบ้านตรงกลางบ้านจะมีห้อง 1 ห้องเท่านั้น พ่อแม่ และ
 ลูกจะนอนรวมกัน ในกรณีที่ถูกย้งเล็ก แต่ถ้าโตพอสมควรและเป็นชายก็จะนอนนอกชานบ้าน
 แต่ถ้าเป็นสาวรุ่นก็จะแยกห้องต่างหาก บ้านกะเหรี่ยงมักจะเจาะเป็นรูปลีเหลี่ยมไว้ข้างฝาเพื่อให้
 ลมเข้าทางที่เจาะไว้ ภายในห้องจะมีหิ้งบูชาบรรพบุรุษ ซึ่งเขาจะมีพิธีกรรมไหว้ผีบรรพบุรุษเป็น
 ประจำทุกปี หรือเมื่อเกิดเจ็บป่วยขึ้นแก่คนในบ้าน ก็มักคิดว่าตนเองผิดผี จึงต้องมีการขอขมา

บ้านกะเหรี่ยงส่วนมากอากาศถ่ายเทได้ดี โปรง ไม้เ็ดอัด บันได
 บ้านจะทำด้วย ไม้ไผ่ ฝาซีก หรือบางทีก็เอาไม้เป็นท่อนยาวพาดกับตัวบ้าน โดยไม่มีการ
 ตอกให้ติดกับพื้นบ้าน เขาปล่อยให้ไผ่เช่นนั้น สำหรับคนที่ไม่คุ้นเคยก็กลัวว่าจะตกบันได แต่
 กะเหรี่ยงสามารถขึ้นลงได้สบาย

ชาวกะเหรี่ยงจะทำครัวบนบ้าน มีเตาแบบที่ต้องใช้ถ่าน หรือใช้
 ฟืนเป็นเชื้อเพลิง ภายในบ้านไม่ค่อยมีเครื่องใช้มากนัก นอกจากสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต
 เช่น หม้อ ที่นอน จาน ชาม ชัน ฯลฯ และที่ขาดไม่ได้คือหิ้งบูชา

บริเวณบ้านกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีขยะ เพราะจะเผาทิ้ง และบริเวณบ้านจะปลูกพริก ผัก หรือบางที่ปลูกต้นไม้บูชาพระหรือไหว้ผีบรรพบุรุษไว้ด้วย

ลักษณะนิสัย

ชาวกะเหรี่ยงมีนิสัยรักสงบและชอบสันโดษ ชอบอยู่ถาวร ฝังใจ และรักในถิ่นที่อยู่ รักพวกพ้อง ไม่ลักขโมย เป็นมิตรกับทุกคน โดยเฉพาะคนไทย ชอบพบปะบุคคลภายนอก และมีความรักแผ่นดินไทย ไม่มีความรู้สึกแบ่งแยกว่าตนไม่ใช่คนไทย

การแต่งกาย

ลักษณะชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงก็มีเครื่องแต่งกายที่แสดงเอกลักษณ์ของเขา ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงชาติพันธุ์ และความเหมือนกันในเผ่าเดียวกันและแตกต่างจากชนเผ่าอื่น เราจะดูได้จากการแต่งกายว่าเป็นเผ่าใด และแสดงถึงวัฒนธรรมทางด้านการแต่งกาย ซึ่งลักษณะนี้จะถ่ายทอดต่อไปจนถึงลูกหลาน

ในสมัยก่อนทั้งผู้หญิงและผู้ชายจะไว้ผมยาว โปกผ้าไว้บนศีรษะ หญิงสาวที่ยังไม่แต่งงานและเด็กผู้หญิงสวมชุดติดกันเป็นทรงกระสอบ ยาวลงไปได้เข้าสี่ขาทั้งชุดปักลวดลายตอนปลายเชิงกระโปรงด้านล่างและปักรอบคอรอบแขนด้วยสีแดง แต่ถ้าเป็นหญิงที่มีสามีแล้ว จะสวมเสื้อยาวพอดีเข้า และมีผ้าถุงต่างหากแยกจากตัวเสื้อคนละท่อนไม่ติดกันอย่างหญิงโสดหรือบริสุทธ์ (มีพิธีเปลี่ยนเสื้อผ้าจากหญิงสาวโสดเป็นหญิงที่แต่งงานแล้ว คือจากชุดสี่ขาเป็นชุดสีแดง) มีลวดลายแล้วแต่ใจ โดยฝีมือการปักของหญิงกะเหรี่ยง อาจจะเป็นลายขวาง ตรง สลับกันแต่ต้องมีสีแดงมากกว่าสีขา ส่วนเครื่องประดับมักจะมีกำไลเงิน แต่เป็นส่วนน้อย ส่วนผู้ชายใส่กางเกงขาวสีด้ากับเสื้อสีด้ายาวแค่ศอก การแต่งกายแบบนี้เขาถือว่าเป็นชุดกะเหรี่ยง และมีการทอผ้าเอง จากการสอบถามชาวกะเหรี่ยง ยังคงมีเครื่องแต่งกายของชาวกะเหรี่ยงอยู่ในปัจจุบัน แต่มักจะใช้ในงานพิธีทำบุญ ไหว้เจดีย์กลางน้ำบ้านพุพอน วันสงกรานต์ แต่ชุดกะเหรี่ยงในหมู่บ้านนี้มีประมาณ 4 - 5 บ้าน ที่ยังคงมีชุดกะเหรี่ยงอยู่และใช้แต่งในงานพิธีที่กล่าวแล้ว แต่ส่วนใหญ่แล้วการแต่งชุดกะเหรี่ยงนั้นเห็นในหมู่บ้านนานแล้ว

การแต่งกายในปัจจุบัน ผู้หญิงใส่เสื้อผ้าแบบคนไทยโดยทั่วไป ผู้ใหญ่ผู้หญิง เด็กหญิงบางที่ก็นุ่งผ้าถุงหรือกางเกงขาสั้น หรือถ้าหญิงสาวใดที่มีฐานะดีก็จะใส่กางเกงอยู่กับบ้านและผู้หญิงที่มีอายุมากจะใส่เสื้อแขนกระบอก นุ่งผ้าถุง หรือนุ่งผ้ากระโจมอกอย่างเดียว ผู้หญิงกะเหรี่ยงทุกคนจะไว้ผมยาวแล้วขมวดไว้ท้ายทอย ใช้ปิ่นปัก หรือบางที่ก็ขมวดไว้เฉย ๆ ผมของเขาจะยาวตรงและดำ แต่ถ้าเด็กผู้หญิงที่เข้าโรงเรียนจะไว้ผมสั้น ซอยผมตาม

สมัยนิยม รู้จักใส่กางเกงยีนส์ และใส่รองเท้าผ้าใบหรือรองเท้าตามสมัยนิยมสำหรับหนุ่มสาวแบบคนไทย ส่วนผู้ชายกะเหรี่ยงนั้นตัดผมสั้น ใส่เสื้อและกางเกงเหมือนกับชายไทยทั่ว ๆ ไป ผู้ชายมักจะใส่ยีนส์หรือกางเกงที่ซื้อตามร้านยี่ห้อต่าง ๆ ซึ่งอาจมีราคาแพงหรือถูกตามฐานะของแต่ละคน ใส่รองเท้าผ้าใบหรือรองเท้าตามสมัยนิยม และเท่าที่สอบถามคนรุ่นใหม่ ๆ มักจะไม่เคยใส่ชุดกะเหรี่ยง หรือบางทีอาจจะไม่เคยเห็นชุดกะเหรี่ยงด้วย เพราะว่าพ่อแม่เขายังไม่มีชุดกะเหรี่ยง จึงกล่าวได้ว่าการแต่งกายของกะเหรี่ยงที่นี่ ส่วนใหญ่จะแต่งกายเหมือนคนไทยทุกอย่าง และไม่สามารถบอกได้ว่าคนไหนเป็นกะเหรี่ยง คนไหนเป็นคนไทย โดยดูการแต่งกายจะรู้ว่าใครเป็นกะเหรี่ยงก็ฟังคำพูด

ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ครอบครัวกะเหรี่ยงนั้นเป็นชุมชนชนบทที่มีลักษณะสังคมเมืองปะปนอยู่ด้วย ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีน้อยลง สมาชิกในครอบครัวจะแยกย้ายกันไปทำงานนอกหมู่บ้าน การกระทำกิจกรรมร่วมกันจึงไม่ค่อยมี ภายในครอบครัวระบบผู้อาวุโสจะได้รับความเคารพนับถือจากลูกหลาน ทำหน้าที่ดูแลบ้านและเลี้ยงหลานเล็ก ๆ ทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ และเป็นผู้อบรมสั่งสอนบุตรหลานเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งนับวันจะหมดไปจากชุมชน สมาชิกในครอบครัวจะช่วยกันทำมาหากิน ทำไร่ข้าว เท่าที่สังเกตพบว่าชาวกะเหรี่ยงเป็นคนขยันขันแข็งทั้งชายและหญิงจะไม่ปล่อยให้เวลาว่างให้ล่วงเลยโดยเปล่าประโยชน์

ความสัมพันธ์ระหว่างสามี ภรรยา เท่าที่ผู้วิจัยสังเกตภรรยาชาวกะเหรี่ยงจะยกย่องสามีให้เป็นผู้นำและเป็นหัวหน้าครอบครัว เรื่องการตัดสินใจภายนอกบ้านเป็นเรื่องของสามี เช่น เรื่องการประกอบอาชีพ การตัดสินใจในเรื่องการเล่าเรียนบุตร แต่ถ้าเป็นเรื่องการตัดสินใจในบ้าน เช่น เรื่องค่าใช้จ่ายในครอบครัว อบรมบุตรหลาน การถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณี แต่ปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนไปเป็นเรื่องของครูที่โรงเรียนจะทำหน้าที่อบรมสั่งสอนถ่ายทอดประเพณีต่าง ๆ แทนบิดามารดา เท่าที่ผู้วิจัยได้สังเกตภายในหมู่บ้าน เห็นว่าครอบครัวของชาวกะเหรี่ยงมีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ สามีภรรยามีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ไม่ทะเลาะ ขมขู่ ภรรยาเชื่อฟังสามี และแต่ละคนจะรู้หน้าที่ของตนเอง เรื่องการหย่าร้างไม่มี แต่ปัจจุบันครอบครัวชาวกะเหรี่ยงเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยมีความเป็นอยู่เรียบง่าย เริ่มที่จะพัฒนาให้เหมือนกับสังคมเมือง คือเมื่อไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านทำให้ชาวบ้านเริ่มที่จะเปลี่ยนมาใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น เช่น มีตู้เย็น หม้อหุงข้าวไฟฟ้า วิทยุ เทป ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ชาวกะเหรี่ยงมีเวลามากขึ้นในการทำมาหากิน

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก หลาน ทุกคนต่างอยู่อย่างสงบ ต่างพึ่งพาอาศัยกัน และเมื่อลูกมีครอบครัวจะแยกออกไปตั้งบ้านเรือนต่างหากจากพ่อแม่ แต่ก็ยังให้ความเคารพผู้อาวุโสมีเคยเปลี่ยนแปลง สามีภรรยาต่างต้อง ช่วยกันทำงานเพื่อให้ได้รายได้เพิ่มขึ้น บทบาทของพ่อแม่ลดลงไปโดยมีครูที่โรงเรียนทำหน้าที่แทนมากขึ้น

สภาพสังคมและวัฒนธรรม

เนื่องจากประชาชนเป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงสาขาไปวี่ เหมือนกับทุกหมู่บ้านที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณดังกล่าวประมาณ 80 กว่าปี ซึ่งมีภาษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อเป็นเอกลักษณ์ประจำเผ่าของตนเอง ดังนั้นสภาพความเป็นอยู่จึงไม่มีความแตกต่างกัน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นไปในลักษณะเครือญาติแบบสังคมชนบททั่ว ๆ ไป ประชาชนมีความรักถิ่นฐานไม่นิยมเดินทางไปทำงานนอกหมู่บ้าน

คติความเชื่อ จากการศึกษพบว่ากะเหรี่ยงไปวี่ในเขตอุทยานแห่งชาติบางส่วนมีคติความเชื่อที่ยึดถือในทำนองศาสนาสองลักษณะผสมผสานกันคือ นับถือพุทธศาสนานิกายเถรวาท ตามแบบที่ได้รับจากชาวมอญ ควบคู่กับนับถือผีตามคติ ความเชื่อเดิมของบรรพบุรุษ ซึ่งชาวกะเหรี่ยงดังกล่าวสามารถรับเอาคติความเชื่อทั้งสองกระแสนี้มาผสมผสานเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมของตนเองอย่างสอดคล้องและเกื้อกูลซึ่งกันและกันได้

ประเพณีที่สำคัญ

ประเพณีปีใหม่ เป็นประเพณีที่ชาวกะเหรี่ยงถือว่าสำคัญที่สุด เพราะหมายถึงการเริ่มต้นของฤดูกาลเกษตร อันเป็นวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง ประเพณีปีใหม่ในแต่ละหมู่บ้าน และแต่ละปีจะไม่ตรงกัน หัวหน้าหมู่บ้านจะเป็นผู้ระบุวันที่ให้ทราบล่วงหน้า เพื่อให้ลูกบ้านเตรียมฆ่าไก่ หมู ต้มเหล้า และเตรียมฝ้ายดิบสำหรับผูกข้อมือทุกคนในบ้าน พิธีเริ่มต้นโดยการนำเหล้า เนื้อไก่มาบวงสรวงต่อผี และวิญญาณ จากนั้นจึงมีการต้มเหล้า โดยแขกที่มาร่วมพิธีจะร่วมดื่มด้วย ต่อจากนั้นจึงเป็นการมัดข้อมือของสมาชิกในบ้านที่ทำพิธีด้วยฝ้ายดิบ พร้อมกับท่องคาถาอวยพรให้อยู่เย็นเป็นสุข

พิธีนี้จะต้องทำทุกบ้านโดยเริ่มต้นที่บ้านของหัวหน้าหมู่บ้าน ดังนั้นกว่าพิธีจะสิ้นสุด จึงใช้เวลาประมาณ 3 วัน 3 คืน บรรดาผู้ชายทั้งหมดบ้านจะพากันเมาเหล้า แม้กระนั้นก็ไม่ค่อยเกิดเหตุการณ์วุ่นวายในหมู่บ้าน เนื่องจากกะเหรี่ยงยึดถือกันอย่างเคร่งครัดถือเป็นวิถีประชาที่เดียว ในการรักษามารยาทไม่ส่งเสียงเอะอะ อาละวาด ขณะเมาเหล้า ในการทำพิธีกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีของเผ่า ถ้าหากผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม ก็ไม่มีกฎหมายแต่ประการใด แต่จะทำให้กะเหรี่ยงคนอื่น ๆ เกิดความไม่พอใจและแสดงการดูหมิ่นดูแคลนเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้จึงไม่ค่อยปรากฏว่ามีผู้เมาอาละวาดในหมู่บ้านกะเหรี่ยง แม้ว่าจะมีการดื่มเหล้าในการทำพิธีกรรมของประเพณีใหม่นี้ก็ตาม

การย่องสาว

ประเพณีการย่องสาวของชาวกะเหรี่ยง จะให้หญิงสาวเลือกคู่ครองได้เมื่ออายุ 15 ปี ขึ้นไป พ่อแม่จะให้โอกาสบุตรสาวคุยกับชายหนุ่ม ถ้าคู่ใดถูกใจรักใคร่กัน ก็จะนัดหมายมาพบในตอนกลางคืน ฝ่ายหญิงจะคอยเปิดประตูให้ย่องขึ้นมา ในการย่องสาวจะไม่มีการล้วงเกิน ถ้าฝ่ายหญิงหลับฝ่ายชายจะต้องปลุกให้ฝ่ายหญิงลุกขึ้นมา และเมื่อหญิงลุกขึ้นมาก็จะนั่งคุยกัน ถ้าหญิงกับชายรักกันก็จะคุยกันโดยไม่จุดไฟหรือตะเกียง แต่ถ้าฝ่ายหญิงไม่ถูกใจก็จุดไฟคุยกันให้เห็นแสงสว่าง ทางฝ่ายชายก็จะเข้าใจและกลับไปเอง และถ้าหญิงรักใคร่กับชายหนุ่ม ชายหนุ่มจะต้องย่องสาวให้ครบ 3 คืน แล้วฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายบอกบิดามารดาของตน เพื่อที่จะจัดการให้ทั้งคู่ได้แต่งงานกัน และจะได้ไปหาพ่อแม่ฝ่ายชายเพื่อจัดการแต่งงาน ในปัจจุบันหมู่บ้านไร่ป่าไม่มีการย่องสาวแล้ว

การแต่งงาน

เมื่อหนุ่มสาวต่างพอใจซึ่งกันและกันและได้กำหนดการแต่งงาน ฝ่ายชายต้องเตรียมของใช้ในการแต่งงาน ก็มีเครื่องเรือน ผ้าห่ม ที่นอน หมอน มุ้ง จาน ชัน ถาด ถุงเงินใส่เงิน กันถุง เงินสินสอดแล้วแต่ตกลงกัน เมื่อเจ้าบ่าวมาถึงบ้านเจ้าสาวก็ทำพิธีกรรม โดยมีหมอมผีมาประกอบพิธีทั้งหมด จะมีการไหว้ผีต่าง ๆ มากมาย แล้วบ่าวสาวก็ใช้น้ำส้มป่อย (ขมิ้นตำให้ละเอียดผสมกับน้ำ) ล้างมือล้างเท้าผู้เฒ่า พ่อแม่ ผู้อาวุโส ผู้ใหญ่ก็เอาด้ายมาผูกข้อมือ บ่าวสาว จากนั้นเพื่อน ๆ หนุ่มสาวที่มาในงานก็จะช่วยกันรื้อหลังคาบ้าน รื้อฝาบ้าน แล้วแต่ความพอใจ การกระทำเช่นนี้เป็นการกระทำเพื่อทดสอบว่า เขยใหม่นั้นเป็นคนขยันหรือเกียจคร้าน และเจ้าบ่าวต้องซ่อมแซมให้เสร็จภายในวันนั้นให้เสร็จ แต่ในปัจจุบันพิธีแต่งงานได้เปลี่ยนแปลงไปมาก โดยมีพิธีกรรมทางพุทธศาสนามากขึ้นมีการรดน้ำมนต์ เพื่อ

ความเป็นสิริมงคล ไม่มีหมอผีมาประกอบพิธีกรรมให้ เรื่องสินสอดทองหมั้น แล้วแต่ตกลงกัน ตามฐานะของบ่าวสาว

ข้อห้ามในการแต่งงานของชาวกะเหรี่ยง คือห้ามแต่งงานกับญาติ ใกล้ชิดเด็ดขาด โดยเฉพาะญาติสืบสายโลหิตทางฝ่ายแม่ และไม่มีข้อห้ามแต่งงานกับคนนอก กลุ่ม เช่น แต่งงานกับคนไทยและยี่ดหลัก “ผิวเดียวเมียวเดียว” ซึ่งอาจจะต้องยี่ดถือและต้องไม่ ประพฤติผิดจารีตประเพณี ซึ่งได้แก่ การผิดลูกเมียคนอื่น หรือการคบชู้ และรวมถึงการประพฤติ ในทางเพศ ถือว่าเป็นการกระทำผิดผีบ้านผีเรือน หรือแม่แต่ผีบรรพบุรุษ

การสืบสกุลและการนับญาติ

วัฒนธรรมการสืบสกุลของชาวกะเหรี่ยง เป็นการสืบสายสกุลทาง ฝ่ายมารดา นับความเป็นญาติพี่น้องกันทางฝ่ายมารดา (Matrilineal) แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปเป็นการนับญาติทั้งสองฝ่ายและชาวกะเหรี่ยงจะไม่มีนามสกุล จนเมื่อปี พ.ศ. 2517 ได้มีระเบียบของกระทรวงมหาดไทย พิจารณาสัญชาติกะเหรี่ยงให้มีนามสกุล บัตรประจำตัว ประชาชน ปัจจุบันกะเหรี่ยงมีนามสกุลใช้แล้ว การตั้งนามสกุลนั้นทางอำเภอตั้งให้ บางครั้งก็ไป ชำกับนามสกุลของคนไทยโดยไม่ได้เป็นญาติกันเลย ฉะนั้นถ้าจะสืบสาวว่าใครเป็นญาติกันหรือไม่ ก็ไม่สามารถดูที่นามสกุลจะต้องดูที่ความเป็นกะเหรี่ยงสายไหน

เมื่อพิจารณาในด้านศัพท์ทางเครือญาติ ศัพท์ทางเครือญาติในที่ นี้หมายถึงคำที่ใช้เรียก พ่อ แม่ ญาติพี่น้องนั่นเอง ในชุมชนกะเหรี่ยง พบว่าศัพท์เรียก เครือญาติเปรียบเทียบกับภาษาไทยจะเห็นความแตกต่างได้ดังนี้

ศัพท์เรียกเครือญาติภาษาไทย

ศัพท์เรียกเครือญาติภาษากะเหรี่ยง

พ่อ

พา

แม่

มู

ปู่

พู่

ย่า

พี

ตา

พู่

ศัพท์เรียกเครือญาติภาษาไทย	ศัพท์เรียกเครือญาติภาษากะเหรี่ยง
ยาย	พี
ทวด (ชาย)	ปู่คะคู
ทวด (หญิง)	พีพะคู
ลุง (พี่พ่อ)	หม่องใจ
ลุง (พี่แม่)	หม่องใจ
ป้า (พี่พ่อ)	อะมื่อกา
ป้า (พี่แม่)	อามื่อกา
อา (ชาย)	ม่องแปะ
อา (หญิง)	ยาพู
น้า (ชาย)	หม่องบือ
น้า (หญิง)	คาไป
พี่ (ชาย)	เวียใจ
พี่ (หญิง)	นอง
น้อง (ชาย)	พื่อคว่า
น้อง (หญิง)	พื่อมือน้อ
หลาน (ชาย)	เม่อคว่า
หลาน (หญิง)	เม่อมือน้อ
ตัวเอง	เยอนซา
ลูกชาย, ลูกสาว	พู

การนับญาติของชาวกะเหรี่ยงเขานับถือว่า ถ้าใครเป็นกะเหรี่ยงจะเป็นญาติกันหมด เขาถือกันในเรื่องความเป็นเชื้อชาติเดียวกัน แต่ไม่รุนแรง เขายังมีความจงรักภักดีต่อประเทศไทยที่เขาเกิดและอาศัยว่าเป็นแผ่นดินของเขา การนับญาติและการเรียกชื่อเครือญาติของชาวกะเหรี่ยงบ้านสะเนฟองและบ้านไร่ป่านั้น มีการเรียกชื่อเครือญาติภาษากะเหรี่ยงคล้าย ๆ กัน บางคำก็เรียกเหมือนกัน เช่น พ่อ แม่ เรียก พา พู เหมือนกัน แต่มีบางคำไม่เหมือนกัน เช่น ลุง (พี่พ่อ) ลุง (พี่แม่) เรียก หม่องใจ บ้านไร่ป่า เรียก หม่องใจ

ระบบเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของชาวกะเหรี่ยงโดยทั่วไป เป็นระบบเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตนเอง ซึ่งมีครอบครัวเป็นหน่วยผลิต แรงงานนั้นได้แก่ สมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลักของกะเหรี่ยง ได้แก่การเกษตรกรรม คือการเพาะปลูก เพื่อยังชีพและใช้สอยในครัวเรือน และถ้ามีเหลือใช้ก็จะนำไปขายที่ตลาด พืชที่ปลูกได้แก่ ข้าว พริก (พริกกะเหรี่ยงเป็นพริกเมล็ดเล็กและเผ็ดกว่าพริกไทย เป็นที่นิยมสำหรับคนพื้นราบ) ก้อย ขนุน ฝ้าย พักทอง ข้าวโพด ถั่ว ผัก กล้วย เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน เท่านั้น และปลูกพืชผักไว้รอบ ๆ บ้าน การปลูกพืชผักนี้ไม่มีการใช้สารเคมี ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชแต่อย่างใด เพราะพื้นดินเป็นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรได้ผลดี น้ำอุดมสมบูรณ์เพียงพอแก่การเพาะปลูก นอกจากนี้ชาวกะเหรี่ยงก็ยัง เลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่ เป็ด ไข่บริโภคหรือเพื่อประกอบพิธีกรรม การผลิตข้าวหรือเพาะปลูกของชาวกะเหรี่ยงไว้เพื่อบริโภคในครอบครัวมากกว่าขาย ชาวกะเหรี่ยงถือเรื่องปากท้องเป็นสิ่งสำคัญ แต่ก็ยังต้องการสิ่งอื่นอีก เช่น กะปิ น้ำปลา เนื้อ น้ำมัน น้ำมันพืช น้ำมันก๊าดก็หาซื้อได้ในหมู่บ้าน สำหรับกับข้าวที่เป็นพืชผักปลูกไว้รอบ ๆ บ้าน และปลาก็หาได้จากห้วยน้ำ ซึ่งไหลตลอดปี นาน ๆ จึงจะเข้าไปในอำเภอซื้อของแห้งและสิ่งจำเป็นมาเก็บไว้ใช้นาน ๆ จึงทำให้ชาวกะเหรี่ยงมีความเป็นอยู่อย่างพึ่งตนเองได้

การเกษตรกรรมชาวกะเหรี่ยงปลูกข้าวไร่เป็นสำคัญ ในการดำรงชีวิตทุกครัวเรือนและก็ทำไร่อย่างอื่นด้วย เช่น การปลูกข้าวโพด ถั่วเหลือง และผลไม้ปลูกไว้ขายและบริโภค การทำไร่ของชาวกะเหรี่ยงนั้นเขาจะปลูกข้าวเมื่อฝนตกหนัก แล้วปล่อยให้พื้นดินทิ้งไว้ให้ชุ่มชื้นและอากาศเย็นพอสมควร เขาจะเริ่มเพาะปลูก เขาทำให้โล่งเตียน ดินร่วนซุย และใช้แทรกเตอร์ไถที่ดิน ใช้เสียมเจาะดินเป็นหลุมเล็ก ๆ ห่างกันประมาณ 1 คืบเศษเป็นแถว ๆ ไป ผู้ที่มีหน้าที่ขุดหลุมก็ขุดไป เรื่อย ๆ และมีคนหยอดเมล็ดข้าวเดินตามหลัง เขาจะใช้มือกำเมล็ดข้าวขึ้นมาแล้วหยอดลงไปหลุม หลุมละประมาณ 5 - 10 เมล็ดด้วยความชำนาญ เมื่อหยอดเสร็จก็กลบหลุม เพื่อกันไม่ให้แมลงมากินข้าวที่หยอดไว้ และคอยดายหญ้าที่ขึ้นในไร่ มิฉะนั้นข้าวจะเจริญเติบโตช้า

ปัญหาในเรื่องน้ำทำการเกษตรนั้น ไม่ค่อยเพียงพอ เพราะในหน้าแล้งน้ำในห้วยก็แห้ง อาศัยน้ำฝนก็ไม่แน่นอน จึงต้องหาทางทำฝายกั้นน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง แต่ทำนานนั้นทำไม่ได้ทำได้แต่ข้าวไร่ เพราะใช้น้ำน้อย ข้าวได้ผลผลิตไม่ดี เพราะว่าฝนไม่ตกและน้ำไม่เพียงพอแก่การทำไร่ข้าว

อาชีพชาวกะเหรี่ยง มี 3 อาชีพ คือ

1. การเกษตร มีการปลูกข้าวไร่ ข้าวโพด ฝ้าย พริก ถั่วเหลือง ฯลฯ ส่วนใหญ่จะเอาไปขายมากกว่าจะเอาไว้บริโภค
2. การรับจ้าง รับจ้างทำไร่ในหมู่บ้าน รับจ้างทำไม้ในป่า หรือไปรับจ้างทำงานในเมือง เขาจะพยายามทำงานเพื่อให้ครอบครัวได้มีเงินแก่การครองชีพ
3. ค้าขาย เป็นการค้าขายพืชไร่หรือรับซื้อพืชไร่ไปขายอีกต่อหนึ่ง พืชที่ค้าได้แก่ ข้าว ข้าวโพด พริก ฝ้าย พักทอง โดยเฉพาะพริกนั้นเป็นที่ต้องการของตลาด ราคาดี และยังมีการค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ในหมู่บ้าน เช่น ร้านขายของชำซึ่งเป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ผงชูรส ผงซักฟอก น้ำตาล แป้ง ฯลฯ ส่วนกับข้าว เนื้อ กุ้ง ปลา ไก่ ผัก ผลไม้ จะมีรถเข้ามาขายในหมู่บ้านเวลาบ่ายเป็นประจำทุกวัน หรือถ้าต้องการซื้อมาก ก็จะเข้าไปซื้อที่ตลาด

นอกจากการเกษตร การรับจ้าง และค้าขายแล้ว ชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านนี้มีการ เลี้ยงสัตว์ด้วย

เมื่อก่อนนี้ชาวบ้านจะเลี้ยงวัว ควาย ไก่ เป็ด ไว้บริโภค โดยเฉพาะไก่เขาเลี้ยงกันเกือบทุกครัวเรือน เพราะที่ใช้ไก่ในการประกอบพิธีกรรมไหว้ผีบรรพบุรุษหรือใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และมีหมอผีเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม แต่ในปัจจุบันชาวบ้านเลี้ยงไก่ หมู เป็ด วัว ควาย ไว้เพื่อขายมากกว่า

ชาวกะเหรี่ยงมีรายได้ไม่แน่นอน คนที่ทำหลายอาชีพก็จะมีรายได้มากและชาวกะเหรี่ยงที่นี่ มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 9,000 บาทในปี 2541

รายการที่สำคัญของกะเหรี่ยงเป็นรายการทั้งบริโภคและอุปโภค เพราะว่าเมื่อชาวบ้านติดต่อกับบุคคลภายนอกมากขึ้น และการคมนาคมสะดวกขึ้น ทำให้รายการจ่ายของชาวบ้านมีทั้งที่เป็นเรื่องอาหารการกิน เทียน พักผ่อน เครื่องนุ่งห่ม เครื่องอำนวยความสะดวก มีมากจึงทำให้รายการจ่ายมาก

การถือครองที่ดิน

ประชาชนจะเป็นเจ้าของที่ดินเอง คิดเป็นร้อยละ 98 และอาศัยอยู่ในที่ดินซึ่งเป็นของทางราชการ คิดเป็นร้อยละ 2

ระบบการเมืองการปกครอง

ระบบการปกครอง มีทั้งแบบการปกครองตามระบอบราชาการ และการปกครองตามจารีตประเพณี ซึ่งส่วนที่เห็นได้ชัดคือ การปกครองตามระบอบราชาการ ดังจะกล่าวถึงต่อไป

การปกครองตามระบอบราชาการ

ส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยราชาการต่าง ๆ ที่มีระดับต่ำกว่าจังหวัด คือ อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน การปกครองในแต่ละระดับต่างก็มีหัวหน้าเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนของตน การปฏิบัติงานหรือการดำเนินงานของหน่วยเหล่านี้จะต้องดำเนินไปตามนโยบายและคำสั่งจากระดับที่สูงกว่า กล่าวคือ ในระดับอำเภอจะมีนายอำเภอ เป็นหัวหน้าทำการปกครองอยู่ในความรับผิดชอบ และจะประกอบไปด้วยตำบลต่าง ๆ และมีกำนันเป็นผู้ปกครองดูแลตำบลซึ่งมีหมู่บ้านต่าง ๆ ที่มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองดูแลแทน

สภาพการศึกษา

ประชาชนส่วนใหญ่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้ปกครองยังไม่ค่อยสนับสนุนให้บุตรหลานได้ศึกษาเล่าเรียนในระดับที่สูงขึ้น เนื่องจากต้องใช้แรงงานในการประกอบอาชีพ และมีฐานะยากจน ประกอบกับนักเรียนที่ผู้ปกครองส่งไปเรียนไม่สามารถปรับสภาพความเป็นอยู่ให้เข้ากับสังคมเมืองได้ บ่อยครั้งที่นักเรียนหนีกลับบ้านและไม่ได้ไปเรียนต่อส่วนใหญ่สมัครใจที่จะเรียนกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในลักษณะพบกลุ่ม เพราะไม่ทำให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพและได้เรียนอยู่ใกล้บ้าน

ประชาชนในชุมชนที่อ่านออกเขียนได้ตามเกณฑ์ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน จะอยู่ในช่วงระหว่าง 14 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 30

กลุ่มประชากรทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน

ชุมชนในหมู่บ้านกะเหรี่ยงนี้ มีการแบ่งกลุ่มประชากรทางสังคมได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเยาวชน
2. กลุ่มสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ
3. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

หน่วยงานราชการและเอกชนที่มีอยู่ในชุมชน

1. โรงเรียนประถมศึกษา
2. สำนักสงฆ์
3. หน่วยสาธารณสุขตำบล
4. หน่วยพัฒนาการประจำตำบล
5. หน่วยเกษตรกรรมตำบล
6. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
7. หอกระจายข่าว
8. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
9. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา
10. สภาตำบล

ระบบศาสนา

ชาวกะเหรี่ยงนับถือศาสนาพุทธและผีด้วย ส่วนใหญ่จะนับถือพุทธศาสนาเกือบทั้งหมด จากการที่ผู้วิจัยสอบถามเขาจะนับถือพุทธศาสนาและผีด้วยซึ่งเขาคิดว่าไม่ขัดแย้งกัน พวกที่นับถือศาสนาพุทธนั้นในบ้านจะมีหิ้งเล็ก ๆ สำหรับการวางของบูชาพระ และมีแจกันเพื่อใส่ดอกไม้ใช้ได้ทุกชนิด บางทีก็ใช้ดอกตะละเขียะสำหรับบูชา ผีบรรพบุรุษหน้าหิ้งพระจะมีแก้วน้ำใส่น้ำไว้เป็นประจำจะขาดเสียมิได้ และครอบครัวที่นับถือศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัด เขาจะสวดมนต์ทุกคืนก่อนที่จะเข้านอนเขาจะสวดมนต์เป็นภาษากะเหรี่ยง แต่มีเพียงไม่กี่บ้านที่เคร่งศาสนา และโดยเฉพาะผู้สูงอายุจะสวดมนต์เป็นภาษากะเหรี่ยง เพราะเขาพูดภาษาไทยไม่ได้ จากการสอบถามว่าชาวกะเหรี่ยงนับถือพุทธศาสนามานานหรือยัง เขาตอบว่าเขานับถือมาตั้งแต่บรรพบุรุษแล้ว ชาวกะเหรี่ยงร้อยละ 90 ของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธยังมีอยู่บ้างที่นับถือผีด้วย ก็เหมือนคนไทยที่ยังมีการนับถือในเรื่องไสยศาสตร์ เจ้าเข้าทรง แต่ในปัจจุบันการนับถือผีลดน้อยลงมากโดยถือว่าพิธีกรรมนั้นเป็นเรื่องยุ่งยากจึงตัดออกไป เพราะเขาบอกว่าทำแล้วก็ไม่เกิดผลดี และยังมีอีกจำนวนเล็กน้อยซึ่งเป็นผู้อาวุโสที่ยังคงยึดมั่นอยู่ในประเพณีเก่า ๆ

สถานที่ปฏิบัติศาสนกิจ

ชาวกะเหรี่ยงมีการปฏิบัติศาสนกิจในวันสำคัญทางศาสนา หรือ เทศกาลต่าง ๆ ของคนไทยในหมู่บ้านจะมีสถานปฏิบัติธรรมตั้งอยู่กลางหมู่บ้าน ชาวบ้านจะไปทำบุญตักบาตรในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันพระ วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันสงกรานต์ ฯลฯ ซึ่งเป็นวันสำคัญทาง พุทธศาสนา ชาวบ้านจะไปทำบุญที่วัด แต่ถ้าวันธรรมดาไม่ใช่ วันพระและวันสำคัญทางศาสนา พระที่วัดจะออกบิณฑบาตรภายในหมู่บ้าน

ความสัมพันธ์กับคนต่างเผ่าและชาวพื้นราบ

ในบรรดาชาวเขาด้วยกันกะเหรี่ยงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ เผ่าแม้วมากที่สุด นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากเหตุผลที่ทั้งสองเผ่านี้มักจะสร้างหมู่บ้าน อยู่ใกล้เคียงกันแล้ว สาเหตุอีกประการหนึ่งคือ ทั้งสองเผ่านี้ได้ถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันในด้าน เศรษฐกิจ กล่าวคือ เผ่าแม้วมักจะนิยมปลูกฝิ่นเป็นอาชีพ ดังนั้นจึงต้องการแรงงานมาช่วยในการ ทำไร่ฝิ่น เพื่อจะได้ผลผลิตมาก ๆ ในขณะที่เดียวกัน ชาวกะเหรี่ยงซึ่งอยู่ใกล้เคียงกันในระดับความ สูงที่ต่ำกว่า แม้วว่าจะไม่นิยมปลูกฝิ่น แต่ก็มักไปรับจ้างทำงานในไร่ฝิ่นของชาวแม้ว เพราะการปลูก ข้าว ซึ่งเป็นอาชีพหลักของกะเหรี่ยง มักให้ผลผลิตไม่พอเพียงต่อการบริโภคในครัวเรือน เมื่อมา ทำงานรับจ้างในไร่ฝิ่นก็จะได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินสำหรับแลกเปลี่ยนกัน สิ่งจำเป็นในการดำรง ชีพ รวมทั้งข้าว

สำหรับผู้อื่นที่ไม่ใช่ชาวเขาแต่มีการติดต่อกับชาวกะเหรี่ยง ได้แก่ จีนฮ่อ และคนไทยพื้นเมือง ส่วนใหญ่เป็นพวกพ่อค้าที่นำสินค้าเข้าไปขาย หรือไปรับซื้อผลผลิต ทางเกษตร สินค้าที่นำไปขาย ได้แก่ สินค้าพวกอุปโภค บริโภค เช่น เสื้อผ้า รองเท้า เทียนไข เกลือ อาหารกระป๋อง ไฟฉาย สร้อยลูกปัด

พวกที่ไม่ใช่พ่อค้า ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์ หรือ ตำรวจตระเวนชายแดน ครูจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน ฯลฯ ที่เข้าไปช่วยเหลือด้านการ ศึกษา และการพัฒนา แก่ชาวเขา ส่วนผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือทำหน้าที่ประจำใน ท้องถิ่นอาจจะนาน ๆ จึงเข้าไปในหมู่บ้านสักครั้งหนึ่ง เนื่องจากหมู่บ้านกะเหรี่ยงมักอยู่ในป่า ทึบกันดารไม่มีถนน หรืออาจเป็นถนนดิน ที่แคบคดเคี้ยว และสูงชัน เมื่อถึงฤดูฝนจะลื่นและชำรุด ทำให้การคมนาคมยากลำบาก การติดต่อกับโลกภายนอกจึงมีได้น้อย

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทัศนัย ไสยกิจ (2513) ศึกษาปัญหาการศึกษาที่บ้านดอยสูง พอจะสรุปได้เป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรกเกี่ยวกับตัวครู ประเด็นที่สองเป็นปัญหาเกี่ยวกับผลกระทบต่อสังคมระดับชาติ ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัญหาที่เกี่ยวกับตัวครู คือ 1) ครูไม่ทำหน้าที่ของตนในด้านการสอนอย่างเต็มความสามารถ ทำให้ชาวบ้านมีทัศนคติไม่ดีต่อครู 2) ครูไม่มีสวัสดิการที่ดีพอ ทำให้เกิดความเฉื่อยชาและไม่สนใจในหน้าที่ 3) ปัญหาความไม่เข้าใจระหว่างครูกับชาวกะเหรี่ยงในด้านภาษาพูด เพราะครูพูดภาษาไทย และไม่เข้าใจภาษากะเหรี่ยง ชาวกะเหรี่ยงก็เข้าใจภาษาไทยได้น้อยมาก ทำให้ขาดการติดต่อกันทั้ง ๆ ที่อยู่หมู่บ้านเดียวกัน เป็นผลเสียต่อประโยชน์ที่โรงเรียนและชาวบ้านควรจะได้รับ

2. ปัญหาเกี่ยวกับผลกระทบต่อสังคมระดับชาติ คือ 1) การที่ครูซึ่งถือเป็นข้าราชการไม่สร้างศรัทธาให้เกิดแก่ชาวกะเหรี่ยงทั้ง ๆ ที่จะให้ความร่วมมือในทุกด้านอยู่แล้ว จะทำให้ชาวกะเหรี่ยงเกิดความท้อถอยที่จะร่วมมือกับข้าราชการไทยอีกต่อไป 2) การที่เด็กไม่ได้รับความรู้ทั้งที่เสียเวลาไปรอครูเพื่อจะเรียนหนังสืออยู่ทุกวัน ทำให้สมองของคนขาดการพัฒนา อันจะทำให้ขาดความสำนึกในความเป็นคนไทย เพราะการที่เด็กอ่าน พูด เขียนภาษาไทยไม่ได้ พอได้แต่ภาษากะเหรี่ยงจะทำให้ไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองเป็นคนไทย เพราะไม่มีอะไรที่จะแสดงให้เห็นเป็นสัญลักษณ์ของไทยเลย 4) การกระทำของครูที่ไม่พยายามสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชาวกะเหรี่ยงเป็นการจำกัดบนนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการรวบรวมชาวเขาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง 5) ภาษาเป็นอุปสรรคสำคัญในการติดต่อทำความเข้าใจระหว่างครู ชาวบ้าน ดังนั้นครูที่จะสอนโรงเรียนชาวเขาควรจะต้องรู้ภาษาชาวเขานั้นบ้างอาจจะโดยการศึกษารเอง หรือควรจะมีล่ามช่วยในการติดต่อ มิฉะนั้นต่างก็ไม่มี ความเข้าใจกัน ต่างคนต่างอยู่ก็จะมีวันเข้าใจกันได้เป็นอย่างดี เรื่องภาษานี้ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่ง เพราะเป็นสิ่งผูกพันคนในชาติให้รู้ว่าเป็นพวกเดียวกันอย่างหนึ่ง นอกจากความผูกพันทางด้านการเมือง ความผูกพันทางด้านดินแดน ความผูกพันทางด้านวัฒนธรรม ความผูกพันทางด้านศาสนา ความผูกพันทางด้านเชื้อชาติ และความผูกพันโดยประวัติศาสตร์ เมื่อพิจารณาแล้ว กะเหรี่ยงกับไทยสามารถผูกพันกันได้เป็นชาติเดียวกัน ด้านการเมือง คือมีรัฐบาลร่วมกัน ด้านดินแดน คือ อยู่ในผืนแผ่นดินเดียวกัน และประการสำคัญสุดท้ายคือสิ่งผูกพันทางด้านภาษาเป็นสื่อให้ชาวกะเหรี่ยงรับวัฒนธรรมไทยไปปฏิบัติ และชาวกะเหรี่ยงบ้านดอยสูงเองก็

พร้อมที่จะเรียนรู้ภาษาไทยอยู่แล้ว ดังนั้นทางราชการควรที่จะจัดดำเนินการ สนับสนุนให้ครูได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อาทิเช่น การจัดให้มีการอบรมภาษา และวัฒนธรรมของชาวเขาเป็นเวลาประมาณ 3 เดือน รวมถึงสวัสดิการของครูต่าง ๆ เพื่อให้มีกำลังใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

สุจิตรา ประยูรพิทักษ์ (2520) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวทางสังคม ของชาวเขาเผ่าเย้า บ้านผาเตือ อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพอจะสรุปได้ดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจ ได้มีการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินทั้งบนเขาและพื้นที่ราบ การรู้จักทำนาดำ การเลี้ยงสัตว์จำพวกวัวควายไ้ขายและใช้งาน การค้าขายแลกเปลี่ยนทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน ฯลฯ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนใหญ่แล้วเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการเปลี่ยนแปลงของชาวเขาเอง การเห็นตัวอย่างและการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างชาวเขาและชาวพื้นราบ นับได้ว่าการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในทางเศรษฐกิจมากที่สุด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตและความคงอยู่ของชาวเขาเอง และมีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อีกหลายด้าน 2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงปรับตัวเรื่องความสัมพันธ์ภาษา การแต่งกาย ฯลฯ ส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการปรับตัวทางเศรษฐกิจ การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก การคมนาคมที่สะดวกสบายและการศึกษา ฯลฯ ประกอบการปรับตัวโดยอัตโนมัติของชาวเขาเอง 3) ด้านการปกครอง ส่วนใหญ่จะมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย และเป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงรูปภายนอกที่รัฐเป็นผู้กำหนด เช่น การจัดการปกครองหมู่บ้าน ตามระเบียบทางราชการ มีผู้นำผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ฯลฯ ทั้งนี้เพราะชาวเขาทั้งหมดในหมู่บ้านก็สามารถจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข โดยยึดหลักจารีตประเพณีของตน 4) ด้านการอนามัย สำหรับด้านนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่อยู่อาศัย อาหาร น้ำใช้ น้ำดื่ม การรักษาความสะอาดของร่างกาย การรักษาพยาบาล ฯลฯ มักจะเปลี่ยนแปลงไปน้อยมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในด้านอนามัยนี้เกิดขึ้นจากการปรับตัวตามธรรมชาติ การเห็นตัวอย่างของชาวเขาเองและจากการแนะนำช่วยเหลือของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีผลให้การเปลี่ยนแปลงและปรับตัวดำเนินมาด้วยดี 5) ด้านศาสนาและความเชื่อ ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านนี้น้อยมากเพราะศาสนาและความเชื่อของชาวเขายังคงทำหน้าที่สนองความต้องการส่วนใหญ่ของชาวเขาได้ดี แม้จะมีการปรับตัวในด้านอนามัย การศึกษาแล้วก็ตาม 6) ด้านการศึกษา มีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมากชาวเขาได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการศึกษาจากศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงรายและหน่วยราชการอื่น ๆ เช่น โรงเรียนศึกษา

สงเคราะห์แม่จันมาเป็นเวลาช้านาน ชาวเข้าในหมู่บ้านเองก็ได้มองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษา มีการตื่นตัวทางด้านการศึกษาระดับสูง มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน เช่น การเปลี่ยนแปลงในทางสังคมและวัฒนธรรม การอนามัย ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของชาวเข้าในด้านต่าง ๆ เหล่านี้นอกจากจะชี้ให้เห็นถึงขั้นตอนการพัฒนาการของสังคม และกระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคมในด้านต่าง ๆ ยังชี้ให้เห็นความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลงหรือระยะเวลาของการยอมรับการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนั้นทางตรงและทางอ้อม

ศูนย์วิจัยชาวเขา (2521) ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการอันจำเป็นที่เพิ่มขึ้นของชาวเขาเผ่ามูเซอ เกี่ยวกับทักษะในการอ่านออกเขียนได้ สำหรับใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านมูเซอ ห้วยโป่ง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ชาวมูเซอที่บ้านห้วยโป่ง มีการติดต่อกับคนไทยพื้นราบมากขึ้น มีการเรียนรู้วัฒนธรรม ความเชื่อ หลายอย่างจากคนไทย ในด้านเศรษฐกิจมีการนำผลผลิตมาจำหน่ายในตลาด ภายในตัวเมืองจังหวัด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีความรู้ ด้านการค้าขาย การตลาด มาตราชั่ง ตวง วัด การติดต่อกับทางราชการ การรักษาพยาบาล ตลอดจนการติดต่อกับผู้อื่นเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการประพฤติปฏิบัติในสังคม สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มพูน ทักษะใน การอ่าน เขียน ฟัง พูด ภาษาไทยเพิ่มขึ้น

ประสงค์ ราชณัฐ และคณะ (2524) ศึกษาวิจัยปัญหาและวิธีการแก้ไขการพูดภาษาไทยของเด็กชาวเขาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ชาวเขา ผลของการวิจัยปรากฏว่านักเรียนชาวเขาทุกเผ่ามีปัญหาการพูดประเภทพูดไม่ชัดมากกว่าปัญหาการพูดประเภทอื่น และพบว่าเสียงภาษาไทยที่เด็กชาวเขาทุกเผ่าพูดไม่ชัด ได้แก่ เสียงพยัญชนะต้น ร ง ฮ ส พยัญชนะ ควบกล้ำ ร ล และพยัญชนะตัวสะกด ง น ม ก ด บ รวมทั้งเสียงสระ ได้แก่ เสียงสระ อา แอ อี เอื้อ อัว ออ เอียะ เอื้อะ และเสียงวรรณยุกต์ ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ จัตวา ซึ่งปรากฏในลักษณะการออกเสียงหนึ่งเป็นอีกเสียงหนึ่ง การเว้นไม่ออกเสียงในคำ และการออกเสียงเพี้ยน นอกจากนี้พบอีกว่า เมื่อนักเรียนชาวเขาได้รับการฝึกแก้ไขการพูดภาษาไทยไม่ชัดแล้วนั้น ปัญหาการพูดภาษาไทยไม่ชัดก็ลดน้อยลง

วิทยาลัยลักษณะ ทองเชื้อ (2525) ศึกษารวบรวมจากเอกสารหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อรายงานถึงสภาพการจัดการศึกษาสำหรับชาวเขาโดยกล่าวถึงความเป็นมาว่า ชาวเขามีจำนวนประมาณ 500,000 คน ประกอบด้วยเผ่าต่าง ๆ เกือบ 20 เผ่า แต่ที่มีความสำคัญ 6 เผ่าใหญ่ และแบ่งที่มาเป็น 2 สาย คือ จีน - ทิเบต และทิเบต - พม่า ชาวเขาเหล่านี้มีถิ่นที่อยู่ตามเทือกเขาสูงทางภาคเหนือและภาคกลางชายแดนไทย - พม่า ประมาณ 21 จังหวัด ต่อมากล่าวถึงแต่ละเผ่าเกี่ยวกับการแต่งกาย ภาษาพูด ที่อยู่อาศัย พิธีกรรมความเชื่อ รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจสังคมและการปกครอง ที่มีความแตกต่างและมีเอกลักษณ์ของตน ซึ่งมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ชาวเขาเองและมีผลต่อการพัฒนา หลังจากนั้นได้สรุปถึงปัญหาสำคัญระดับชาติ 3 ประการ คือ การตัดไม้ทำลายป่า และทำไร่เลื่อนลอย การปลูกฝิ่น และการแทรกซึมจากภายนอกที่ทำให้รัฐบาลสนใจวางนโยบายเฉพาะชาวเขาขึ้นใน พ.ศ. 2511 และปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2516 ซึ่งระบุนโยบายดำเนินการระยะสั้น ระยะยาว ต่อมากล่าวถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบงานพัฒนาชาวเขา เป็นหน่วยงานของรัฐ 7 หน่วยงาน ได้แก่ กองส่งเสริมชาวเขา กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กองอนุรักษ์ต้นน้ำ กรมการปกครอง กรมประชาสัมพันธ์ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) โดยกล่าวถึงลักษณะการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานในการพัฒนาชาวเขา สรุปผลการดำเนินงานของหน่วยงานเหล่านี้ได้บรรลุเป้าหมายพอควรในการพัฒนาชาวเขาในรอบยี่สิบปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมการเกษตรและอาชีพ ตลอดจนทัศนคติทำให้ชาวเขาตื่นตัวที่จะปรับปรุงตนเองและความเป็นอยู่ให้ทัดเทียมชาวพื้นราบมากขึ้น หลังจากนั้นจึงกล่าวการจัดการศึกษาชาวเขาของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานที่จัดแตกต่างไปจากหน่วยงานพัฒนาเล็กน้อย คือกรมประชาสัมพันธ์ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมป่าไม้ กรป.กลาง กรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ที่จัดหลักสูตร จำนวนนักเรียน ครู วัสดุอุปกรณ์สถานที่ งบประมาณ และสรุปท้ายด้วยการเสนอสภาพปัญหาโดยการพิจารณาตามลักษณะโรงเรียน สถานที่ตั้ง และงบประมาณที่ได้รับเป็น 21 ประเด็น อาทิเช่น ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน ปัญหาผู้เรียน และปัญหาชาวเขา ฯลฯ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาชาวเขา และการพัฒนาการศึกษา โดยเน้นเกี่ยวกับการช่วยเหลือครูในด้านต่าง ๆ

นายนิพัทธเวช สืบแสง (2526) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา และศึกษาทดลองเทคนิคต่าง ๆ (การศึกษาชุมชนและการทำสังคมมิติ) ที่เชื่อว่าเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยได้ทำการศึกษาทดลองในหมู่บ้านของชาวเผ่าถิ่น และหมู่บ้านน้ำสอใต้ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน พบว่าเทคนิควิธีการศึกษาชุมชนจะช่วยทำให้เข้าใจถึงระบบความเชื่อของชาวเขาในหมู่บ้าน ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติที่ยังไม่ได้เกิดขึ้นหรือไม่เคยปฏิบัติกันมาและเกี่ยวข้องกับระบบความเชื่อ ทำให้สามารถตีความหมายใหม่ให้แก่ความเชื่อเดิมหรือวัฒนธรรม โดยไม่กระทบกระเทือนขัดแย้งกับความเชื่อเดิม และอาจจะเป็นการเพิ่มเนื้อหาหรือขยายขอบเขตวัฒนธรรมในโครงสร้างและระบบความเชื่อเดิมทำให้ระบบความเชื่อเดิมสามารถกลมกลืนรวมเข้ากันได้กับสิ่งแวดล้อมใหม่ และเทคนิควิธีการทำสังคมมิติทำให้สามารถค้นหาผู้นำทางศาสนาและความเชื่อ ซึ่งจะเป็นผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจที่จะยอมรับพฤติกรรมใหม่หรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบความเชื่อทางศาสนา และโน้มน้าวให้เกิดการตัดสินใจหรือการยอมรับความเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นความเกี่ยวพันระหว่างเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนา และเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคกับการพัฒนา โดยแสดงให้เห็นว่าเทคนิคดังกล่าวนั้นก่อให้เกิดการยอมรับในโครงการพัฒนา และในขณะเดียวกันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับหนึ่งของระบบความเชื่ออีกด้วย

จากการวิจัยของ รุ่งโรจน์ ทรงสกุล และคนอื่น ๆ (2528) เรื่องบทบาทและหน้าที่ของครูผู้สอนโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.) จังหวัดเชียงราย พบว่าบทบาทหน้าที่ของครู ศศช. ค่อนข้างเด่นกว่าครูทั่ว ๆ ไปในระบบโรงเรียน เพราะมีบทบาทหลากหลายและเด่นในด้านความพยายามที่จะเข้าถึงชุมชนได้มากกว่า อันส่งผลให้มีงานอื่น ๆ มากกว่าที่โครงการกำหนดไว้ ครู ศศช. เปรียบเสมือนตัวแทนของทางราชการที่อยู่ในหมู่บ้าน และสามารถกระตุ้นให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

ผลการวิจัยของ วีระ จ๋านง (2528) เรื่องความสามารถในการปฏิบัติงานของครูโครงการศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา พบว่า ครูสามารถปฏิบัติงานด้านการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะด้านเกษตรกรรมและสาธารณสุขมูลฐานมาเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านการประสานงานเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการจัดบริการการศึกษา ครูสามารถปฏิบัติงานได้ใกล้เคียงกันเกือบทุกด้านความยากจนของประชาชน การคมนาคมและการติดต่อสื่อสารไม่สะดวกในหมู่บ้าน แม้ว่าเป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของครู งานที่

ครูได้ปฏิบัตินอกเหนือจากหน้าที่ซึ่งโครงการกำหนดได้แก่ การแนะนำให้ประชาชนเลิกสูบบุหรี่ จัดตั้งสหกรณ์ร้านค้า ธนาคารยา จัดหาแหล่งน้ำ ตลอดจนวิธีการบำรุงรักษาแหล่งน้ำให้สะอาดเป็นประจำ ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ

ศุภชัย สติรศิลป์ (2528) ศึกษาปัญหาการศึกษาของชาวเขาเผ่ามูเซอในบริเวณดอยมูเซอ จังหวัดตาก สาเหตุของปัญหาในการวิจัยคือ ชาวเขาซึ่งเป็นเผ่ามูเซอ ในตำบลนี้ไม่นิยมส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนที่อยู่นอกหมู่บ้าน ทั้ง ๆ ที่เป็นหมู่บ้านซึ่งตั้งอยู่ใกล้ที่ทำการศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดตาก แม้ว่าทางราชการจะให้คำแนะนำส่งเสริมเพียงไรก็ไม่เกิดผล จากการทำวิจัยครั้งนี้ จึงพบว่า แท้จริงชาวมูเซอ ในบริเวณดอยมูเซอ มองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาเช่นกัน แต่ที่ไม่นิยมส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกหมู่บ้าน เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้ การเดินทางไปเรียนในโรงเรียนนอกหมู่บ้านมีความยากลำบาก ผู้ปกครองห่วงความปลอดภัยของบุตรหลาน และเด็กเผ่ามูเซอ มักถูกเพื่อนต่างเผ่ารังแกล้อเลียน ประการสุดท้ายคือขาดผู้ดูแลบ้าน ระหว่างที่ผู้ใหญ่ออกไปทำไร่ ปัญหาที่ทราบจากผู้นำหมู่บ้าน คือ ผู้นำในหมู่บ้านมีความคิดเห็นไม่ตรงกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายสาธารณสุข ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาและชาวบ้านมีทัศนคติไม่ดีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนาม ข้อเสนอแนะในการแก้ไขการแก้ไขปัญหานี้ คือ สร้างอาคารโรงเรียนชั่วคราวขึ้นในหมู่บ้าน จัดหาครูที่มีความตั้งใจในการสอนมาประจำในโรงเรียนชั่วคราว และจัดการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนามและชาวบ้าน โดยการพยายามสร้างศรัทธา และสร้างความเข้าใจอันดี โดยศึกษาภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเขาให้มากขึ้น

สรุปได้ว่าจากงานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาวไทยภูเขาเท่าที่ได้มีการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยภูเขากลุ่มต่าง ๆ และการพัฒนาเปลี่ยนแปลงที่รัฐบาลได้ดำเนินการช่วยเหลือ จะเห็นว่าหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐได้เข้าไปพัฒนาช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การเกษตร สุขภาพอนามัย และความต้องการของชาวไทยภูเขา รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา รวมไปถึงเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวทางสังคมชาวไทยภูเขา นอกจากนี้ก็ได้กล่าวถึงปัญหาทางการศึกษาและปัญหาที่มีผลกระทบต่อสังคมบางประการ ซึ่งก็คาดว่าจะช่วยให้เข้าใจสภาพปัจจุบันและปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่มชาวไทยภูเขามากขึ้น

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี ได้ศึกษาจากการใช้แบบสอบถามถามผู้บริหาร (หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ) และเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี ที่มาจาก 5 หน่วยงาน คือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน กรมอนามัย กรมประชาสัมพันธ์ และกรมส่งเสริมการเกษตร แล้วนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ยค่ามัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดให้กับชาวไทยภูเขา และได้ใช้วิธีการสังเกตสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ลักษณะทั่วไปที่ตั้งของศูนย์การจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่จะช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวไทยภูเขา ตลอดจนงานบริการ และงานพัฒนาชุมชนภายในหมู่บ้านกะเหรี่ยง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร (หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ) และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยจึงเลือกประชากรทั้งหมดจากหน่วยงานของรัฐ 5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานีทั้งสิ้น 149 คน โดยแยกเป็นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ผู้บริหาร คือหัวหน้าส่วนราชการที่มาจาก 5 กรม จำนวน 18 คน โดยแยกเป็นกรมต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 กรมการศึกษานอกโรงเรียน

- ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 1 คน
- หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 3 คน

2.1.2 กรมพัฒนาชุมชน

- พัฒนาการอำเภอ จำนวน 2 คน

2.1.3 กรมอนามัย

- สาธารณสุขอำเภอ จำนวน 2 คน

2.1.4 กรมประชาสัมพันธ์

- ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ชาวเขาจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 1 คน
- หัวหน้าศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา จำนวน 3 คน

2.1.5 กรมส่งเสริมการเกษตร

- เกษตรอำเภอ จำนวน 3 คน
- หัวหน้าส่งเสริมการเกษตร จำนวน 3 คน

2.2 เจ้าหน้าที่ คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่มาจาก 5 กรม จำนวน 131 คน โดยแยกเป็นกรมต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 กรมการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 29 คน

2.2.2 กรมพัฒนาชุมชน จำนวน 23 คน

2.2.3 กรมอนามัย จำนวน 32 คน

2.2.4 กรมประชาสัมพันธ์ จำนวน 24 คน

2.2.5 กรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 23 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งหมด 3 ตอน มีลักษณะดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นสถานภาพส่วนตัวของของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดอุทัยธานี ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร จำนวน 5 ข้อ
2. ด้านบุคลากร จำนวน 5 ข้อ
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 5 ข้อ
4. ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 5 ข้อ
5. ด้านวัดผลและประเมินผล จำนวน 5 ข้อ
6. ด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมและแนวทางแก้ไขพร้อมทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อกำหนดโครงร่างแบบสอบถามพร้อมทั้งเขียนข้อคำถาม

2. นำโครงร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบและแก้ไขด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น สอดคล้องกับเนื้อหาและกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงหรือไม่เพียงใด และสมควรเพิ่มและตัดข้อใดบ้างด้วยเหตุผลใดพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและตรวจแก้ไขในด้านความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามด้วย แล้วนำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านตรวจสอบ

3. หลังจากรวบรวมแบบสอบถามฉบับร่างกลับคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาพิจารณาว่าผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านมีความเห็นเกี่ยวกับแบบสอบถามอย่างไรและมีความเห็นสอดคล้องและขัดแย้งกันในเรื่องใดบ้าง ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ตัดสินของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ใน 5 ท่านตอบว่าใช้ได้เป็นเกณฑ์ในการเลือกข้อคำถามนั้นไว้ใช้ในแบบสอบถาม จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำมาพิจารณาปรับปรุงแบบสอบถามฉบับร่างอย่างระมัดระวัง เพื่อให้แบบสอบถามมีประสิทธิภาพด้านเนื้อหามากที่สุด ส่วนด้านสำนวนภาษาแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิตามความเหมาะสม

4. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้แก้ไขปรับปรุงตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง

5. เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการวัดมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้นำไปทดลองใช้ (Try out) กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในจังหวัดอุทัยธานีที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับคำอธิบาย คำชี้แจงที่ใช้ในแบบสอบถาม และความเข้าใจเกี่ยวกับข้อคำถามแต่ละคำถาม ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยวิธีของ Cronbach (ประคอง กรวรรณสูตร : 2528) สำหรับค่าความเที่ยงได้เท่ากับ 0.87 โดยใช้สูตร

$$\alpha = \frac{N}{N-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทนความเที่ยงของแบบสอบถาม
	N	แทนจำนวนข้อของเครื่องมือ
	S_i^2	แทนความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
	S^2	แทนความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

สำหรับมาตราส่วนประเมินค่าที่ใช้ในการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี มีดังนี้

สภาพปัจจุบัน

5	หมายความว่า	ปฏิบัติมากที่สุด
4	หมายความว่า	ปฏิบัติมาก
3	หมายความว่า	ปฏิบัติปานกลาง
2	หมายความว่า	ปฏิบัติน้อย
1	หมายความว่า	ปฏิบัติน้อยที่สุด

ระดับปัญหา

5	หมายความว่า	เป็นปัญหามากที่สุด
4	หมายความว่า	เป็นปัญหามาก
3	หมายความว่า	เป็นปัญหาปานกลาง
2	หมายความว่า	เป็นปัญหาน้อย
1	หมายความว่า	เป็นปัญหาน้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยยื่นคำร้องถึงบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังหน่วยงาน 15 หน่วยงาน ซึ่งได้แก่ หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ ซึ่งได้แก่ สาธารณสุขอำเภอ เกษตรอำเภอ ประชาสงเคราะห์อำเภอ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน พัฒนาการอำเภอ
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบด้วยตนเอง พร้อมกับชี้แจงรายละเอียด เพื่อให้การตอบแบบสอบถามมีโอกาสคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด และให้เวลาให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม 1 สัปดาห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ แล้วจึงไปรับแบบสอบถามคืน
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์เพื่อประมวล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS / PC⁺ (Statistical Package for The Social Sciences / Personal – Computer Plus)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

5.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ แล้วหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

5.2 วิเคราะห์สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนทั้ง 6 ด้าน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาตัดสินตามเกณฑ์ ดังนี้

สภาพปัจจุบัน

4.50 – 5.00	หมายความว่า	สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด คือมีการจัดกิจกรรมนั้นทุกครั้งอย่างสม่ำเสมอ
3.50 – 4.49	หมายความว่า	สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ในระดับมาก คือมีการปฏิบัติกิจกรรมนั้นบ่อยครั้ง
2.50 – 3.49	หมายความว่า	สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง คือมีการปฏิบัติกิจกรรมนั้นบางครั้ง
1.50 – 2.49	หมายความว่า	สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย คือมีการปฏิบัติกิจกรรมนั้นน้อยหรือนาน ๆ ครั้ง
1.00 – 1.49	หมายความว่า	สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือมีการปฏิบัติกิจกรรมนั้นน้อยที่สุดหรือไม่ได้ปฏิบัติเลย

ระดับปัญหา

4.50 – 5.00	หมายถึง	เป็นปัญหามากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	เป็นปัญหามาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	เป็นปัญหาปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	เป็นปัญหาน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	เป็นปัญหาน้อยที่สุด

5.3 รวบรวมสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี จากคำถามปลายเปิดในแบบสอบถาม ตอนที่ 3 มาวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ แล้วนำข้อมูลมาเสนอในรูปของการบรรยายสรุป

การวิเคราะห์ข้อมูลในข้อ 5.1 และข้อ 5.2 นั้นผู้วิจัยได้ใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC⁺ (Statistical Package for the Social Science)

5.4 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานีของ 5 กรม โดยใช้การเปรียบเทียบเชิงบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของ ตารางประกอบคำบรรยาย

1. ข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่แล้วเสนอเป็นค่า ร้อยละ (percentage)
2. ผลการคำนวณค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ในแต่ละข้อแต่ละด้าน ตามความคิดเห็นของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนในชุมชนกะเหรี่ยง
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน จากคำถามปลายเปิดมาวิเคราะห์แจกแจงความถี่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจาก 5 กรม จำแนกตามสถานภาพส่วนตัว

สถานภาพทั่วไป	กรมการศึกษา นอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชา สงเคราะห์		กรมส่งเสริม การเกษตร		กรมอนามัย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งระดับ										
ผู้บริหาร	4	12.12	2	8.0	4	14.29	6	20.69	2	94.11
เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน	29	87.88	23	92.0	24	85.71	23	79.31	32	5.88
รวม	33	100	25	100	28	100	29	100	34	100
เพศ										
ชาย	19	57.58	15	60.0	18	64.29	12	41.38	23	67.65
หญิง	14	42.42	10	40.0	10	35.71	17	58.62	11	32.35
รวม	33	100	25	100	28	100	29	100	34	100

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานภาพทั่วไป	กรมการศึกษา นอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชา สงเคราะห์		กรมส่งเสริม การเกษตร		กรมอนามัย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ										
20 – 30 ปี	11	33.33	10	40.0	3	10.71	5	17.24	14	41.17
31 – 40 ปี	12	36.36	11	44.0	7	25.0	11	37.93	9	26.47
41 – 50 ปี	6	18.18	4	16.0	17	60.71	13	44.83	7	20.59
51 – 60 ปี	4	12.12	-	-	1	3.57	-	-	4	11.76
รวม	33	100	25	100	28	100	29	100	34	100
ระดับการศึกษา										
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	1	3.03	1	4.0	8	28.57	2	6.90	4	11.76
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	2	6.06	2	8.0	7	25.0	4	13.79	1	2.94
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	3	9.09	3	12.0	2	7.14	7	24.14	1	2.94
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	-	-	1	4.0	-	-	3	10.34	20	58.82
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	26	78.79	15	60.0	11	38.29	13	44.83	8	23.53
ปริญญาโทขึ้นไป	1	3.03	3	12.0	-	-	-	-	-	-
รวม	33	100	25	100	28	100	29	100	34	100

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานภาพทั่วไป	กรมการศึกษา นอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชา สงเคราะห์		กรมส่งเสริม การเกษตร		กรมอนามัย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน										
0-5 ปี	16	48.48	9	36.0	3	10.71	7	24.14	14	41.18
6-10 ปี	7	21.21	8	32.0	5	17.86	4	13.79	6	17.65
11-15 ปี	-	-	5	20.0	13	46.43	4	13.79	2	5.88
16-20 ปี	5	15.15	2	8.0	2	7.14	8	25.59	6	17.65
21 ปีขึ้นไป	5	15.15	1	4.0	5	17.86	6	20.69	6	17.65
รวม	33	100	25	100	28	100	29	100	34	100

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 หน่วยงานที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 149 คน จำแนกตามกรมต่าง ๆ ดังนี้

1. กรมการศึกษานอกโรงเรียน มีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 33 คน ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานร้อยละ 87.88 ที่เหลือร้อยละ 12.12 เป็นผู้บริหาร เป็นเพศชายร้อยละ 57.58 ที่เหลือร้อยละ 42.42 เป็นหญิง เป็นผู้มีอายุ 31 – 40 ปี ร้อยละ 36.36 รองลงมาร้อยละ 33.33 มีอายุ 20 – 30 ปี และน้อยที่สุดร้อยละ 12.1 มีอายุ 51 – 60 ปี เป็นผู้มีวุฒิมหาวิทยาลัยปริญญาตรีหรือเทียบเท่าร้อยละ 78.79 รองลงมาร้อยละ 9.1 มีวุฒิมหาวิทยาลัยประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เป็นผู้มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 0 – 5 ปี ร้อยละ 48.48 รองลงมาร้อยละ 21.21 ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 6 – 10 ปี

2. กรมพัฒนาชุมชน มีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 25 คน ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติร้อยละ 92.0 ที่เหลือร้อยละ 8.0 เป็นผู้บริหาร เป็นเพศชายร้อยละ 60.0 ที่เหลือร้อยละ 40.0 เป็นหญิง เป็นผู้มีอายุ 31 – 40 ปี ร้อยละ 44.0 รองลงมา ร้อยละ 40.0 มีอายุ 20 – 30 ปี เป็นผู้มีวุฒิมหาวิทยาลัยปริญญาตรีหรือเทียบเท่าร้อยละ 60.0 รองลงมา ร้อยละ 12.0 มีวุฒิมหาวิทยาลัยประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาโทขึ้นไป และน้อยที่สุดร้อยละ 4.0 มีวุฒิมหาวิทยาลัยอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และอนุปริญญาหรือเทียบเท่า เป็นผู้มีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 0 – 5 ปี ร้อยละ 36.0 รองลงมา ร้อยละ 32.0 ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 6 – 10 ปี และน้อยที่สุดร้อยละ 4.0 ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 21 ปีขึ้นไป

3. กรมประชาสัมพันธ์ มีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 28 คน ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติร้อยละ 85.71 ที่เหลือ ร้อยละ 14.29 เป็น เพศชายร้อยละ 64.29 ที่เหลือร้อยละ 35.71 เป็นหญิง เป็นผู้มีอายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 60.71 รองลงมา ร้อยละ 25.0 มีอายุ 31 – 40 ปี และน้อยที่สุดร้อยละ 3.57 อายุ 51 – 60 ปี เป็นผู้มีวุฒิมหาวิทยาลัยปริญญาตรีหรือเทียบเท่าร้อยละ 39.29 รองลงมา ร้อยละ 28.57 มีวุฒิมหาวิทยาลัยอนุปริญญาหรือเทียบเท่า เป็นผู้มีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 11 – 15 ปี ร้อยละ 46.43 รองลงมา ร้อยละ 17.86 ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 6 – 10 ปี และน้อยที่สุด ร้อยละ 7.14 ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 16 – 20 ปี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. กรมส่งเสริมการเกษตร มีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 29 คน ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติร้อยละ 79.31 ที่เหลือ ร้อยละ 20.69 เป็นผู้บริหาร เป็นเพศหญิงร้อยละ 58.62 ที่เหลือร้อยละ 41.38 เป็นชาย เป็นผู้มีอายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 44.83 รองลงมาร้อยละ 37.93 มีอายุ 31 – 40 ปี เป็นผู้มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าร้อยละ 44.83 รองลงมาร้อยละ 24.14 มีวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เป็นผู้มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 16 – 20 ปี ร้อยละ 27.59 รองลงมา ร้อยละ 24.14 ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 0 – 5 ปี และน้อยที่สุดร้อยละ 13.79 ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 6 – 10 ปี และ 11 – 15 ปี

5. กรมอนามัย มีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากที่ผู้ปฏิบัติงานที่ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 34 คน ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติร้อยละ 94.11 ที่เหลือร้อยละ 5.88 เป็นผู้บริหาร เป็นเพศชายร้อยละ 67.65 ที่เหลือร้อยละ 32.35 เป็นหญิง เป็นผู้มีอายุ 20 – 30 ปี ร้อยละ 41.17 รองลงมาร้อยละ 26.47 มีอายุ 31 – 40 ปี และน้อยที่สุดร้อยละ 11.76 มีอายุ 51 – 60 ปี เป็นผู้มีวุฒิการศึกษานุปริญญาหรือเทียบเท่าร้อยละ 58.82 รองลงมาร้อยละ 23.53 มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เป็นผู้มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 0 – 5 ปี ร้อยละ 41.18 รองลงมาร้อยละ 17.65 มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 6 – 10 ปี, 16 – 20 ปี และ 21 ปี ขึ้นไป และน้อยที่สุดร้อยละ 5.88 มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 11 – 15 ปี

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนใน 6 ด้าน โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัด กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของหน่วยงานทั้ง 5 หน่วยงาน โดยใช้วิธีเปรียบเทียบเชิงบรรยายจากตาราง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม จำแนกตามสภาพปัจจุบัน ด้านหลักสูตร

ข้อที่	สภาพปัจจุบันของด้านหลักสูตร	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสงเคราะห์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย	
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1.	หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ชุมชนกะเหรี่ยง.....	2.67	.78	3.08	.81	2.64	.95	3.17	1.10	3.00	.95
2.	เนื้อหาวิชาในหลักสูตรมีความยืดหยุ่นขึ้นอยู่กับ พื้นความรู้ของชาวกะเหรี่ยง.....	2.85	.83	3.04	.79	2.86	.71	2.97	1.02	3.15	.78
3.	เนื้อหาวิชาในหลักสูตรเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้.....	3.03	.88	3.32	.90	2.71	.90	3.28	1.10	2.88	.84
4.	มีการจัดเนื้อหามุ่งให้ชาวกะเหรี่ยงเห็นคุณค่า รู้จักรักษาและพัฒนาค่านิยมวัฒนธรรม ท้องถิ่น.....	3.42	1.06	3.48	.87	2.96	.79	3.28	1.00	3.24	.74
5.	มีการจัดเนื้อหาส่งเสริมให้ชาวกะเหรี่ยงเกิด ความเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตยที่มี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข.....	3.03	.80	3.56	1.26	3.00	1.05	3.55	1.06	3.53	.83
ค่าเฉลี่ย		3.00		3.29		2.83		3.24		3.15	

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 5 กรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในด้านหลักสูตร ดังนี้ คือ

1. ความเหมาะสมของหลักสูตร จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.17$) ส่วนผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.08$, $\bar{x} = 3.08$) และผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์และ กรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.64$, $\bar{x} = 2.67$)

2. ความยืดหยุ่นของเนื้อหาในหลักสูตร จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก ทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.85$ ถึง $\bar{x} = 3.04$) ยกเว้นผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมอนามัยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.15$)

3. การนำเนื้อหาในหลักสูตรไปใช้ในชีวิตประจำวัน จะพบว่า ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.28$, $\bar{x} = 3.32$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัยและ กรมการศึกษานอกโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.88$, $\bar{x} = 3.03$) และ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.11$)

4. การจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เห็นคุณค่าและรักษาค่านิยมวัฒนธรรมท้องถิ่น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.24$ ถึง $\bar{x} = 3.48$) ยกเว้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความ คิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$)

5. การจัดเนื้อหาในหลักสูตรส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในระบบอบประชาธิปไตย จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.56$, $\bar{x} = 3.53$) ส่วนกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$, $\bar{x} = 3.00$)

สรุปโดยรวมในสภาพปัจจุบัน ด้านหลักสูตร จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมอนามัย มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$, $\bar{x} = 3.24$, $\bar{x} = 3.15$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$, $\bar{x} = 2.83$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม จำแนกตามระดับปัญหาด้านหลักสูตร

ข้อที่	ปัญหาของด้านหลักสูตร	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสงเคราะห์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย	
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1.	หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นในชุมชนกะเหรี่ยง.....	3.03	.81	2.56	.87	2.36	.95	3.03	1.20	3.41	.96
2.	เนื้อหาวิชาในหลักสูตรมีความยืดหยุ่นขึ้นอยู่กับพื้นความรู้ของชาวกะเหรี่ยง.....	3.21	.82	2.48	.77	2.71	.76	2.83	1.07	3.26	.79
3.	เนื้อหาวิชาในหลักสูตรเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้วสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้.....	3.03	.59	2.60	.76	2.71	1.01	2.97	.94	3.29	.80
4.	มีการจัดเนื้อหามุ่งให้ชาวกะเหรี่ยงเห็นคุณค่า รู้จักรักษาและพัฒนาค่านิยมวัฒนธรรมท้องถิ่น.....	2.28	.88	2.40	.87	2.54	.96	3.10	1.14	3.09	.83
5.	มีการจัดเนื้อหาส่งเสริมให้ชาวกะเหรี่ยงเกิดความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข.....	2.64	.96	2.24	.88	2.39	.92	2.72	1.03	2.97	1.00
ค่าเฉลี่ย		2.94		2.45		2.54		2.93		3.20	

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 5 กรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ในด้านหลักสูตร ดังนี้ คือ

1. ความเหมาะสมของหลักสูตร จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.41$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$) กรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.56$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.36$)

2. ความยืดหยุ่นของเนื้อหาในหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมอนามัย และกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.26$, $\bar{x} = 3.21$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.83$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรม ประชาสงเคราะห์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.48$)

3. การนำเนื้อหาในหลักสูตรไปใช้ในชีวิตประจำวัน จะพบว่า ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$, $\bar{x} = 2.97$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมประชาสัมพันธ์และกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.71$, $\bar{x} = 2.60$)

4. การจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เห็นคุณค่าและรักษาค่านิยมวัฒนธรรมท้องถิ่น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.10$, $\bar{x} = 3.09$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.54$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.28$)

5. การจัดเนื้อหาในหลักสูตรส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย

จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.72$, $\bar{x} = 2.64$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์และกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.39$, $\bar{x} = 2.24$)

สรุปโดยรวมในปัญหาด้านหลักสูตร จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.20$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.94$, $\bar{x} = 2.93$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.54$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.45$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม จำแนกตามสภาพปัจจุบัน ด้านบุคลากร

ข้อที่	สภาพปัจจุบันของด้านบุคลากร	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสงเคราะห์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย	
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1.	วิทยากรจะนำอุปกรณ์การจัดกิจกรรมซึ่งดัดแปลงมาจากสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ อยู่เสมอ.....	3.18	.98	2.92	.86	2.39	.99	3.14	.74	3.21	.84
2.	วิทยากรใช้วิธีการหลายอย่างในการจัดกิจกรรม เช่น ให้เรื่องจากของจริงให้พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น.....	3.18	.85	3.28	.79	2.82	.90	3.21	.77	3.29	.72
3.	วิทยากรมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นท้องถิ่นเป็นอย่างดี.....	2.82	.85	2.96	.98	2.75	.80	2.79	.90	3.35	.77
4.	วิทยากรสามารถพูดภาษาถิ่นได้.....	2.48	.91	2.36	1.11	2.04	.84	2.72	1.19	2.94	1.15
5.	มีการนำผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม.....	3.24	.75	3.16	.75	2.64	.99	2.93	.84	3.03	.80
	ค่าเฉลี่ย	2.98		2.93		2.52		2.95		3.16	

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 5 กรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ในด้านบุคลากร ดังนี้ คือ

1. วิทยากรจะมีการนำอุปกรณ์จากท้องถิ่น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ จากกรมอนามัย กรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.21$, $\bar{x} = 3.18$, $\bar{x} = 3.14$) ส่วนผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.92$) และผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.39$)

2. วิทยากรใช้วิธีการหลายอย่างในการจัดกิจกรรม จะพบว่า ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมทุกกรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.18$ ถึง $\bar{x} = 3.29$) ยกเว้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.82$)

3. วิทยากรมีความเข้าใจในประเด็นที่ท้องถิ่น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$) ส่วนผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$, $\bar{x} = 2.82$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.75$)

4. วิทยากรสามารถพูดภาษาถิ่นได้ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.94$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.72$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.48$, $\bar{x} = 2.36$, $\bar{x} = 2.04$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. มีการนำผู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมามีส่วนร่วม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.24$, $\bar{x} = 3.16$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมอนามัยและกรมส่งเสริม การเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$, $\bar{x} = 2.93$) และผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสงเคราะห์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.64$)

สรุปโดยรวมในสภาพปัจจุบันด้านบุคลากร จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.16$) และผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.98$, $\bar{x} = 2.95$, $\bar{x} = 2.93$) และผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสงเคราะห์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.52$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม จำแนกตามระดับปัญหาด้านบุคลากร

ข้อที่	ระดับปัญหาด้านบุคลากร	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสัมพันธ์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย	
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1.	วิทยากรจะนำอุปกรณ์การจัดกิจกรรมซึ่งดัดแปลงมาจากสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ อยู่เสมอ.....	2.82	.95	2.48	.82	2.46	.84	2.83	.97	3.12	.81
2.	วิทยากรใช้วิธีการหลายอย่างในการจัดกิจกรรม เช่น ให้เรื่องจากของจริงให้พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น.....	2.91	.84	2.48	.87	2.71	.66	2.59	.78	3.12	.73
3.	วิทยากรมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่ท้องถิ่นเป็นอย่างดี.....	2.76	.87	2.76	1.13	2.54	.74	3.07	.92	3.09	.75
4.	วิทยากรสามารถพูดภาษาถิ่นได้.....	2.88	.78	3.44	1.19	2.71	.98	2.90	1.26	3.12	.95
5.	มีการนำผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม.....	2.70	.81	2.52	.77	2.46	1.00	2.59	.87	3.06	.78
ค่าเฉลี่ย		2.81		2.73		2.57		2.79		3.10	

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 5 กรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ในด้านบุคลากร ดังนี้ คือ

1. วิทยาการจะมีการนำอุปกรณ์จากท้องถิ่น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.83$, $\bar{x} = 2.82$) และผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและ กรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.48$, $\bar{x} = 2.46$)

2. วิทยากรใช้วิธีการหลายอย่างในการจัดกิจกรรม จะพบว่า ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่ จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.91$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์และกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.71$, $\bar{x} = 2.59$) และผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.48$)

3. วิทยากรมีความเข้าใจในประเพณีท้องถิ่น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย และกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.09$, $\bar{x} = 3.07$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมประชาสัมพันธ์และกรมพัฒนาชุมชนและมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.76$, $\bar{x} = 2.76$, $\bar{x} = 2.54$)

4. วิทยากรสามารถพูดภาษาถิ่นได้ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.44$, $\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.90$, $\bar{x} = 2.88$) และผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.71$)

5. มีการนำผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมามีส่วนร่วม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.06$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมการศึกษา นอกโรงเรียน, กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.70$, $\bar{x} = 2.59$, $\bar{x} = 2.52$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.46$)

สรุปโดยรวมในสภาพปัจจุบันด้านบุคลากร จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย และกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.10$, $\bar{x} = 2.81$) และผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาชุมชนและ กรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.79$, $\bar{x} = 2.73$, $\bar{x} = 2.57$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม จำแนกตามสภาพปัจจุบันด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อที่	สภาพปัจจุบันของด้านกิจกรรม การเรียนการสอน	กรมการศึกษานอก โรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชา สงเคราะห์		กรมส่งเสริม การเกษตร		กรมอนามัย	
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1.	มีการจัดกิจกรรมเน้นความรู้ไปใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน.....	3.36	.90	3.36	.86	2.71	1.18	2.59	.87	3.38	.74
2.	มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการปรับปรุงอาชีพ ในชุมชนกะเหรี่ยง.....	3.45	.79	3.48	.71	2.79	1.03	3.38	.90	3.29	.68
3.	มีการจัดกิจกรรมเน้นให้ชาวกะเหรี่ยงทำเป็น คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น.....	3.33	.85	3.44	1.00	2.89	.99	3.31	.89	3.29	.63
4.	มีการจัดกิจกรรมเน้นให้ชาวกะเหรี่ยงรู้จัก การเป็นผู้นำ ผู้ติดตามและทำงานเป็นกลุ่ม.....	3.24	.87	3.28	.89	2.82	1.22	3.03	.98	3.35	.81
5.	มีการสนับสนุนให้ชาวกะเหรี่ยงใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์.....	3.39	.83	3.52	.96	2.96	1.17	3.17	.97	3.24	.70
ค่าเฉลี่ย		3.35		3.41		2.83		3.16		3.31	

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 5 กรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้ คือ

1. การจัดกิจกรรมเน้นความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย กรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.38$, $\bar{x} = 3.36$, $\bar{x} = 3.36$) ส่วนผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ และกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.71$, $\bar{x} = 2.59$)
2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการปรับปรุงอาชีพ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากทุกกรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$ ถึง $\bar{x} = 3.48$) ยกเว้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.79$)
3. การจัดกิจกรรมเน้นให้ชาวกะเหรี่ยงทำเป็น คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากทุกกรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$ ถึง $\bar{x} = 3.44$) ยกเว้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.89$)
4. การจัดกิจกรรมเน้นให้รู้จักการเป็นผู้นำ ผู้ติดตามและทำงานเป็นกลุ่ม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัยและกรมพัฒนาชุมชน และกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.35$, $\bar{x} = 3.28$, $\bar{x} = 3.24$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$, $\bar{x} = 2.82$)
5. การสนับสนุนให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมอนามัยและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.39$, $\bar{x} = 3.24$, $\bar{x} = 3.17$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยรวมในสภาพปัจจุบันด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จะพบว่า ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จาก
ทุกกรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.16$ ถึง $\bar{x} = 3.41$) ยกเว้นผู้
บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมกรมประชาสงเคราะห์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.83$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม จำแนกตามระดับปัญหาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อที่	ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสัมพันธ์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย	
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1.	มีการจัดกิจกรรมเน้นความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน.....	2.76	.75	2.56	.58	2.43	.96	2.93	1.03	3.21	.73
2.	มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการปรับปรุงอาชีพในชุมชนกะเหรี่ยง.....	2.91	.77	2.72	.68	2.96	.92	3.59	1.91	3.12	.77
3.	มีการจัดกิจกรรมเน้นให้ชาวกะเหรี่ยงทำเป็นคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น.....	3.09	.72	2.88	.83	2.71	.98	2.72	.80	3.15	.78
4.	มีการจัดกิจกรรมเน้นให้ชาวกะเหรี่ยงรู้จักการเป็นผู้นำ ผู้ติดตามและทำงานเป็นกลุ่ม.....	3.06	.70	2.80	.87	2.75	1.14	3.03	.91	3.32	.94
5.	มีการสนับสนุนให้ชาวกะเหรี่ยงใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์.....	2.91	.77	2.68	.80	2.57	1.00	3.03	.87	3.12	.81
ค่าเฉลี่ย		2.94		2.72		2.68		3.00		3.18	

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 5 กรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้ คือ

1. การจัดกิจกรรมเน้นความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.21$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร, กรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.93$, $\bar{x} = 2.76$, $\bar{x} = 2.56$) และผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.43$)
2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการปรับปรุงอาชีพ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$) และกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ จากกรมประชาสัมพันธ์และกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$, $\bar{x} = 2.91$) และกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้าง ไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.72$)
3. การจัดกิจกรรมเน้นให้ชาวกะเหรี่ยงคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.15$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมพัฒนา ชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.09$, $\bar{x} = 2.88$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.72$, $\bar{x} = 2.71$)
4. การจัดกิจกรรมเน้นให้รู้จักการเป็นผู้นำ ผู้ติดตามและทำงานเป็นกลุ่ม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.32$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.06$, $\bar{x} = 3.03$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.80$, $\bar{x} = 2.75$)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. การสนับสนุนให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$, $\bar{x} = 2.91$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.68$, $\bar{x} = 2.57$)

โดยรวมปัญหาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.18$) ส่วน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$, $\bar{x} = 2.94$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.72$, $\bar{x} = 2.68$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม จำแนกตามสภาพปัจจุบันด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์

ข้อที่	สภาพปัจจุบันของด้านสื่อการเรียนและ วัสดุอุปกรณ์	กรมการศึกษานอก โรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชา สงเคราะห์		กรมส่งเสริม การเกษตร		กรมอนามัย	
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1	มีการนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาดัดแปลงเป็น อุปกรณ์การจัดกิจกรรม.....	3.09	.90	2.96	.73	2.43	1.07	3.03	1.09	3.29	.58
2.	มีการจัดที่อ่านหนังสือให้บริการ.....	3.21	.99	2.84	.75	2.00	.98	3.07	1.03	3.21	.77
3.	อุปกรณ์การศึกษาสนองต่อการเรียนรู้อันเนื่อง มาจากสภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่น	2.88	.86	2.84	.69	2.32	.82	2.86	.92	3.29	.52
4.	ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์จากหน่วยงาน ระดับสูงทันเวลา.....	2.42	.83	2.80	.58	2.64	.83	2.66	.86	3.12	.73
5.	มีอุปกรณ์ เช่น แบบจำลอง รูปภาพเพียงพอ ต่อความต้องการ.....	2.42	.75	2.72	.68	2.29	.94	2.69	1.07	3.00	.82
	ค่าเฉลี่ย	2.80		2.72		2.33		2.86		3.18	

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 5 กรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ ดังนี้ คือ

1. การนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาดัดแปลงเป็นอุปกรณ์ จะพบว่า ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.09$, $\bar{x} = 2.96$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.43$)

2. การจัดที่อ่านหนังสือไว้บริการ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน และกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.21$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร และกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.07$, $\bar{x} = 2.84$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.00$)

3. อุปกรณ์การศึกษาของต่อการเรียนรู้ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.88$, $\bar{x} = 2.86$, $\bar{x} = 2.84$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.32$)

4. ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์จากหน่วยงานระดับสูง จะพบว่า ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.80$, $\bar{x} = 2.66$, $\bar{x} = 2.64$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.42$)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. มีอุปสรรคเพียงพอต่อความต้องการ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.72$, $\bar{x} = 2.69$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรม ประชาสงเคราะห์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.42$, $\bar{x} = 2.29$)

สรุปโดยรวมในสภาพปัจจุบันด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.18$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.86$) กรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.80$, $\bar{x} = 2.72$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรม ประชาสงเคราะห์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.33$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม จำแนกตามระดับปัญหาด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์

ข้อที่	ปัญหาด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสงเคราะห์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย	
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1	มีการนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาดัดแปลงเป็นอุปกรณ์การจัดกิจกรรม.....	2.67	.74	2.48	.87	2.39	.88	2.66	1.01	3.09	.75
2.	มีการจัดที่อ่านหนังสือให้บริการ.....	2.70	.77	2.76	.72	2.79	1.07	2.76	.95	3.26	.67
3.	อุปกรณ์การศึกษาสนองต่อการเรียนรู้อันเนื่องมาจากสภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่น	3.06	.86	2.76	.72	2.50	1.04	2.86	.88	3.24	.78
4.	ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์จากหน่วยงานระดับสูงทันเวลา.....	3.24	.97	2.84	.80	2.64	.99	3.14	1.03	3.29	.72
5.	มีอุปกรณ์ เช่น แบบจำลอง รูปภาพเพียงพอต่อความต้องการ.....	3.27	1.13	2.84	.85	2.61	.96	3.28	1.00	3.29	.76
	ค่าเฉลี่ย	2.98		2.84		2.58		2.93		3.23	

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 5 กรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ ดังนี้ คือ

1. การนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาดัดแปลงเป็นอุปกรณ์ จะพบว่า ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.09$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 2.67$, $\bar{x} = 2.66$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.48$, $\bar{x} = 2.39$)

2. การจัดที่อ่านหนังสือไว้บริการ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากทุกกรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.70$, ถึง $\bar{x} = 2.79$) ยกเว้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.26$)

3. อุปกรณ์การศึกษาของต่อการเรียนรู้ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.06$, $\bar{x} = 2.86$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน และกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.76$, $\bar{x} = 2.50$)

4. ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับสูง จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย กรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$, $\bar{x} = 3.24$, $\bar{x} = 3.14$) ส่วนผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.84$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.64$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. มีอุปสรรคเพียงพอต่อความต้องการ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$, $\bar{x} = 3.28$, $\bar{x} = 3.27$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.84$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.61$)

โดยรวมปัญหาในด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ จะพบว่า ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.23$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.98$, $\bar{x} = 2.93$, $\bar{x} = 2.34$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.58$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม จำแนกตามสภาพปัจจุบันด้านการวัดผลและประเมินผล

ข้อที่	สภาพปัจจุบันด้านการวัดผลและประเมินผล	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสงเคราะห์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย	
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1.	มีการทดสอบความรู้ของชาวกะเหรี่ยงก่อนเริ่มกิจกรรม.....	2.97	.73	2.88	.88	2.04	.96	3.79	1.33	3.32	.68
2.	มีการทดสอบความรู้ของชาวกะเหรี่ยงหลังจัดกิจกรรม.....	3.18	.88	3.00	.91	2.39	.92	3.03	1.09	3.47	.71
3.	วิทยากรสามารถประเมินผลการเรียนได้จากการนำไปใช้จริง.....	3.24	.61	3.16	.80	2.50	.88	3.14	1.06	3.44	.61
4.	มีการนำผลทดสอบที่ได้ไปให้ชาวกะเหรี่ยงทราบเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข.....	3.06	.83	2.88	.88	2.46	.79	3.00	1.07	3.32	.64
5.	ผู้บริหารระดับสูงมาตรวจเยี่ยมอยู่เสมอ.....	2.58	.90	2.76	.66	2.46	.77	2.79	1.24	2.94	.89
	ค่าเฉลี่ย	3.00		2.93		2.35		3.15		3.30	

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 5 กรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในด้านการวัดและประเมินผล ดังนี้ คือ

1. การทดสอบก่อนเริ่มกิจกรรม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.79$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.32$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน และกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$, $\bar{x} = 2.88$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.04$)

2. การทดสอบหลังจัดกิจกรรม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัยและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.47$, $\bar{x} = 3.18$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.07$, $\bar{x} = 3.00$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.39$)

3. การประเมินผลการเรียน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากทุกกรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.14$ ถึง $\bar{x} = 3.44$) ยกเว้นผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.50$)

4. การนำผลทดสอบไปปรับปรุงแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.32$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.06$, $\bar{x} = 3.00$, $\bar{x} = 2.88$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.46$)

5. ผู้บริหารระดับสูงมาตรวจเยี่ยม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.94$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาชุมชนและกรมการศึกษานอกโรงเรียน ($\bar{x} = 2.79$, $\bar{x} = 2.76$, $\bar{x} = 2.58$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.46$)

โดยรวมในสภาพปัจจุบันด้านการวัดผลและประเมินผล จะพบว่า ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.15 - 3.30$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$, $\bar{x} = 2.93$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.35$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม จำแนกตามระดับปัญหาด้านการวัดผลและประเมินผล

ข้อที่	ปัญหาด้านการวัดผลและประเมินผล	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสงเคราะห์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย	
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1.	มีการทดสอบความรู้ของชาวกะเหรี่ยงก่อนเริ่มกิจกรรม.....	2.94	.86	2.84	.90	2.61	.96	3.00	1.07	3.12	.77
2.	มีการทดสอบความรู้ของชาวกะเหรี่ยงหลังจัดกิจกรรม.....	2.94	.61	2.48	.87	2.39	.69	2.79	1.01	3.18	.72
3.	วิทยากรสามารถประเมินผลการเรียนได้จากการนำไปใช้จริง.....	2.97	.81	2.52	.65	2.46	.84	3.07	.92	3.24	.78
4.	มีการนำผลทดสอบที่ได้ไปให้ชาวกะเหรี่ยงทราบเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข.....	2.76	.79	2.48	.96	2.54	.74	2.76	.99	3.15	.70
5.	ผู้บริหารระดับสูงมาตรวจเยี่ยมอยู่เสมอ.....	2.94	.83	2.60	.87	2.54	.74	2.97	1.05	3.24	.82
	ค่าเฉลี่ย	2.90		2.58		2.47		2.91		3.18	

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 5 กรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ในด้านการวัดและประเมินผล ดังนี้ คือ

1. การทดสอบก่อนเริ่มกิจกรรม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$, $\bar{x} = 2.94$, $\bar{x} = 2.84$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.61$)

2. การทดสอบหลังจัดกิจกรรม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.18$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.94$) ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.79$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.48$, $\bar{x} = 2.39$)

3. การประเมินผลการเรียน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.24$) ยกเว้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.07$, $\bar{x} = 2.97$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.52$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.46$)

4. การนำผลทดสอบไปปรับปรุงแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.15$) ส่วนผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.76$, $\bar{x} = 2.76$, $\bar{x} = 2.54$) และผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.48$)

5. ผู้บริหารระดับสูงมาตรวจเยี่ยม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.24$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$, $\bar{x} = 2.94$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.60$, $\bar{x} = 2.54$)

โดยรวมปัญหาในด้านการวัดผลและประเมินผล จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.18$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร และกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.91$, $\bar{x} = 2.90$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.58$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.47$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม จำแนกตามสภาพปัจจุบันด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน

ข้อที่	สภาพปัจจุบันด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสงเคราะห์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย	
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1.	ที่ทำการของหน่วยงานเปิดให้ชาวกะเหรี่ยงในชุมชนเข้าไปใช้บริการได้ตลอดเวลา.....	3.36	.93	2.60	.87	2.75	1.24	2.93	1.00	3.32	.88
2.	ที่ทำการของหน่วยงานตั้งอยู่ในที่สะดวกสำหรับบุคคลที่มาติดต่อ.....	3.27	1.07	3.32	1.03	2.82	1.06	3.03	.87	8.41	.74
3.	ที่ทำการของหน่วยงานเป็นแหล่งรวมข่าวสารทั้งภายในและภายนอกชุมชน.....	3.15	.80	3.56	.87	2.93	1.02	3.24	1.12	3.29	.76
4.	มีการจัดวิทยากรที่มีความสามารถในด้านต่างๆ มาบรรยาย.....	2.79	.78	3.48	.71	2.75	1.04	3.00	.80	3.35	.77
5.	มีการจัดกิจกรรมให้ชาวกะเหรี่ยงร่วมมือกันพัฒนาชุมชน.....	3.18	.88	3.52	.92	2.89	1.03	3.03	.98	3.38	.74
ค่าเฉลี่ย		3.15		3.50		2.82		3.04		3.35	

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 5 กรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน ดังนี้ คือ

1. ที่ทำการเปิดให้เข้าไปใช้บริการตลอดเวลา จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.36$, $\bar{x} = 3.32$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์และ กรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.75$, $\bar{x} = 2.60$)

2. ที่ทำการอยู่ในที่สะดวก จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย กรมพัฒนาชุมชนและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.41$, $\bar{x} = 3.32$, $\bar{x} = 3.27$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริม การเกษตรและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$, $\bar{x} = 3.82$)

3. ที่ทำการเป็นแหล่งรวมข่าวสารข้อมูล จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.56$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.29$, $\bar{x} = 3.24$, $\bar{x} = 3.15$) และผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$)

4. การจัดเชิญวิทยากรมาบรรยาย จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากพัฒนาชุมชนและกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.48$, $\bar{x} = 3.35$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและ กรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.79$, $\bar{x} = 2.75$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ กรมอนามัยและกรมการศึกษาออกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.38$, $\bar{x} = 3.18$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรม ประชาสงเคราะห์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$, $\bar{x} = 2.82$)

โดยรวมในสภาพปัจจุบัน พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.50$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมอนามัยและ กรมการศึกษาออกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.35$, $\bar{x} = 3.15$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมประชาสงเคราะห์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.04$, $\bar{x} = 2.82$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทั้ง 5 กรม จำแนกตามระดับปัญหาด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน

ข้อที่	ปัญหาด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสงเคราะห์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย	
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1.	ที่ทำการของหน่วยงานเปิดให้ชาวกะเหรี่ยงในชุมชนเข้าไปใช้บริการได้ตลอดเวลา.....	2.58	.83	2.64	.99	2.18	.86	2.93	.92	3.12	.77
2.	ที่ทำการของหน่วยงานตั้งอยู่ในที่สะดวกสำหรับบุคคลที่มาติดต่อ.....	2.70	.92	2.44	.82	2.25	.80	2.76	.79	3.12	.69
3.	ที่ทำการของหน่วยงานเป็นแหล่งรวมข่าวสารทั้งภายในและภายนอกชุมชน.....	2.67	.74	2.20	.71	2.36	.91	2.66	.79	3.03	.72
4.	มีการจัดวิทยากรที่มีความสามารถในด้านต่างๆ มาบรรยาย.....	2.97	.81	2.28	.68	2.25	.93	2.79	.77	3.21	.81
5.	มีการจัดกิจกรรมให้ชาวกะเหรี่ยงร่วมมือกันพัฒนาชุมชน.....	2.82	.68	2.12	.67	2.61	.83	2.86	.95	3.18	.76
ค่าเฉลี่ย		2.74		2.28		2.32		2.80		3.12	

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 5 กรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ในด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน ดังนี้ คือ

1. ที่ทำการเปิดให้ชาวกะเหรี่ยงเข้าไปใช้ตลอดเวลา จะพบว่า ผู้บริหารและ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.12$) ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.93$) ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน และกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.58$, $\bar{x} = 2.64$) และ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.18$)

2. ที่ทำการอยู่ในที่สะดวก จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร และกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.76$, $\bar{x} = 2.70$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและ กรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.44$, $\bar{x} = 2.25$)

3. ที่ทำการเป็นแหล่งรวมข่าวสารข้อมูล จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน และกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.67$, $\bar{x} = 2.66$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.36$, $\bar{x} = 2.20$)

4. การจัดเชิญวิทยากรมาบรรยาย จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.21$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน ($\bar{x} = 2.97$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.79$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน และกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.28$, $\bar{x} = 2.25$)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. การจัดกิจกรรมเมื่อการพัฒนาชุมชน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.18$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.86$, $\bar{x} = 2.82$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.61$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.27$)

โดยรวมปัญหาด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน จะพบว่า ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.80$, $\bar{x} = 2.74$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์และกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.32$, $\bar{x} = 2.28$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อความ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสงเคราะห์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย		รวม	
	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ
1.8 ขาดคู่มือจัดทำหลักสูตร	-	-	2	2	2	2	-	-	-	-	9	5
1.9 หลักสูตรไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	4	8
1.10 วิทยากรไม่เข้าใจเรื่องหลักสูตรเท่าที่ควร	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	4	8
1.11 กรอบหลักสูตรไม่ชัดเจน	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	5	7
ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข												
1. จัดหลักสูตรสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น	4	1	4	1	-	-	3	1	2	2	18	1
2. ควรใช้หลักสูตรสำหรับชาวเขาโดยเฉพาะ	2	2	-	-	2	1	-	-	3	1	11	2
3. ส่งเสริมการเขียนอ่านเบื้องต้น	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	5	4

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อความ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสงเคราะห์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย		รวม	
	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ
4. จัดทำการประเมินและศึกษาความต้องการก่อนกำหนดหลักสูตร	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	5	4
5. ปรับปรุงหลักสูตรให้มีทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ	-	-	2	3	-	-	2	2	-	-	9	3
6. จัดหลักสูตรให้รัดกุม	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	3	5
2. ด้านบุคลากร												
ปัญหา												
2.1 บุคลากรไม่มีความรู้เพียงพอ	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4
2.2 บุคลากรไม่เพียงพอต่อความต้องการ	4	1	4	1	4	1	-	-	2	2	19	1
2.3 บุคลากรไม่ใช่คนในท้องถิ่น	3	2	1	3	3	2	1	4	-	-	19	1
2.4 บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในสภาพความเป็นอยู่ในชุมชน	1	4	2	2	-	-	2	2	2	2	17	2

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อความ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสงเคราะห์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย		รวม	
	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ
2.5 ขาดบุคลากรหลักในพื้นที่	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	3	6
2.6 บุคลากรไม่รู้ภาษากะเหรี่ยง	-	-	-	-	2	3	-	-	4	1	10	3
2.7 บุคลากรไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	4	5
2.8 บุคลากรเดินทางเข้าหมู่บ้านไม่สะดวก	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	4	5
ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข												
1. ใ้บุคลากรท้องถิ่นเป็นวิทยากร	2	2	-	-	-	-	-	-	4	1	9	4
2. จัดสรรบุคลากรให้เพียงพอ	3	1	1	2	3	1	-	-	3	2	17	1
3. บุคลากรต้องศึกษาขนบธรรมเนียมในชุมชนด้วย	2	2	-	-	2	3	2	3	-	-	14	2
4. ให้ความรู้กับเยาวชนและให้เยาวชนนำความรู้ไปเผยแพร่ในชุมชน	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	4	8

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อความ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสงเคราะห์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย		รวม	
	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ
5. ควรสนับสนุนให้ชาวเขาศึกษาในระดับสูงขึ้นไปเพื่อจะกลับมาพัฒนาชุมชน	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	3	9
6. จัดเจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมกันจัดตั้งชุมชนเพื่อจัดการศึกษาให้กับชาวเขา	-	-	2	1	-	-	2	3	-	-	8	5
7. จัดบุคลากรที่มีใจรักที่จะปฏิบัติงานในพื้นที่	-	-	-	-	3	1	5	1	-	-	10	3
8. บุคลากรต้องพูดภาษาถิ่นได้	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	5	7
9. จัดบุคลากรที่มีความเข้าใจในปัญหาของกะเหรี่ยง	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	5	7
10. จัดอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่อง	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	6	6

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อความ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสัมพันธ์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย		รวม	
	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน												
ปัญหา												
3.1 กิจกรรมไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวัน	3	2	3	1	-	-	1	2	2	1	15	1
3.2 ชาวเขาไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม	4	1	-	-	2	2	-	-	-	-	9	4
3.3 จัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง	2	3	-	-	3	1	-	-	1	1	11	3
3.4 มีภาคีวิชาการมากเกินไป	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	4	5
3.5 ขาดคู่มือและเอกสารวิชาการที่เหมาะสมกับพื้นที่ในชุมชนกะเหรี่ยง	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	4	5
3.6 ชาวกะเหรี่ยงไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม	-	-	2	2	3	1	2	1	2	1	14	2
3.7 ขาดการประสานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความซ้ำซ้อน	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	6

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อความ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสัมพันธ์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย		รวม	
	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ
ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข												
1. จัดกิจกรรมที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	1	2	4	1	3	1	3	1	2	2	20	1
2. เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น	1	2	1	3	-	-	-	-	-	-	7	3
3. จัดให้ชาวกะเหรี่ยงเห็นคุณค่าในกิจกรรม	2	-	-	-	-	-	3	1	3	1	11	2
4. เน้นปฏิบัติจริงมากกว่าวิชาการ	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	4	4
5. จัดกิจกรรมกลุ่มย่อยช่วงที่ว่างงาน	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	4	4
6. ใช้หลักศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	4	4
7. จัดลักษณะความเป็นผู้นำให้กับชาวเขา	-	-	-	-	-	-	1	2	1	3	7	3

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อความ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสงเคราะห์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย		รวม	
	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ
4. ด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์												
ปัญหา												
4.1 สื่อไม่เพียงพอต่อความต้องการ	4	1	2	2	3	1	2	2	5	1	23	1
4.2 แหล่งให้ความรู้ในหมู่บ้านมีน้อย	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5
4.3 สื่อไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น	3	2	-	-	2	2	1	3	4	2	19	2
4.4 สื่อไม่น่าสนใจ	-	-	3	1	2	2	1	3	4	2	19	2
4.5 ยังไม่มีผู้ดูแลเรื่องสื่ออย่างจริงจัง	-	-	1	3	-	-	-	-	2	3	9	3
4.6 ขาดสื่อที่ทันสมัย	-	-	-	-	2	2	3	1	-	-	8	4
ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข												
1. จัดสื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ	3	1	3	1	3	1	2	2	2	1	19	1
2. สร้างสื่อขึ้นมาเองจากท้องถิ่น	3	1	2	2	-	-	3	1	1	2	17	2
3. ใช้สื่อที่น่าสนใจและเห็นผลชัดเจน	-	-	3	1	-	-	-	-	2	1	7	3
4. จัดตั้งหน่วยโสตทัศนศึกษาเพื่อให้ทุกหน่วยงานประสานนำสื่อไปใช้	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	4	4

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อความ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสงเคราะห์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย		รวม	
	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ
5.6 เจ้าหน้าที่ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน	-	-	-	-	3	1	-	-	2	1	7	1
ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข												
1. กำหนดนโยบายให้ทุกส่วนราชการดำเนินการวัดและประเมินผลในทุกชั้นตอน	2	1	2	1	-	-	4	1	2	1	14	1
2. ไม่หวังผลจากการประเมินมากเกินไป	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	3	4
3. ทุกหลักสูตรต้องจัดการวัดผลและประเมินผลทุกครั้ง	-	-	-	-	2	2	-	-	2	1	7	2
4. ผู้บริหารระดับสูงมาตรวจเยี่ยมเสมอ	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	4	3
5. การจัดทำมีการประเมินก่อนและหลังจัดกิจกรรม	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	4	3

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อความ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสงเคราะห์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย		รวม	
	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ
6. ด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชนปัญหา												
6.1 ขาดการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงาน	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3
6.2 ชาวเขาไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับหน่วยงาน	4	1	2	1	3	1	4	1	4	1	22	1
6.3 ขาดงบประมาณในการพัฒนา	-	-	2	1	2	2	-	-	3	2	12	2
6.4 ระยะเวลาในการจัดบริการและพัฒนาสั้น	-	-	-	-	-	-	2	3	-	-	5	3
6.5 ขาดความกระตือรือร้นในการร่วมมือกันพัฒนา	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	5	3
6.6 สถานที่ของหน่วยงานยังไม่เป็นที่สนใจของชาวเขาเท่าที่ควร	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	5	3

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อความ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน		กรมพัฒนาชุมชน		กรมประชาสัมพันธ์		กรมส่งเสริมการเกษตร		กรมอนามัย		รวม	
	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ	ความถี่	อันดับ
ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข												
1. ให้ผู้นำหมู่บ้านช่วยประชาสัมพันธ์ให้ทางหอกระจายข่าว	3	2	-	-	2	2	-	-	-	-	9	2
2. จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพิ่มขึ้น	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4
3. ผู้ให้ความรู้หรือผู้เข้าไปพัฒนาต้องเข้าใจในวิถีชีวิตของชุมชนนั้น	-	-	2	1	-	-	-	-	2	3	8	3
4. จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมให้รวบรวมข่าวสารของหน่วยงานเพิ่มเติมสถานที่กลางของหมู่บ้าน	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	3	5
5. จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ	-	-	2	1	-	-	-	-	3	2	8	3
6. ให้ชาวเขามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น	-	-	-	-	3	1	2	1	4	1	12	1
7. ปลุกจิตสำนึกให้เขาเห็นคุณค่าของชุมชน	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	3	5

ตอนที่ 3 ปัญหาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขในการจัดกิจกรรมการศึกษาออก โรงเรียน สำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในจังหวัดอุทัยธานี

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้ง 5 กรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนใน 6 ด้าน ดังนี้ คือ

1. ด้านหลักสูตร

ปัญหา จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีความคิดเห็นโดยรวม สรุปว่าหลักสูตรไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือหลักสูตรตอบสนองต่อชีวิตได้น้อย และอันดับที่ 3 คือ ไม่มีหลักสูตรท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีข้อเสนอแนะโดยรวม สรุปว่า ควรจัดหลักสูตรให้สนองต่อความต้องการของถิ่นอยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ควรใช้หลักสูตรสำหรับชาวเขาโดยเฉพาะ และอันดับที่ 3 คือ ควร ปรับปรุงหลักสูตรให้มีทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ

2. ด้านบุคลากร

ปัญหา จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีความคิดเห็นโดยรวม สรุปว่าบุคลากรไม่เพียงพอต่อความต้องการ และบุคลากรไม่ใช่คนในท้องถิ่นอยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมา คือ บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน และอันดับที่ 3 คือ บุคลากรไม่รู้ภาษากะเหรี่ยง

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีข้อเสนอแนะโดยรวม สรุปว่า ควรจัดสรรบุคลากรให้เพียงพออยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ บุคลากรต้องศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณีในชุมชนด้วย และอันดับที่ 3 คือ ควรจัดบุคลากรที่มีใจรักที่จะปฏิบัติงานในพื้นที่

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ปัญหา จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีความคิดเห็นโดยรวม สรุปว่า การจัดกิจกรรมไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันอยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมา คือ ชาวกะเหรี่ยงไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม และอันดับที่ 3 คือ การจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีข้อเสนอแนะโดยรวม สรุปว่า ควรจัดกิจกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมาคือ ให้ชาวกะเหรี่ยงเห็นคุณค่าในการจัดกิจกรรม และอันดับที่ 3 คือ เน้นให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

4. ด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์

ปัญหา จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีความคิดเห็นโดยรวม สรุปว่าสื่อไม่เพียงพอต่อความต้องการ รองลงมา คือ สื่อไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น และอันดับที่ 3 คือ ยังไม่มีผู้ดูแลเรื่องสื่ออย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีข้อเสนอแนะโดยรวม สรุปว่า ควรจัดสื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ รองลงมาคือ การสร้างสื่อขึ้นมาเองจากท้องถิ่น และอันดับที่ 3 คือ ใช้สื่อที่น่าสนใจและเห็นผลชัดเจน

5. ด้านวัดผลและประเมินผล

ปัญหา จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีความคิดเห็นโดยรวม สรุปว่า ขาดการประเมินผลอย่างจริงจัง, ขั้นตอนการประเมินผลซ้ำซ้อนและเจ้าหน้าที่ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมา คือ บุคลากรไม่เข้าใจขั้นตอนการวัดผลและประเมินผลเท่าที่ควร อันดับที่ 3 คือ หวังผลจากการประเมินมากเกินไป และการทดสอบด้วย ข้อเขียนมีปัญหาเพราะชาวเขาอ่านหนังสือไม่ออก

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีข้อเสนอแนะโดยรวม สรุปว่า ควรกำหนดนโยบายให้ทุกส่วนราชการดำเนินการวัดและประเมินผลทุกขั้นตอน อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ทุกหลักสูตรต้องจัดการวัดผลและประเมินผลทุกครั้ง และอันดับที่ 3 คือ ผู้บริหารระดับสูงควรมาตรวจเยี่ยมเสมอและควรจัดให้มีการประเมินก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. ด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน

ปัญหา จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีความคิดเห็นโดยรวม สรุปว่า ชาวเขาไม่ค่อยให้ความสำคัญร่วมมือกับหน่วยงานอยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมา คือ ขาดงบประมาณในการพัฒนา และอันดับที่ 3 คือ ขาดการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงาน, ระยะเวลาในการจัดบริการและพัฒนามีน้อย, ขาดคนกระตือรือร้นในการร่วมมือกันพัฒนาและสถานที่ของหน่วยงานยังไม่เป็นที่สนใจของชาวเขาเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีข้อเสนอแนะโดยรวม สรุปว่า ควรให้ชาวเขามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ให้ผู้นำหมู่บ้านช่วยประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว และอันดับที่ 3 คือ ผู้ให้ความรู้หรือผู้เข้าไปพัฒนาต้องเข้าใจในวิถีชีวิตของชุมชนนั้น และจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษา
นอกโรงเรียน สำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี มีรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ของหน่วยงาน 5
หน่วยงาน ได้แก่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์
กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมอนามัย ใน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านบุคลากร
3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ 5) ด้านวัดผลและ
ประเมินผล 6) ด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน ที่จัดให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงใน
จังหวัดอุทัยธานี

2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของหน่วยงาน 5 หน่วย
งาน ซึ่งได้แก่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริม
การเกษตร และกรมอนามัย ใน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านบุคลากร 3) ด้าน
กิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ 5) ด้านวัดผลและประเมินผล
6) ด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน

3. เพื่อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของหน่วยงาน 5
หน่วยงาน ซึ่งได้แก่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์
กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมอนามัย ใน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านบุคลากร
3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ 5) ด้านวัดผลและ
ประเมินผล 6) ด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน ที่จัดให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงใน
จังหวัดอุทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร (หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ) และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 149 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 18 คน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 131 คน ที่มาจากหน่วยงาน 5 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสงเคราะห์ กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมอนามัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม จำนวน 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม อันได้แก่ หน่วยงานที่สังกัด ตำแหน่งปัจจุบัน เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นประเภทตรวจคำตอบ (Check List) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดอุทัยธานี ใน 6 ด้านดังนี้ ด้านหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ ด้านวัดผลและประเมินผล ด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาแนวทางแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจาก 5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี ในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 149 ฉบับ ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 149 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติดังนี้

- 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ (Percentage)
- 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี ทั้ง 6 ด้าน วิเคราะห์โดยหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC⁺
3. รวบรวมปัญหาแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี จากคำถามปลายเปิด ในแบบสอบถามตอนที่ 3 มาวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่และร้อยละ แล้วนำข้อมูลมาเสนอในรูปของการบรรยายสรุป
4. เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี ของ 5 กรม โดยใช้การเปรียบเทียบเชิงบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ในการสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แยกกล่าวสรุปการวิจัยเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1. กรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 33 คน ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ร้อยละ 87.88 ที่เหลือร้อยละ 12.12 เป็นผู้บริหาร เป็นเพศชายร้อยละ 57.58 ที่เหลือร้อยละ 42.42 เป็นหญิง เป็นผู้มีอายุ 31 – 40 ปี ร้อยละ 36.36 รองลงมาร้อยละ 33.33 มีอายุ 20 – 30 ปี และน้อยที่สุดร้อยละ 12.1 มีอายุ 51 – 60 ปี เป็นผู้มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ร้อยละ 78.79 รองลงมาร้อยละ 9.1 มีวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เป็นผู้มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 0 – 5 ปี ร้อยละ 48.48 รองลงมาร้อยละ 21.21 ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน
2. กรมพัฒนาชุมชน พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 25 คน ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติร้อยละ 92.0 ที่เหลือร้อยละ 8.0 เป็นผู้บริหาร เป็นเพศชายร้อยละ 60.0 ที่เหลือร้อยละ 40.0 เป็นหญิง เป็นผู้มีอายุ 31 – 40 ปี ร้อยละ 44.0 รองลงมาร้อยละ 40.0 มีอายุ 20 – 30 ปี เป็นผู้มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือ

เทียบเท่าร้อยละ 60.0 รองลงมา ร้อยละ 12.0 มีวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาโทขึ้นไป และน้อยที่สุดร้อยละ 4.0 มีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า และอนุปริญญาหรือเทียบเท่า เป็นผู้ที่มีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 0 – 5 ปี ร้อยละ 36.0 รองลงมา ร้อยละ 32.0 ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 6 – 10 ปี และน้อยที่สุดร้อยละ 4.0 ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 21 ปีขึ้นไป

3. กรมประชาสงเคราะห์ พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสงเคราะห์ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 28 คน ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติร้อยละ 85.71 ที่เหลือร้อยละ 14.29 เป็นเพศชายร้อยละ 64.29 ที่เหลือร้อยละ 35.71 เป็นหญิง เป็นผู้ที่มีอายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 60.71 รองลงมา ร้อยละ 25.0 มีอายุ 31 – 40 ปี และน้อยที่สุดร้อยละ 3.57 อายุ 51 – 60 ปี เป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 39.29 รองลงมา ร้อยละ 28.57 มีวุฒิการศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า เป็นผู้ที่มีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 11 – 15 ปี ร้อยละ 46.43 รองลงมา ร้อยละ 17.86 ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 6 – 10 ปี และน้อยที่สุด ร้อยละ 7.14 ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 16 – 20 ปี

4. กรมส่งเสริมการเกษตร พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 29 คน ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติร้อยละ 79.31 ที่เหลือ ร้อยละ 20.69 เป็นผู้บริหาร เป็นเพศหญิงร้อยละ 58.62 ที่เหลือร้อยละ 41.38 เป็นชาย เป็นผู้ที่มีอายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 44.83 รองลงมา ร้อยละ 37.93 มีอายุ 31 – 40 ปี เป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 44.83 รองลงมา ร้อยละ 24.14 มีวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เป็นผู้ที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 16 – 20 ปี ร้อยละ 27.59 รองลงมา ร้อยละ 24.14 ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 0 – 5 ปี และน้อยที่สุดร้อยละ 13.79 ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 6 – 10 ปี และ 11 – 15 ปี

5. กรมอนามัย พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัยที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 34 คน ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติร้อยละ 94.11 ที่เหลือร้อยละ 5.88 เป็นผู้บริหาร เป็นเพศชายร้อยละ 67.65 ที่เหลือร้อยละ 32.35 เป็นหญิง เป็นผู้ที่มีอายุ 20 – 30 ปี ร้อยละ 41.17 รองลงมา ร้อยละ 26.47 มีอายุ 31 – 40 ปี และน้อยที่สุดร้อยละ 11.76 มีอายุ 51 – 60 ปี เป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษานุปริญญาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 58.82 รองลงมา ร้อยละ 23.53 มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เป็นผู้ที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งปัจจุบันร้อยละ 41.18

รองลงมาร้อยละ 17.65 มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 6 – 10 ปี, 16 – 20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป และน้อยที่สุดร้อยละ 5.88 มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 11 – 15 ปี

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี จำแนกเป็นรายด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

สภาพปัจจุบัน

1. ความเหมาะสมของหลักสูตร จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.17$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.08$, $\bar{x} = 3.00$) และผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์และกรมการศึกษาออกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.67$, $\bar{x} = 2.64$)

2. ความยืดหยุ่นของเนื้อหาในหลักสูตร จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.85$ ถึง $\bar{x} = 3.04$) ยกเว้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.15$)

3. การนำเนื้อหาในหลักสูตรไปใช้ในชีวิตประจำวัน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.32$, $\bar{x} = 3.28$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัยและกรมการศึกษาออกโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$, $\bar{x} = 2.88$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.11$)

4. การจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เห็นคุณค่าและรักษาค่านิยมวัฒนธรรมท้องถิ่น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากทุกกรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.48$, $\bar{x} = 3.24$) ยกเว้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$)

5. การจัดเนื้อหาในหลักสูตรส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในระบบ ประชาธิปไตย จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.56$, $\bar{x} = 3.55$, $\bar{x} = 3.53$) ส่วนกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00 - 3.03$)

สรุปโดยรวมในสภาพปัจจุบัน ด้านหลักสูตร จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$, $\bar{x} = 3.24$, $\bar{x} = 3.15$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$, $\bar{x} = 2.83$)

ระดับปัญหา

1. ความเหมาะสมของหลักสูตร จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.41$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$) กรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.56$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.36$)

2. ความยืดหยุ่นของเนื้อหาในหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัยและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.26$, $\bar{x} = 3.21$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.83$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.48$)

3. การนำเนื้อหาในหลักสูตรไปใช้ในชีวิตประจำวัน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$, $\bar{x} = 2.97$) และผู้บริหารและ

เจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์และกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.71$, $\bar{x} = 2.60$)

4. การจัดเนื้อหาหลักสูตรที่เห็นคุณค่าและรักษาค่านิยมวัฒนธรรม
ท้องถิ่น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.10$, $\bar{x} = 3.09$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.54$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.28$)

5. การจัดเนื้อหาในหลักสูตรส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในระบบ
ประชาธิปไตย จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.72$, $\bar{x} = 2.64$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์และกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.39$, $\bar{x} = 2.24$)

สรุปโดยรวมในปัญหาด้านหลักสูตร จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.20$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.94$, $\bar{x} = 2.93$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.54$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.45$)

2. ด้านบุคลากร

สภาพปัจจุบัน

1. วิทยากรจะมีการนำอุปกรณ์จากท้องถิ่น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.21$, $\bar{x} = 3.14$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.92$) และผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.39$)

2. วิทยากรใช้วิธีการหลายอย่างในการจัดกิจกรรม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมทุกกรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.18$ ถึง $\bar{x} = 3.29$) ยกเว้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.82$)

3. วิทยากรมีความเข้าใจในประเพณีท้องถิ่น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$, $\bar{x} = 2.82$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.75$)

4. วิทยากรสามารถพูดภาษาถิ่นได้ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.94$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.72$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.48$, $\bar{x} = 2.04$)

5. มีการนำผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมามีส่วนร่วม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.24$, $\bar{x} = 3.16$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย และกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$, $\bar{x} = 2.93$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.64$)

สรุปโดยรวมในสภาพปัจจุบันด้านบุคลากร จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.16$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.98$, $\bar{x} = 2.95$, $\bar{x} = 2.93$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.52$)

ระดับปัญหา

1. วิทยาการจะมีการนำอุปกรณ์จากท้องถิ่น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.83$, $\bar{x} = 2.82$) และผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.48$, $\bar{x} = 2.46$)

2. วิทยากรใช้วิธีการหลายอย่างในการจัดกิจกรรม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.91$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์และกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.71$, $\bar{x} = 2.59$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.48$)

3. วิทยากรมีความเข้าใจในประเพณีท้องถิ่น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัยและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.09$, $\bar{x} = 3.07$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมประชาสัมพันธ์และกรมพัฒนาชุมชนและมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.76$, $\bar{x} = 2.76$, $\bar{x} = 2.54$)

4. วิทยากรสามารถพูดภาษาถิ่นได้ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12 - 3.44$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.90$, $\bar{x} = 2.88$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.71$)

5. มีการนำผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมามีส่วนร่วม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.06$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.70$, $\bar{x} = 2.52$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.46$)

สรุปโดยรวมในปัญหาด้านบุคลากร จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัยและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.10$, $\bar{x} = 2.81$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.79$, $\bar{x} = 2.73$, $\bar{x} = 2.57$)

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

สภาพปัจจุบัน

1. การจัดกิจกรรมเน้นความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย กรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.38$, $\bar{x} = 3.36$, $\bar{x} = 3.36$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์และกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.71$, $\bar{x} = 2.59$)

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการปรับปรุงอาชีพ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากทุกกรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.29$ ถึง $\bar{x} = 3.48$) ยกเว้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.79$)

3. การจัดกิจกรรมเน้นให้ชาวกะเหรี่ยงทำเป็น คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากทุกกรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.29$ ถึง $\bar{x} = 3.44$) ยกเว้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.89$)

4. การจัดกิจกรรมเน้นให้รู้จักการเป็นผู้นำ ผู้ติดตามและทำงานเป็นกลุ่ม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมกรมนามัยและกรมพัฒนาชุมชน และกรมการศึกษาออกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.35$, $\bar{x} = 3.28$, $\bar{x} = 3.24$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$, $\bar{x} = 2.82$)

5. การสนับสนุนให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษาออกโรงเรียน กรมกรมนามัยและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.39$, $\bar{x} = 3.24$, $\bar{x} = 3.17$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.46$)

โดยรวมในสภาพปัจจุบันด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากทุกกรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.16$ ถึง $\bar{x} = 3.41$) ยกเว้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.83$)

ระดับปัญหา

1. การจัดกิจกรรมเน้นความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมกรมนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.21$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมการศึกษาออกโรงเรียน, กรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.93$, $\bar{x} = 2.76$, $\bar{x} = 2.56$) และผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.43$)

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการปรับปรุงอาชีพ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$) และกรมกรมนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์และกรมการศึกษาออกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$, $\bar{x} = 2.91$) และกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.72$)

3. การจัดกิจกรรมเน้นให้ชาวกะเหรี่ยงคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.15$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมพัฒนา ชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.09$, $\bar{x} = 2.88$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.72$, $\bar{x} = 2.71$)

4. การจัดกิจกรรมเน้นให้รู้จักการเป็นผู้นำ ผู้ติดตามและทำงานเป็นกลุ่ม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.32$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.06$, $\bar{x} = 3.03$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.80$, $\bar{x} = 2.75$)

5. การสนับสนุนให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$, $\bar{x} = 2.91$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.68$, $\bar{x} = 2.57$)

โดยรวมปัญหาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.18$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$, $\bar{x} = 2.94$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.72$, $\bar{x} = 2.68$)

สำนักงานวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์

สภาพปัจจุบัน

1. การนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาดัดแปลงเป็นอุปกรณ์ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.09$, $\bar{x} = 2.96$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.43$)
2. การจัดที่อ่านหนังสือไว้บริการ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.21$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.07$, $\bar{x} = 2.84$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.00$)
3. อุปกรณ์การศึกษาสนองต่อการเรียนรู้ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.88$, $\bar{x} = 2.86$, $\bar{x} = 2.84$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.32$)
4. ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์จากหน่วยงานระดับสูง จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.80$, $\bar{x} = 2.66$, $\bar{x} = 2.64$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.42$)

5. มีอุปกรณ์เพียงพอต่อความต้องการ จะพบว่า ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.72$, $\bar{x} = 2.69$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.42$, $\bar{x} = 2.29$)

สรุปโดยรวมในสภาพปัจจุบันด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.18$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.86$) กรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.80$, $\bar{x} = 2.72$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรม ประชาสงเคราะห์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.33$)

ระดับปัญหา

1. การนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาดัดแปลงเป็นอุปกรณ์ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.09$) ส่วน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 2.67$, $\bar{x} = 2.66$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.48$, $\bar{x} = 2.39$)

2. การจัดที่อ่านหนังสือไว้บริการ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากทุกกรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.70$, $\bar{x} = 2.79$) ยกเว้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.26$)

3. อุปกรณ์การศึกษาสนองต่อการเรียนรู้ จะพบว่า ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.29$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.06$, $\bar{x} = 2.86$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.76$, $\bar{x} = 2.50$)

4. ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับสูง จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย กรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$, $\bar{x} = 3.24$, $\bar{x} = 3.14$) ส่วน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.84$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.64$)

5. มีอุปกรณ์เพียงพอต่อความต้องการ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.29$, $\bar{x} = 3.28$, $\bar{x} = 3.27$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.84$) และ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.61$)

โดยรวมปัญหาในด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.23$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.98$, $\bar{x} = 2.93$, $\bar{x} = 2.84$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.58$)

5. ด้านวัดผลและประเมินผล

สภาพปัจจุบัน

1. การทดสอบก่อนเริ่มกิจกรรม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.79$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.32$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$, $\bar{x} = 2.88$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.04$)

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. การทดสอบหลังจัดกิจกรรม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัยและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.47$, $\bar{x} = 3.18$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.07$, $\bar{x} = 3.00$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.39$)

3. การประเมินผลการเรียน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากทุกกรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.14$ ถึง $\bar{x} = 3.44$) ยกเว้น ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.50$)

4. การนำผลทดสอบไปปรับปรุงแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.32$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.06$, $\bar{x} = 3.06$, $\bar{x} = 2.88$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.46$)

5. ผู้บริหารระดับสูงมาตรวจเยี่ยม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.94$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาชุมชนและกรมการศึกษานอกโรงเรียน ($\bar{x} = 2.79$, $\bar{x} = 2.76$, $\bar{x} = 2.58$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.46$)

โดยรวมในสภาพปัจจุบันด้านการวัดผลและประเมินผล จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.15$ ถึง $\bar{x} = 3.30$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$, $\bar{x} = 2.93$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.35$)

ระดับปัญหา

1. การทดสอบก่อนเริ่มกิจกรรม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$, $\bar{x} = 2.94$, $\bar{x} = 2.84$) และผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.61$)

2. การทดสอบหลังจัดกิจกรรม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.18$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.94$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.79$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.48$, $\bar{x} = 2.39$)

3. การประเมินผลการเรียน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.24$) ยกเว้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.07$, $\bar{x} = 2.97$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.52$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.46$)

4. การนำผลทดสอบไปปรับปรุงแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.15$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.76$, $\bar{x} = 2.54$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.48$)

5. ผู้บริหารระดับสูงมาตรวจเยี่ยม จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.24$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$, $\bar{x} = 2.94$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.60$, $\bar{x} = 2.54$)

โดยรวมปัญหาในด้านการวัดผลและประเมินผล จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.18$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร และกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.91$, $\bar{x} = 2.90$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.58$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.47$)

6. ด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน

สภาพปัจจุบัน

1. ที่ทำการเปิดให้เข้าไปใช้บริการตลอดเวลา จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.36$, $\bar{x} = 3.32$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์และกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.75$, $\bar{x} = 2.60$)

2. ที่ทำการอยู่ในที่สะดวก จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย กรมพัฒนาชุมชนและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.41$, $\bar{x} = 3.32$, $\bar{x} = 3.27$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$, $\bar{x} = 2.82$)

3. ที่ทำการเป็นแหล่งรวมข่าวสารข้อมูล จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.56$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.24$, $\bar{x} = 3.15$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$)

4. การจัดเชิงวิทยากรมาบรรยาย จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ จากพัฒนาชุมชนและกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.48$, $\bar{x} = 3.35$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน และกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.79$, $\bar{x} = 2.75$)

5. การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมอนามัย และกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.38$, $\bar{x} = 3.18$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$, $\bar{x} = 2.82$)

โดยรวมในสภาพปัจจุบัน พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.50$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมอนามัยและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.35$, $\bar{x} = 3.15$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.04$, $\bar{x} = 2.82$)

ระดับปัญหา

1. ที่ทำการเปิดให้เข้าไปใช้บริการตลอดเวลา จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.12$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.93$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.58$, $\bar{x} = 2.64$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.18$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ที่ทำการอยู่ในที่สะดวก จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.76$, $\bar{x} = 2.70$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.44$, $\bar{x} = 2.25$)

3. ที่ทำการเป็นแหล่งรวมข่าวสารข้อมูล จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก กรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.03$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียนและกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.67$, $\bar{x} = 2.66$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรม ประชาสงเคราะห์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.36$, $\bar{x} = 2.20$)

4. การจัดเชิญวิทยากรมาบรรยาย จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.21$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.79$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชนและกรม ประชาสงเคราะห์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.28$, $\bar{x} = 2.25$)

5. การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.18$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.86$, $\bar{x} = 2.82$) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากและกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างไปทางน้อย ($\bar{x} = 2.61$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.27$)

โดยรวมปัญหาด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก ($\bar{x} = 3.12$) ส่วนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างน้อย ($\bar{x} = 2.80$, $\bar{x} = 2.74$) และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสัมพันธ์และกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.32$, $\bar{x} = 2.28$)

ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน สำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในจังหวัดอุทัยธานี

1. ด้านหลักสูตร

ปัญหา จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีความคิดเห็น โดยรวม สรุปว่าหลักสูตรไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือหลักสูตรตอบสนองต่อชีวิตได้น้อย และอันดับที่ 3 คือ ไม่มีหลักสูตรท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีข้อเสนอแนะโดยรวม สรุปว่า ควรจัดหลักสูตรให้สนองต่อความต้องการของถิ่นอยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ควรใช้หลักสูตรสำหรับชาวเขาโดยเฉพาะ และอันดับที่ 3 คือ ควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีทั้งภาควิชาการ และภาคปฏิบัติ

2. ด้านบุคลากร

ปัญหา จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีความคิดเห็น โดยรวม สรุปว่าบุคลากรไม่เพียงพอต่อความต้องการ และบุคลากรไม่ใช่คนในท้องถิ่นอยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมา คือ บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน และอันดับที่ 3 คือ บุคลากรไม่รู้ภาษา กะเหรี่ยง

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีข้อเสนอแนะโดยรวม สรุปว่า ควรจัดสรรบุคลากรให้เพียงพออยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ บุคลากรต้องศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณีในชุมชนด้วย และอันดับที่ 3 คือ ควรจัดบุคลากรที่มีใจรักที่จะปฏิบัติงานในพื้นที่

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ปัญหา จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีความคิดเห็น โดยรวม สรุปว่า การจัดกิจกรรมไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันอยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมา คือ ชาวกะเหรี่ยงไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม และอันดับที่ 3 คือ การจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีข้อเสนอแนะโดยรวม สรุปว่า ควรจัดกิจกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมาคือ ให้ชาว กะเหรี่ยงเห็นคุณค่าในการจัดกิจกรรม และอันดับที่ 3 คือ เน้นให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

4. ด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์

ปัญหา จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีความคิดเห็น โดยรวม สรุปว่าสื่อไม่เพียงพอต่อความต้องการ รองลงมา คือ สื่อไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น และอันดับที่ 3 คือ ยังไม่มีผู้ดูแลเรื่องสื่ออย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีข้อเสนอแนะโดยรวม สรุปว่า ควรจัดสื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ รองลงมาคือ การสร้างสื่อขึ้นมาเอง จากท้องถิ่น และอันดับที่ 3 คือ ใช้สื่อที่น่าสนใจและเห็นผลชัดเจน

5. ด้านวัดผลและประเมินผล

ปัญหา จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีความคิดเห็น โดยรวม สรุปว่า ขาดการประเมินผลอย่างจริงจัง, ขั้นตอนการประเมินผลซ้ำซ้อนและเจ้าหน้าที่ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมา คือ บุคลากรไม่เข้าใจขั้นตอนการวัดผลและประเมินผลเท่าที่ควร อันดับ ที่ 3 คือ หวังผลจากการประเมินมากเกินไป และ การทดสอบด้วยข้อเขียนมีปัญหามากเพราะชาวเขาอ่านหนังสือไม่ออก

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีข้อเสนอแนะโดยรวม สรุปว่า ควรกำหนดนโยบายให้ทุกส่วนราชการดำเนินการวัดและประเมินผลทุกขั้นตอน อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ทุกหลักสูตรต้องจัดการวัดผลและประเมินผลทุกครั้ง และอันดับที่ 3 คือ ผู้บริหารระดับสูงควรมาตรวจเยี่ยมเสมอและควรจัดให้มีการประเมินก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. ด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน

ปัญหา จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีความคิดเห็น โดยรวม สรุปว่า ชาวเขาไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมา คือ ขาดงบประมาณในการพัฒนา และอันดับที่ 3 คือ ขาดการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงาน, ระยะเวลาในการจัดบริการและพัฒนา มีน้อย, ขาดคนกระตือรือร้นในการร่วมมือกันพัฒนาและสถานที่ของหน่วยงานยังไม่เป็นที่สนใจของชาวเขาเท่าที่ควร

แนวทางแก้ไข จะพบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก 5 กรม มีข้อเสนอแนะโดยรวม สรุปว่า ควรให้ชาวเขามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ให้ผู้นำหมู่บ้านช่วยประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว และอันดับที่ 3 คือ ผู้ให้ความรู้หรือ ผู้เข้าไปพัฒนาต้องเข้าใจในวิถีชีวิตของชุมชนนั้น และจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษาในสถานศึกษาของโรงเรียนสำหรับ ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง จังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. ด้านหลักสูตร

1.1 สภาพปัจจุบัน จากผลการวิจัย พบว่า โดยรวมทุกกรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อเปรียบเทียบแล้ว พบว่า กรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดก็คือ กรมพัฒนาชุมชน รองลงมา ก็คือ กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมอนามัย แสดงให้เห็นว่า กรมพัฒนาชุมชน มีสภาพการปฏิบัติในด้านหลักสูตรมากกว่าทุกกรม และเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า ในการจัดเนื้อหาส่งเสริมให้ชาวกะเหรี่ยงเกิดความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั้น ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริม การเกษตรและกรมอนามัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากตรงกัน ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันนี้ หน่วยงานของรัฐเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในชุมชนชาวกะเหรี่ยงเพิ่มมากขึ้น จึงมีการแต่งตั้งผู้นำในหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ ตามกฎระเบียบของกระทรวงมหาดไทย จึงมีการเลือกตั้งโดยประชาชนในหมู่บ้านเป็นผู้เลือกตามความต้องการโดยก่อนนี้ชาวกะเหรี่ยงจะปกครองตามหลักจารีตประเพณีที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ซึ่งผู้นำได้แก่ หมอผี ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ตั้งขึ้นเอง เพื่อปกครองชาวบ้านให้อยู่อย่างสงบสุข ทั้งนี้เพราะคมนาคมไม่สะดวกไม่ได้ติดต่อกับสังคม ภายนอก กฎระเบียบต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นบังคับให้คนปฏิบัติ และมีการกำหนดโทษไว้สำหรับผู้กระทำผิด แม้ว่าชาวกะเหรี่ยงจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยใช้กฎระเบียบประเพณี แต่เนื่องจากในปัจจุบันชาวบ้านจะมีการติดต่อกับบุคคลภายนอกมากขึ้น การคมนาคมสะดวกและมีผู้อพยพเข้ามา จึงให้ชาวกะเหรี่ยงมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจกับการปกครองตามระบอบราชการพอสมควรเพื่อการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไป และการปฏิบัติตนเพื่อเป็นประชาชนส่วนหนึ่งของสังคมไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จินตนา กาญจนถวัลย์ (2535) ที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนกะเหรี่ยง พบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามา มีส่วนในเรื่องการปกครองเปลี่ยนแปลงค่านิยมให้ชาวกะเหรี่ยงเห็นความสำคัญในระบอบประชาธิปไตย ไม่ใช่เชื่อการปกครองตามหลัก

จารีตประเพณีที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ซึ่งก็คือ หมอผี ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน หรือผู้ใหญ่บ้านที่ตั้งขึ้นเอง เท่านั้น เพราะผู้ใหญ่บ้านที่มาจาก การเลือกตั้งโดยประชาชนในหมู่บ้านจะเป็นตัวแทนของรัฐมาปกครองดูแลทุกข์สุขของประชาชนในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี

1.2 ระดับปัญหา จากผลการวิจัย พบว่า กรมที่มีปัญหามากที่สุด คือ กรมอนามัย รองลงมาคือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประชาสัมพันธ์ และกรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดก็คือ กรมพัฒนาชุมชน ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติงานในด้านหลักสูตรของกรมพัฒนาชุมชน ประสบผลสำเร็จ เพราะมีสภาพการปฏิบัติมากและมีปัญหาน้อย แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ปัญหาอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก คือ การจัดหลักสูตรไม่เหมาะสมกับท้องถิ่นของกรมอนามัย ($\bar{X} = 3.41$) ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันนี้หน่วยงานของรัฐได้เข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษานอกให้กับชาวเขา แต่ในการเข้าไปจัดหลักสูตรนั้น ยังใช้หลักสูตรของคนชาวพื้นราบซึ่งไม่ใช่หลักสูตรสำหรับชาวกะเหรี่ยงโดยเฉพาะ จึงทำให้การจัดการศึกษายังไม่เหมาะสมกับสภาพชุมชน ชาวกะเหรี่ยงเท่าใดนัก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มงคล ทองจันทน์ (2531) ที่พบว่าปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถ จัดการศึกษาสำหรับชาวเขาในเขตภาคเหนือตอนบนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีการจัดหลักสูตรได้ไม่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของชาวเขาและไม่สนองตอบความต้องการของชาวเขาอย่างแท้จริง

2. ด้านบุคลากร

2.1 สภาพปัจจุบัน จากผลการวิจัย พบว่า กรมที่มีสภาพปฏิบัติมากที่สุดก็คือ กรมอนามัย รองลงมากรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาชุมชน และกรมที่มีสภาพการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดก็คือ กรมประชาสัมพันธ์ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่ทุกกรมมีการปฏิบัติน้อยเป็นส่วนมากก็คือ วิทยากรไม่สามารถพูดภาษาถิ่นได้ ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่ใช่คนในท้องถิ่น จึงไม่สามารถพูดภาษาถิ่นได้ จึงทำให้การถ่ายทอดความรู้เป็นไปด้วยความยากลำบากเพราะผู้ถ่ายทอดความรู้หรือครูเป็นผู้มี บทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2534) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การที่จะให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายนั้น ต้องเริ่มจากครูผู้สอน ตั้งแต่เตรียมการสอน จัดกิจกรรมการสอน วัดและประเมินผลในขั้นตอนการสอนนั้น รวมทั้งต้องมีการวางแผน มีเทคนิคการสอน และ จัดบรรยากาศในการสอนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น ๆ แล้วหาเทคนิคเครื่องมือและวิธีวัดที่จะสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้อันบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่

2.2 ระดับปัญหา จากผลการวิจัย พบว่า ทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง แต่กรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดก็คือ กรมอนามัย รองลงมาคือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาชุมชน และกรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กรมอนามัยมีปัญหาในด้านบุคลากรมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกกรม คือ วิทยากรไม่สามารถพูดภาษาถิ่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหา เนื่องจากในทางปฏิบัติ บุคลากรพูดภาษาถิ่นได้น้อย จึงทำให้เกิดปัญหาเพราะว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่ที่เข้าไป

ปฏิบัติงานไม่ใช่คนในพื้นที่จึงทำให้การติดต่อสื่อสารและการถ่ายทอดความรู้บางครั้งเป็นไปด้วยความยากลำบากและชาวกะเหรี่ยงบางกลุ่มไม่สนใจที่จะเรียนรู้ภาษาไทยเพราะไม่รู้ว่าจะนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์อะไร เขาไม่อยากพบคนแปลกหน้าหรือออกไปนอกหมู่บ้านเพื่อพบปะบุคคลภายนอก นอกจากพบกับเจ้าหน้าที่จากศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา (กรมประชาสงเคราะห์) ที่อยู่ในพื้นที่และสามารถพูดภาษาถิ่นได้ ดังจะเห็นจากผลการวิจัยว่ากรมประชาสงเคราะห์จะมีปัญหาในเรื่องนี้น้อยกว่ากรมอื่น ๆ เพราะเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสงเคราะห์จะมีคนในพื้นที่ทำงานอยู่ด้วยทำให้การสื่อสารเข้าใจง่ายถ่ายทอดความรู้ได้สะดวกซึ่งจะสอดคล้องกับ สมประสงค์ วิทย์เกียรติ (2533) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้สอนมีความสำคัญมากต่อการถ่ายทอดความรู้ มีความคิดมีประสบการณ์ด้านการศึกษาและเรียนรู้ชนบทรวมเนียมประเพณีวัฒนธรรม รวมทั้งลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่สังคม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

3.1 **สภาพปัจจุบัน** พบว่า ทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างไปทางมาก แต่กรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กรมพัฒนาชุมชน รองลงมาคือ กรมการศึกษา นอกโรงเรียน กรมอนามัย กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กรมอนามัยมีปัญหาในด้านบุคลากรมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการปรับปรุงอาชีพในชุมชนกะเหรี่ยง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้าง ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมการศึกษาในด้านทักษะอาชีพ เป็นปัจจัยสำคัญของหน่วยงานทุกหน่วยที่เข้าไปทำงานในพื้นที่ เพื่อที่จะให้ ชาวไทยภูเขาสามารถประกอบอาชีพและมีรายได้เลี้ยงตนเอง มีการจัดฝึกปฏิบัติวิชาชีพระยะสั้นเพื่อให้เกิดความรู้ เกิดอาชีพไม่ว่าจะเป็นด้านการเกษตร ด้านอนามัย ฯลฯ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของ ชาวเขาซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ปิยะ คำต่าย (2539) ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพไม่ว่าจะเป็นเกษตรอำเภอ พัฒนาการ หรือสาธารณสุข ควรจัดประชุมอบรมอาชีพให้ประชาชนอย่างทั่วถึงทุกหมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องทำ

3.2 **ระดับปัญหา** จากผลการวิจัย พบว่า ทุกกรมมีความคิดเห็นโดยรวมในระดับปานกลาง แต่กรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กรมอนามัย รองลงมาคือ กรมส่งเสริม การเกษตร กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน และกรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กรมที่มีปัญหาในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุดคือ กรมอนามัย ทั้งนี้เพราะชาวกะเหรี่ยงยังมีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมโดยใช้วิธีการหาอาหารจากป่าละเมาะส่วนใหญ่ เช่น ผัก พืชต่าง ๆ และบางส่วนที่ได้มาจากพืชที่เพาะเอง การประกอบอาหารหรือใช้ภาชนะในการประกอบอาหารยังไม่ค่อยสะอาดตามอนามัยของชาวพื้นราบนัก ชาวกะเหรี่ยงจะเก็บหาถั่ว หอย ปู ปลา สลัดกันตลอดปี และการเดินทางเข้าไปในหมู่บ้านก็ยังมีปัญหา การคมนาคมไม่สะดวกเท่าที่ควร และบางหมู่บ้านสาธารณสุขชุมชนต้อง ดูแลหลายหมู่บ้านแต่ละบ้านอยู่ห่างกันการเดินทางไปตรวจไม่ทั่วถึงซึ่งตรงกับ รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ (2541) ที่ได้กล่าวถึงเรื่องสถานภาพและการดำรงชีวิตของชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยไว้ว่า การบริการด้านอนามัยนั้นชนกลุ่มน้อยบางกลุ่มมีความต้องการบริการสาธารณสุขจากรัฐ แต่ด้วยข้อจำกัดในการให้บริการและระยะทางที่ห่างไกล การดูแลรักษา สุขภาพจึงยังเป็นการผสมผสานระหว่างการรักษาแบบเก่ากับการอนามัยแผนใหม่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์

4.1 สภาพปัจจุบัน จากผลการวิจัยพบว่า ทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบพบว่า กรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กรมอนามัย รองลงมาคือ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน และกรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กรมอนามัยมีปัญหาในด้านบุคลากรมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมากก็คือ การนำส่ง ที่มีอยู่ในชุมชนมาดัดแปลงเป็นอุปกรณ์การจัดกิจกรรม แสดงให้เห็นว่าการนำส่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดกิจกรรม ซึ่งสื่อที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมทุกรายวิชา เพราะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะแล้วเข้าใจเนื้อหาวิชาได้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนา พุ่มไพศาล (2533) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการสอน หมายถึง ตัวกลางได้แก่ วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ช่วยนำและถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยัง ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนที่ตั้งไว้ในจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ระดับปัญหา จากผลการวิจัยพบว่า ทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อเปรียบเทียบพบว่า กรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กรมอนามัย รองลงมาคือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาชุมชน และกรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กรมประชาสัมพันธ์ แสดงให้เห็นว่า กรมที่มีปัญหาในด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์มากที่สุดคือ กรมอนามัย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมากคือ อุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ แสดงให้เห็นว่าสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับไม่เพียงพอต่อความต้องการจากการศึกษาสาเหตุ พบว่ามีสาเหตุมาจากการที่ได้รับการจัดสรร งบประมาณไม่เพียงพอ และสื่อก็ชำรุดและไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ของชาวกะเหรี่ยงเท่าที่ควร เพราะว่าสื่อและวัสดุอุปกรณ์มีความจำเป็นต่อการจัดกิจกรรมมากเพราะจะทำให้ผู้เข้าร่วม กิจกรรมเกิดการเรียนรู้ และกระตือรือร้นอยากที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้การจัดกิจกรรมประสบผลสำเร็จ ดังที่ ตรีพรพรรณ (2525) ได้กล่าวไว้พอสรุปได้ว่าการใช้สื่อการสอนจะทำให้ ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วและสามารถจดจำความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ ทำให้บทเรียนน่าสนใจ ผู้เรียนกระตือรือร้นอยากเรียนและยังมีส่วนช่วยพัฒนาความคิดของผู้เรียนด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. ด้านวัดผลประเมินผล

5.1 สภาพปัจจุบัน จากผลงานวิจัยพบว่า ทุกกรมมีความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย เมื่อเปรียบเทียบพบว่า กรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กรมอนามัย กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการศึกษานอกโรงเรียน และกรมพัฒนาชุมชน กรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กรมประชาสัมพันธ์ และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อยคือ การที่ผู้บริหารระดับสูงมาตรวจเยี่ยมเสมอ อาจจะเป็นเพราะว่าพื้นที่ชาวไทยภูเขาอยู่ในถิ่นทุรกันดาร การคมนาคมยังไม่สะดวก จึงทำให้การตรวจเยี่ยมมันยังไม่เป็นตามที่ต้องการ เพราะผู้บริหารบางหน่วยงานไม่มีเวลาเพียงพอและมีภารกิจอื่นแทรกซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมจิต ใจจ้อง (2529) ที่พบว่าเมื่อเรียงลำดับคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมตามกระบวนการวางแผนแล้วศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีการปฏิบัติขั้นการนิเทศ ติดตาม ควบคุมและประเมินผลอยู่ในอันดับสุดท้าย ขาดบุคลากรด้านการประเมินผลและไม่สามารถปฏิบัติได้ตามแผนการนิเทศ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุญชิตร์ ชนุดหอม (2532) พบว่าโครงการส่วนมากของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดไม่ได้รับการประเมินผล และผลงานวิจัยของ สำเร็จ กองแก้ว (2529) พบว่าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดใช้วิธี การนิเทศ ติดตามผล โดยฝ่ายต่าง ๆ ประสานงานนิเทศร่วมกัน ส่วนผู้บริหารจะออกนิเทศเป็นบางครั้ง และงบประมาณเพื่อการนิเทศ งานภาคสนามไม่เหมาะสมกับปริมาณงาน ทำให้ การนิเทศ ไม่สามารถทำได้ทั่วถึง

5.2 ระดับปัญหา จากผลการวิจัยพบว่า ทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับปานกลาง ยกเว้นกรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย แต่กรมที่มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ กรมอนามัย รองลงมาคือ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการศึกษานอก โรงเรียน และกรมพัฒนาชุมชน กรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กรมพัฒนาชุมชน แสดงให้เห็นว่า กรมอนามัย มีปัญหาในด้านวัดผลประเมินผลมากกว่ากรมอื่น ๆ และสาเหตุที่พบก็คือ ในการเข้าร่วมกิจกรรมและมีการทดสอบนั้น ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ยังใช้ภาษาถิ่น ฟังภาษาไทยไม่ค่อยเข้าใจและอ่านหนังสือไม่ออก ซึ่งทำให้ผลการทดสอบที่ได้ออกมา น้อยเกี่ยวกับเรื่องปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับผลการทดสอบที่พูดภาษาถิ่นนี้ พิศเพลิน เขียวหวาน อารี ยังสกุล และไพโรจน์ สุขวงศ์วิวัฒน์ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่องดังกล่าว ได้ผลการวิจัยออกมาว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพูดภาษาถิ่นคือ ปัจจัยในด้านภาษากล่าวคือ ผู้เรียนไม่เข้าใจภาษาและ พูดภาษาไทย ไม่ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. ด้านการบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน

6.1 สภาพปัจจุบัน พบว่า ทุกกรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นกรมพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และกรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กรมพัฒนาชุมชน รองลงมาคือ กรมอนามัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน และกรมส่งเสริม การเกษตร กรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กรมประชาสัมพันธ์ แสดงให้เห็นว่ากรมพัฒนาชุมชน มีสภาพการปฏิบัติในด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก เพราะตามนโยบายหลักของกรมพัฒนาชุมชน (2541) ที่ได้พูดถึงหลักการพัฒนาไว้ว่า กรมพัฒนาชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนทุกระดับเพื่อให้คนในชุมชนสามารถอยู่พอ กินพึ่งตนเองได้และแก้ไขปัญหาความยากจนให้หมดสิ้นไป และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมากก็คือ ที่ทำการของหน่วยงานเป็นแหล่งรวมข่าวสารข้อมูลทั้งภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งเป็นกรอบกิจกรรมของการจัดกิจกรรมการศึกษานอก โรงเรียนที่สำคัญคือในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนต้องจัดภายใต้กรอบกิจกรรม 3 ประเภท ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาด้านทักษะอาชีพ และการศึกษาด้านข้อมูล ข่าวสาร การให้บริการข่าวสารข้อมูล เป็นการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีนิสัยรัก การอ่าน รู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พัฒนาตนเองให้มีความรู้ เพื่อปรับปรุงตนเองและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะ คำต่าย (2539) พบว่าการให้บริการข่าวสาร ข้อมูล ทุกองค์การทุกหน่วยงานเสนอแนะให้ช่วยกันเผยแพร่ข่าวสาร สิ่งพิมพ์ ให้ถึงชุมชนอย่างต่อเนื่อง

6.2 ระดับปัญหา พบว่า กรมอนามัย กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย และเปรียบเทียบ พบว่า กรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ กรมอนามัย รองลงมาคือ กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมการศึกษานอกโรงเรียน และกรมประชาสัมพันธ์ ส่วนกรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กรมพัฒนาชุมชน ยกเว้น กรมอนามัย อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางตรงกันคือ การจัดกิจกรรมให้ชาวกะเหรี่ยงร่วมมือกันพัฒนาชุมชน ซึ่งอาจเป็นเพราะชาวกะเหรี่ยงไม่ค่อยเห็นความสำคัญที่จะร่วมกันพัฒนา เพราะคิดว่าไม่ใช่สิ่งสำคัญไม่มีประโยชน์ เรื่องปากท้องเป็นสิ่งสำคัญกว่า หน่วยงานทุกหน่วยงานจึงต้องช่วยกันกระตุ้นเร่งเร้าให้ชาวเขาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองและสังคมให้ตื่นตัว สนใจ ใฝ่รู้ ข่าวสาร สิ่งแวดล้อมและพัฒนาชุมชนให้มากกว่า โดยจัดให้มีการประชุมขอความร่วมมือ มีการเสนอแนะและบอกถึงประโยชน์ของการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ เฉลิม ศรีนดุง (2524) อธิบายว่า การเสนอแนะ ให้ร่วมประชุมในเรื่องที่เกี่ยวข้อง คือเป็นการพัฒนาได้อีกทางหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ จะเห็นได้ว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจาก 5 หน่วยงาน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าสภาพและปัญหาของการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง จึงน่าที่จะเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปพิจารณา ปรับปรุงแก้ไขในองค์ประกอบต่าง ๆ ทุกด้านให้บรรลุเป้าหมายและให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ต่อไป ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

ควรจัดหลักสูตรให้สนองต่อความต้องการของท้องถิ่น โดยจัดหลักสูตรสำหรับชาว กะเหรี่ยงโดยเฉพาะ จะทำให้ชาวกะเหรี่ยงเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรมากขึ้น

2. ด้านบุคลากร

ควรนำบุคคลในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร จะช่วยให้การถ่ายทอดความรู้ การ สื่อสารชัดเจนขึ้น และควรจัดบุคลากรให้เพียงพอต่อความต้องการ

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ควรจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้ชาว กะเหรี่ยงสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และให้ชาวกะเหรี่ยงมีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมด้วย

4. ด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์

ควรมีการจัดซื้อเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและมีคุณภาพ และควรสร้าง สื่อขึ้นมาเองจากท้องถิ่นเพื่อความสะดวกและประหยัดทั้งยังตอบสนองความต้องการในท้องถิ่น

5. ด้านวัดผลและประเมินผล

ควรกำหนดเป็นนโยบายให้ทุกหน่วยราชการดำเนินการด้านวัดผล ประเมินผลทุก ชั้นตอน และไม่หวังผลจากการประเมินมากเกินไป ต้องค่อยเป็นค่อยไปตามวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. ด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน

ควรมีการจัดกิจกรรมให้ชาวกะเหรี่ยงมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองและควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการในการพัฒนาชุมชน

7. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ควรดำเนินการให้ชาวไทยภูเขาได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงทุก ๆ คนและ ควรจัดฝึกหลักสูตรอาชีพระยะสั้นเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ และให้ทุกหน่วยงานช่วยกันเผยแพร่ข่าวสาร สิ่งพิมพ์ให้ถึงชุมชน แหล่งการศึกษาอย่างต่อเนื่องและให้ทุกฝ่ายต้องช่วยกันกระตุ้น เร่งเร้าให้ชาวไทยภูเขาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้สนใจใฝ่รู้กว่าที่เป็นอยู่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดต่างๆ เพื่อนำมาเป็ยแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
2. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขา ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดต่าง ๆ ว่ามีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไรมีสาเหตุปัญหาและอุปสรรคที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลเชิงคุณภาพในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้กับชาวไทยภูเขาจังหวัดอื่น ๆ เพื่อจะได้ข้อมูลที่ละเอียดและเจาะลึก เป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กชกร สังขชาติ. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2527.

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. **คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา พุทธศักราช 2524.** กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์ 2528.

กิตติ จอมแพง. **สภาพความพึงพอใจในการทำงานของครูโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.).** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. **ปรัชญาการศึกษานอกระบบ.** กรุงเทพมหานคร: ยูไนเต็คโปรดักชั่น, 2526.

โกวิทย์ วรพิพัฒน์. **แนวความคิดทางการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 4.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา, 2524.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน, 2542.

คณะกรรมการหมู่บ้านความหวังใหม่ของชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2528.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนวงศ์. **การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อัสสัมชัญ, 2539.

เฉลียว บุรีภักดี. **รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดี.** กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู, 2520.

ชวาล แพรัตกุล. **เทคนิคการวัดผล.** กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2518.

เชียงใหม่, มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยสังคม. **การเจ็บป่วยและการตายในกลุ่มชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขตอำเภอสะเมิงและอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.** เชียงใหม่: ส.ทรัพย์การพิมพ์เชียงใหม่, 2530.

เชียรศรี วิวิธศิริ. **การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน : เทคโนโลยีทางการศึกษา.** ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

ดลฤดี สุจิตรานนทร์ตัน. **พัฒนาการสอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย.**

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

ทวีป อภิสัทธ์. **การศึกษานอกระบบโรงเรียน.** กรุงเทพมหานคร: หน่วยงานศึกษานิตศกั

กรมการฝึกหัดครู, 2523.

ทองอยู่ แก้วไทรสะ. **การติดตามและประเมินผลการศึกษาอกระบบ เอกสารสอน**

ชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 1 – 8, มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.

อำรง บัวศรี. **ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร: เอราวัล

การพิมพ์, 2531.

บรรจง ชูสกุลชาติ. **จักรวาลการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2527.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. **ชาวเขาในไทย.** กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์, 2536.

ปฐม นิคนานนท์. **การศึกษานอกระบบโรงเรียน.** กรุงเทพมหานคร: ทิพย์อักษร, 2522.

ประชาสงเคราะห์, กรม. **ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง 20 จังหวัด.** กรุงเทพมหานคร:

กองสงเคราะห์ชาวเขา, 2540.

ประชาสงเคราะห์, กรม. **รายงานประจำปี 2532.** กรุงเทพมหานคร: สหมิตรออฟเซต, 2533.

ประภัสสร วงศ์วรรณ. **หลักและวิธีการสอน 241 – 301.** ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีอาชีวศึกษา, 2531.

ปรีชา นิพนธ์พิทยา. **การประถมศึกษากับการพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร: กรุงสยามการพิมพ์,

2525.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุง,

2535.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**

ฉบับที่ 8 (2540 – 2544). กรุงเทพมหานคร: เม็ดทรายพริ้นติ้ง, (ม.ป.ป.)

พจน์ สะเพียรชัย. **การวัดผลวิชาหัตถศึกษา. เอกสารสัมมนาวิชาหัตถศึกษา (6 – 16 มีนาคม**

2526): 94 – 96.

พนัส หันนาคินทร์. **การศึกษาของไทย.** กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2521.

- พรทิพย์ ทิพนา. การศึกษาสภาพและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบสายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาสิทธิ อัตถาภินิยมในสถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- เพ็ญศรี ทิวสุวรรณ. ผู้เรียนการศึกษานอกระบบในเอกสารการสอนชุดวิชาหลักการเรียนรู้และเทคนิคการฝึกอบรมหน่วยที่ 1 – 8. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. การสอนระดับอุดมศึกษา ในเอกสารประกอบการสัมมนาอาจารย์ เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพทางการเรียนการสอน. 3 – 5 มิถุนายน 2523. (อัดสำเนา).
- ภิญโญ สารว. รวมคำบรรยายเรื่องนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2520.
- เมธี ปิณฑานันท์. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พิทักษ์อักษร, 2525.
- เมืองอุทัยธานี. วารสารแนะนำจังหวัดอุทัยธานี. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สารสนเทศการพิมพ์, 2541.
- รัตนา พุ่มไพศาล. วิทยาการสอนสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน. ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- รัตนา พุ่มไพศาล. วิทยาการสอนสำหรับการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- รุ่งโรจน์ ตรงสกุล และคนอื่น ๆ. บทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.) จังหวัดเชียงราย. ลำปาง: ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ, 2528.
- เรื่อง เจริญชัย. แนวโน้มของการมัธยมศึกษา สาระพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: 2526.
- แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. ปกิณกะชาวเขา. 2540.
- ลำพอง บุญช่วย และสมบุญ สงวนญาติ. เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2534.

- วิจัยชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่, สถาบัน. **ตัวเลขเกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย.** มิถุนายน, 2540.
- วิชาการ, กรม. **รายงานการวิจัยแนวความคิดผู้บริหารเรื่องความต่อเนื่องระหว่างการจัดการศึกษาในโรงเรียนและการจัดการศึกษานอกโรงเรียน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2534.
- วิลาวัณย์ จรรย์ยานนท์. **การจัดการเรียนการสอนวิชาคหกรรม ในเอกสารการสอนชุดวิชาการระบบการสอนการงานและอาชีพหน่วยที่ 1 – 8.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: กิ่งจันทร์การพิมพ์, 2533.
- วีระ จำนงค์. **ความสามารถในการปฏิบัติงานของครูในโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528.
- ศุภชัย สติรศิลป์. **โครงการศึกษาขั้นพื้นฐานทางสังคมเศรษฐกิจชุมชนเซอเซเล.** เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์, 2525.
- สัจด์ อุทรานันท์. **เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ.** กรุงเทพมหานคร: มิตรสยาม, 2532.
- สนานจิตต์ สุคนธ์ทรัพย์. **เอกสารการสอนชุดวิชา 23302 การวางแผนพัฒนาโรงเรียน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2524.
- สมพร ไชยมงคล. **สภาพและปัญหาการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 8.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. **รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับขวัญกำลังใจของครูอาจารย์ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525.
- สรยุทธ์ สืบแสงอินทร์. **การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิทยาศาสตร์ครูวัดผลและผู้บริหารเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา การประเมินผลการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

สวัสดิ์ อุดมโกชนัน. **การจัดการเรียนการสอนวิชาช่างอุตสาหกรรมในเอกสารชุดวิชาการ และจัดระบบการสอนการทำงานและอาชีพหน่วยที่ 1 – 8.** พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: กิ่งจันทร์การพิมพ์, 2533.

สันต์ ธรรมบำรุง. **หลักการนิเทศการสอน.** เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 249 ภาคตำรา และเอกสารวิชาการหน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์, 2526.

สุทธิ ประจักษ์ดี. **อุตสาหกรรมศิลป์ : หลักการเทคนิคและวิธีสอน.** กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, (ม.ป.ป.)

สุนทร สุนันท์ชัย. **การศึกษานอกระบบโรงเรียน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2523.

สุนทรี ศิลพิพัฒน์. **ชาวเขาในประเทศไทย.** กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการพิมพ์, 2524.

สุภร ศรีแสน. **การศึกษานอกระบบโรงเรียน.** วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2530. (อัดสำเนา).

สุมาลี สังข์ศรี. **การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อชนบทไทย.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2535.

สุมิตร คุณานุกร. **หลักสูตรและการสอน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2518.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. **การศึกษานอกระบบโรงเรียน.** กรุงเทพมหานคร: บรรณาการพิมพ์, 2529.

อาชัญญา รัตนอุบล. **การศึกษานอกโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาส.** ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

อุดม เขยแก้วศรี. **การศึกษานอกโรงเรียน.** กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์ดวงกลม, 2534.

อุ้นตา นพคุณ. **การศึกษานอกโรงเรียน.** ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

เอกชัย กีสूरพันธ์. **หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร: อนงค์ศิลป์การพิมพ์, 2527.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

- Chang, Paul. Comparative Analysis of Non – Formal Education in the Seameo Member Countries. In SEAMEO SEADAG Seminar on the Non – Formal Education : Final Report, p.169. Penang : 1974.
- Cole, E.K.T. Adult Education in Developing Countries. 2nd. ed. Pergemon Press 1977.
- Cole. S.Brembeek and Timothy J.Thomson, New Strategies for Educational Development. Massachusetts : Dr.G Health and Company, 1973, p5.
- Coombs, P.H. The World Educational Crisis: A system. The Analysis Oxford University Press, 1968.
- Cronbach, Lee Josph Essentials of Phychological Testing. 3d, ed, New York: Harper and Brothers, 1970.
- David Kline and Thomas B.Keehn, Non – School Population Education (mimeographed) pp 1,3.
- Good, Harry G. and Other, A History of American Education (n.p.) : 1973, p.570.
- James R. Sheffield and Victor P.Piejomaoh, Non – formal Education in African Development. New York: African – American Institute, 1972 p. xi.
- Knowles, Malcolm S. and Overstreet, Harry A. Informal Adult Education. New York: Association Press, 1950.
- Poulston, R.G. (ed), Non – Formal Education: An Annotated Bibliogrephy. (n.p.) : Praeger, 1972.
- Taba. Hilda. Curriculum Development: Theory and Practies. New York: Harcount Brace and Word 1962.
- UNESCO. Technical and Vocational Teacher Education and Training Bristol. (n.p.) : Printers and Publishers, 1973.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาเครื่องมือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

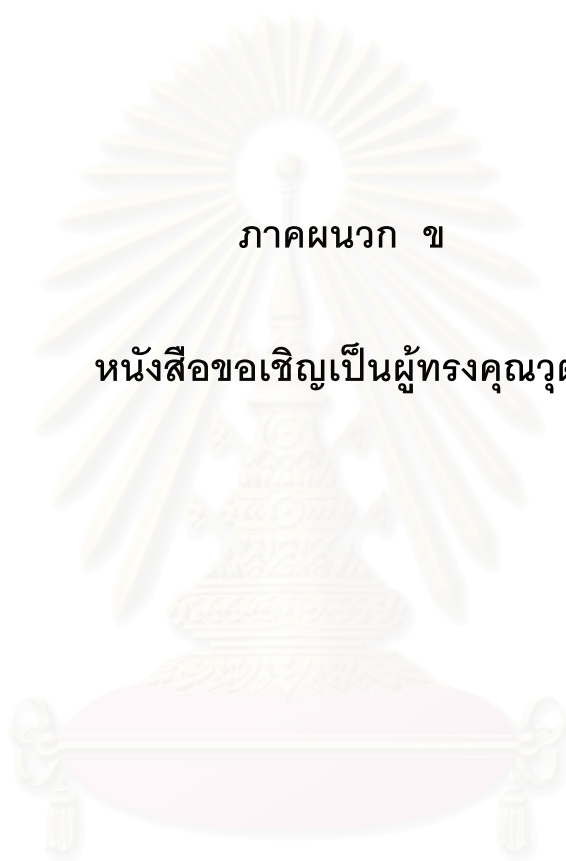
1. รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน
คณะครุศาสตร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรพินท์ วิบูลย์พันธุ์ ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน
คณะครุศาสตร์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์
4. นายรังสรรค์ หนูนักดี นายอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
5. นายวีระ บุญประสิทธิ์ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอก
โรงเรียนอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทม 0302 (2770.0603) 718-722

สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

5 มิถุนายน 2543

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน

(รศ.ดร.อาชัญญา รัตนอุบล, ผศ.อรพินธุ์ วิบูลย์พันธุ์, รศ.ดร.ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์,
นายรังสรรค์ หนูนุกัคดี, นายวีระ บุญประสิทธิ์)

ด้วย นางสาวอภิชนา ไตคำ นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษานอก
โรงเรียน สาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์
เรื่อง “การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชาวไทยภูเขา
เผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุรกุล เจนอบรม เป็นอาจารย์ที่
ปรึกษา ในการนี้จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อ
ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เรจรัชนี้ นิ่มนวล)

รองคณบดีฝ่ายจัดการศึกษา

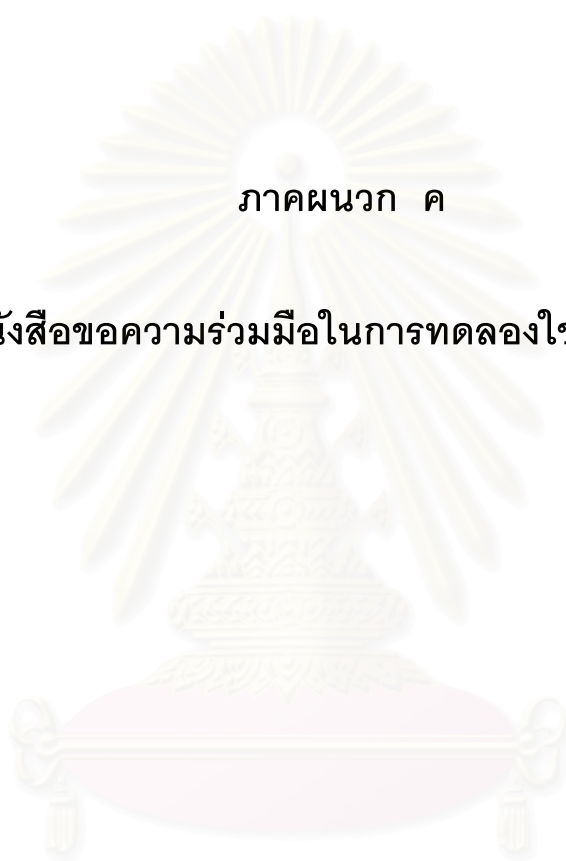
ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา (ระดับบัณฑิตศึกษา)

โทร. 218-2682

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทม 0302 (2770.0603) 728

สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

5 มิถุนายน 2543

เรื่อง ขอดทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เรียน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอบ้านไร่

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอภิชนา ไตคำ นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกโรงเรียน สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุรกุล เจนอบรม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองเครื่องมือวิจัยกับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการศึกษานอกโรงเรียนจาก 5 กรม ทั้งนี้ นิสิตจะประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวอภิชนา ไตคำ ดำเนินการดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เรจรัชนี้ นิมนนวล)

รองคณบดีฝ่ายจัดการศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา (ระดับบัณฑิตศึกษา)

โทร. 218-2682

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทม 0302 (2770.0603) 1247

สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

12 กรกฎาคม 2543

เรื่อง ขอความร่วมมือในการวิจัย

เรียน ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวอภิชนา ไตคำ นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน สาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุรกุล เจนอบรม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความร่วมมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จัดการศึกษาให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 149 คน ทั้งนี้ นิสิตจะประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวอภิชนา ไตคำ ดำเนินการดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เรจันนี นิ่มนวล)

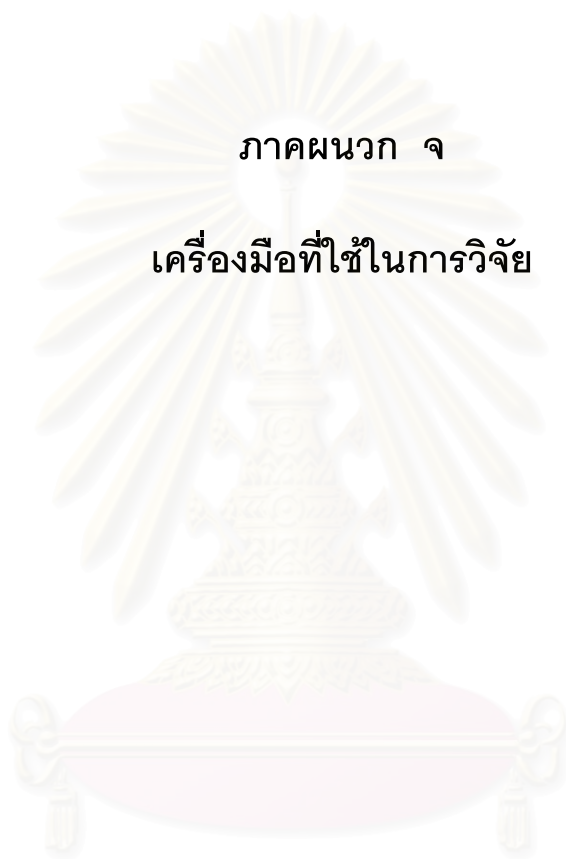
รองคณบดีฝ่ายจัดการศึกษา
ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา (ระดับบัณฑิตศึกษา)

โทร. 218-2682

ภาคผนวก จ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอก
โรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง
ในจังหวัดอุทัยธานี

A STUDY OF STATE AND PROBLEMS IN ORGANIZING
NON – FORMAL EDUCATIONAL ACTIVITIES FOR
KAREN HILL TRIBES IN CHANGWAT UTHAI THANI

แบบสอบถาม

เรื่อง

การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชาวไทยภูเขา
เผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการจัด
กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง
ในจังหวัดอุทัยธานี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไป

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อต้องการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรม
การศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเป็นความลับ
เฉพาะสำหรับผู้ทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น จะไม่นำไปเปิดเผยด้วยกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น ข้อมูลที่ได้จาก
ท่าน จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
ให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

จึงขอความกรุณาจากท่านโปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อด้วยความจริง

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

(นางสาวอภิชนา ไตคำ)

ผู้วิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขา
เผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดอุทัยธานี

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงใน ที่กำหนดให้ตามสถานภาพของท่าน

1. ท่านเป็นบุคลากรสังกัด

☐ กรมการศึกษานอกโรงเรียน	☐ กรมพัฒนาชุมชน
☐ กรมประชาสัมพันธ์	☐ กรมส่งเสริมการเกษตร
☐ กรมอนามัย	

2. ตำแหน่งระดับ

☐ ผู้บริหารหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ	☐ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

3. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง

4. อายุ

☐ 20 – 30 ปี	☐ 31 – 40 ปี
☐ 41 - 50 ปี	☐ 51 - 60 ปี

5. ระดับการศึกษา

☐ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	☐ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
☐ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	☐ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
☐ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	☐ ปริญญาโทขึ้นไป

6. ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน

☐ 0 – 5 ปี	☐ 6 – 10 ปี
☐ 11 – 15 ปี	☐ 16 – 20 ปี
☐ 21 ปีขึ้นไป	

ตอนที่ 2

คำชี้แจง แบบสอบถามที่ต้องการทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดดอยสะเก็ด รวม 6 ด้าน ขอให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อความแล้วพิจารณาตามความคิดเห็นของท่าน แล้วเทียบค่าน้ำหนักการประเมินทั้ง 5 ช่อง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นของท่านดังนี้

สภาพปัจจุบัน

5	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด
4	หมายถึง	ปฏิบัติมาก
3	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
2	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
1	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด

ระดับปัญหา

5	หมายถึง	เป็นปัญหามากที่สุด
4	หมายถึง	เป็นปัญหามาก
3	หมายถึง	เป็นปัญหาปานกลาง
2	หมายถึง	เป็นปัญหาน้อย
1	หมายถึง	เป็นปัญหาน้อยที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อ ที่	กิจกรรม	สภาพปัจจุบัน					ระดับปัญหา				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
	3. ด้านกิจกรรม										
1.	มีการจัดกิจกรรมเน้นความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน.....	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
2.	มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการปรับปรุงอาชีพในชุมชนกะเหรี่ยง.....	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
3.	มีการจัดกิจกรรมเน้นให้ชาวกะเหรี่ยงทำเป็นคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น.....	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
4.	มีการจัดกิจกรรมเน้นให้ชาวกะเหรี่ยงรู้จักการเป็นผู้นำ ผู้ติดตามและทำงานเป็นกลุ่ม.....	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
5.	มีการสนับสนุนให้ชาวกะเหรี่ยงใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์.....	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
6.	อื่น ๆ โปรดระบุ.....										

ข้อ ที่	กิจกรรม	สภาพปัจจุบัน					ระดับปัญหา				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
1.	6. ด้านการบริการชุมชน และพัฒนาชุมชน ที่ทำการของหน่วยงานเปิด ให้ชาวกะเหรี่ยงในชุมชน เข้าไปใช้บริการได้ตลอด เวลา.....	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
2.	ที่ทำการของหน่วยงานตั้ง อยู่ในที่สะดวกสำหรับ บุคคลที่มาติดต่อ.....	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
3.	ที่ทำการของหน่วยงานเป็น แหล่งรวมข่าวสารทั้ง ภายในและภายนอกชุมชน	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
4.	มีการจัดเชิญวิทยากรที่มี ความสามารถในด้านต่าง ๆ มาบรรยาย.....	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
5.	มีการจัดกิจกรรมให้ชาว กะเหรี่ยงร่วมมือกันพัฒนา ชุมชน.....	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
6.	อื่น ๆ โปรดระบุ.....										

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

1. ด้านหลักสูตร

ปัญหา

- 1.1.....
- 1.2.....
- 1.3.....
- 1.4.....
- 1.5.....

แนวทางแก้ไข

- 1.1.....
- 1.2.....
- 1.3.....
- 1.4.....
- 1.5.....

2. ด้านบุคลากร

ปัญหา

- 2.1.....
- 2.2.....
- 2.3.....
- 2.4.....
- 2.5.....

แนวทางแก้ไข

- 2.1.....
- 2.2.....
- 2.3.....
- 2.4.....
- 2.5.....

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ปัญหา

- 3.1.....
- 3.2.....
- 3.3.....
- 3.4.....
- 3.5.....

แนวทางแก้ไข

- 3.1.....
- 3.2.....
- 3.3.....
- 3.4.....
- 3.5.....

4. ด้านสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์

ปัญหา

- 4.1.....
- 4.2.....
- 4.3.....
- 4.4.....
- 4.5.....

แนวทางแก้ไข

- 4.1.....
- 4.2.....
- 4.3.....
- 4.4.....
- 4.5.....

5. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ปัญหา

- 5.1.....
- 5.2.....
- 5.3.....
- 5.4.....
- 5.5.....

แนวทางแก้ไข

- 5.1.....
- 5.2.....
- 5.3.....
- 5.4.....
- 5.5.....

6. ด้านบริการชุมชนและพัฒนาชุมชน

ปัญหา

- 6.1.....
- 6.2.....
- 6.3.....
- 6.4.....
- 6.5.....

แนวทางแก้ไข

- 6.1.....
- 6.2.....
- 6.3.....
- 6.4.....
- 6.5.....

ประวัติผู้เขียน

นางสาวอภิชนา โตคำ เกิดวันพฤหัสบดีที่ 16 มกราคม 2518 ที่จังหวัดอุทัยธานี สำเร็จการศึกษา ครุศาสตร์บัณฑิต จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ. 2540 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย